

II. dea. 7. 10

**SBÍRKA
SPISŮ PRÁVNICKÝCH A NÁRODOHOSPODÁŘSKÝCH
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY
A RAŠINOVA FONDU**

**VYDÁVAJÍ
KAREL ENGLIŠ A FRANTIŠEK WEYR.**

SVAZEK LIX.

ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V OBČANSKÝCH ROZEPŘÍCH PRÁVNÍCH

NAPSAL

**JUDr. KAREL GERLICH,
SEKRETÁŘ NEJVYŠŠÍHO SOUDU.**

Cena 32 Kč

BRNO — PRAHA 1932.

NAKLADATELSTVÍ „ORBIS“ PRAHA XII., FOCHOVA 62

1025/11

Sbirka spisů právnických a národohospodářských

Vydávají univ. prof. Dr. K. Engliš a Dr. F. Weyr.

- Sv. I. Dr. Jaromír Sedláček:
Vlastnictví a právo vlastnické (rozebráno) Kč 8—
- Sv. II. Dr. M. Kašpárek:
**O uzavření smlouvy pojišťovací podle práva
československého** Kč 8—
- Sv. III. Dr. V. Mildsehuh:
Kupní síla peněz, důchody a úroková míra Kč 20—
- Sv. IV. Dr. Jaroslav Kallab:
Úvod ve studium metod právnických
Kniha první: Základní pojmy Kč 20—
Kniha druhá: Hlavní směry Kč 30—
- Sv. V. Dr. J. Hrdina:
Vodní koncese Kč 15—
- Sv. VI. Jan Čaha:
Finanční věda a finanční právo Kč 15—
- Sv. VII. Dr. Fr. Weyr:
Soustava čs. práva státního (rozebráno) Kč 55—
- Sv. VIII. Dr. Mayr:
Soustava občanského práva I. Část všeobecná. Kč 40—
- Sv. IX. Dr. J. Hrdina:
Právo elektrářské Kč 10—
- Sv. X. Dr. Jar. Stránský:
**Vůle poškozeného ve skutkových podstatách
trestního práva** Kč 25—
- Sv. XI. Dr. Karel Engliš:
Základy hospodářského myšlení Kč 15—
- Sv. XII. Dr. Jaromír Sedláček:
Pozemková reforma Kč 50—
- Sv. XIII. Dr. Cyril Horáček:
Malthusova nauka a některé novodobé jevy popul. Kč 15—
- Sv. XIV. Dr. Al. Chytil:
Závodní výběry podle práva čs. Kč 10—
- Sv. XV. JUDr. Rudolf Janeček:
Odpovědnost presidenta republiky a vlády Kč 22—
- Sv. XVI. **Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy
univerzity 1922, I.** Kč 20—
- Sv. XVII. Dr. Frant. Zeman:
Kvanitlní teorie peněz Kč 22—
- Sv. XVIII. **Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy
univerzity 1923, II.** Kč 25—
- Sv. XIX. Dr. Karel Kizlink:
Akciová společnost v konkursu Kč 15—
- Sv. XX. Dr. Josef Novák:
Živnostenské provozovny Kč 15—
- Sv. XXI. Dr. Mayr:
Soustava občanského práva II. Práva věcná. Kč 40—
- Sv. XXII. Dr. František Vážný:
**O nejdůležitějších listinách užívaných při ná-
kladní smlouvě** Kč 18—
- Sv. XXIII. Dr. Fr. Weyr:
Soustava čs. práva státního, II. vydání Kč 80—
- Sv. XXIV. **Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy
univerzity, 1924, III.** Kč 20—
- Sv. XXV. Dr. Mayr:
Soustava obč. práva IV. Právo rodinné. 1926 Kč 24—
- Sv. XXVI. **Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy
univerzity, 1925, IV.** Kč 20—
- Sv. XXVII. Dr. Klapka:
Veřejná služba a veřejný ústav 1926 Kč 15—
- Sv. XXVIII. Dr. Mayr:
Soustava občanského práva. V. Právo dědické. Kč 24—

Sv. XXIX.	Dr. Hans Kelsen: Základy obecné teorie státní. 1926	Kč 15 [—]
Sv. XXX.	Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university, 1926, V.	Kč 25 [—]
Sv. XXXI.	Dr. Emil Sobota: Národnostní právo československé	Kč 30 [—]
Sv. XXXII.	Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university, 1927, VI.	Kč 25 [—]
Sv. XXXIII.	Dr. Fr. Weyr: O metodě sociologické. 1927	Kč 15 [—]
Sv. XXXIV.	Dr. Mayr: Soustava obč. práva. III. Právo obligační	Kč 72 [—]
Sv. XXXV.	Dr. Zdeněk Neubauer: Sociální pojištění po stránce procesní	Kč 50 [—]
Sv. XXXVI.	Dr. Adolf Procházka: Základy práva intertemporálního, 1928	Kč 30 [—]
Sv. XXXVII.	Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university, 1928, VII.	Kč 25 [—]
Sv. XXXVIII.	Dr. Karel Kizlink: Bilanční právo akciových společností	Kč 50 [—]
Sv. XXXIX.	Dr. Boh. Kučera: Mezinárodní základy cizineckého práva	Kč 40 [—]
Sv. XL.	Dr. Jan Loevenstein: O jednořnou konstrukci finanční vědy	Kč 20 [—]
Sv. XLI.	Dr. Vladimír Mandl: Automobilový zákon	Kč 10 [—]
Sv. XLII.	Vědecká ročenka právn. fakulty Masarykovy university, 1929, VIII.	Kč 25 [—]
Sv. XLIII.	Dr. Fr. Weyr: Správní řád (vlád. nař. ze dne 13. ledna 1928, č. 8)	Kč 40 [—]
Sv. XLIV.	Dr. Jiří Kurtfürst: Daně z obratu, jejich úpravy, povaha a účinky. 1930	Kč 30 [—]
Sv. XLV.	Dr. Engliš: Hospodářská teleologie. 1930	Kč 30 [—]
Sv. XLVI.	Dr. Grňa: Prejudicialita v civilním řízení. 1930	Kč 30 [—]
Sv. XLVII.	Dr. Jaroslav Stránský: Smysl a předmět tiskové opravy	Kč 20 [—]
Sv. XLVIII.	Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university, 1930, IX.	Kč 25 [—]
Sv. XLIX.	Dr. Jaromír Sedláček: Zákaz řepovali cizí pivo v právovárežn. domech	Kč 20 [—]
Sv. L.	Sborník prací k počtě 50. narozenin dra Karla Engliše.	Kč 100 [—]
Sv. LI.	Dr. Adolf Merkl: Obecné právo správní. I. díl. (1931)	Kč 45 [—]
Sv. LII.	Dr. Adolf Merkl: Obecné právo správní. II. díl. (1932)	Kč 50 [—]
Sv. LIII.	Dr. Weyr a Dr. Neubauer: Ústavní listina čsl. (1931)	Kč 30 [—]
Sv. LIV.	Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university, 1931, X.	Kč 25 [—]
Sv. LV.	Dr. Fux-Dr. Wiehta: Samosprávné finance	Kč 35 [—]
Sv. LVI.	Dr. Adolf Procházka: Právní případ dr. K. Perglera.	Kč 12 [—]
Sv. LVII.	Dr. Jan Kozák: Československá finanční politika. — Nástin vývoje v letech 1918—1930.	Kč 40 [—]
Sv. LVIII.	Dr. Adolf Procházka: Žalobní důvod. Studie k normativní konstrukci civilního sporného procesu.	Kč 30 [—]
Sv. LIX.	Dr. Karel Gerlich: Rozhodčí řízení v občanských rozepřích právních.	Kč 32 [—]
Sv. LX.	Dr. Hynek Bulín ml.: Právní teorie a praxe.	Kč 15 [—]

- Sv. LXI. Dr. Rudolf Wierer:
Církev a stát. (V tisku.)
- Sv. LXII. **Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně XI. 1932** Kč 25—
- Sv. LXIII. Dr. Zdeněk Neubauer:
Pojem státního území. (V tisku.)

U všech knihkupců

Nakladatelství „Orbis“ Praha XII., Fochova 62

ČASOPIS PRO PRÁVNÍ A STÁTNÍ VĚDU

Redigují:

prof. dr. Karel Engliš a prof. dr. František Weyr

S přílohou:

**Přehled rozhodnutí ze všech oborů
právních**

Redigují:

Doc. dr. Grňa a prof. dr. Kizlink

1932 - XV. ročník — Předplatné Kč 60—

Administrace v Brně, Česká 13

**Sbírka zákonů čs. Komentované texty nejdůl. zákonů
vydává univ. prof. Dr. Fr. Weyr.**

- Sv. I. Dr. Fr. Weyr: Volební řád do obcí Kč 6—
- Sv. II. Dr. Fr. Weyr: Volební řád do Národního shromáždění Kč 6—
- Sv. III. Dr. Fr. Weyr: Ústavní zákon Kč 8—
- Sv. IV. Dr. Haasz: Jednací řády Národního shromáždění Kč 14—
- Sv. V. Dr. D. Krejčí: Zákony o pozemkové reformě I. Kč 25—
- Sv. VI. Dr. Al. Chytil: Zákon o závodních výborech a prováděcí nařízení Kč 10—
- Sv. VII. Dr. Fr. Weyr: Zákony o právu domovském a státním občanství Kč 6—
- Sv. VIII. Dr. Chytil: Nové soudní a směnečné poplatky Kč 8—
- Sv. IX. Dr. Chytil-Dr. Záturecký: Advokátní zákony Kč 25—
- Sv. X. Dr. Zdeněk Lepář: Zákon o dani z obohacení Kč 25—
- Sv. XI. Dr. Janota: Zákony školské I. Kč 25—
- Sv. XII. Dr. Chytil: Zákony bursovní Kč 10—
- Sv. XIII. Dr. Janota: Zákony školské II. Kč 30—

SBÍRKA

SPISŮ PRÁVNICKÝCH A NÁRODOHOSPODÁŘSKÝCH
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY
A RAŠÍNOVA FONDU

VYDÁVAJÍ

KAREL ENGLIŠ A FRANTIŠEK WEYR.

===== SVAZEK LIX. =====

ROZHODCÍ ŘÍZENÍ V OBČANSKÝCH ROZEPŘÍCH PRÁVNÍCH

APVOHINA MERTES
K. U. Y. I. D. Z. S. B. N. V. A. S. S.
NAPSAL
UDRŽEL
JUDr. KAREL GERLICH,

SEKRETÁŘ NEJVYŠŠÍHO SOUDU.

6043-

BRNO — PRAHA 1932.

NAKLADATELSTVÍ „ORBIS“, PRAHA XII., FOCHOVA 62.

2016

SPISOVNÝ PRŮBĚH A VYŠETŘENÍ
S POUŽITÍM METODY KRYTÉHO PŘEKLADU
A KRYTÉHO PŘEKLADU
KRYTÝ PŘEKLAD A VYŠETŘENÍ
KRYTÝ PŘEKLAD A VYŠETŘENÍ

BOZHODŮV ŘÍZENÍ V ORGANIZACÍCH PŘÍKLADY

**STÁTNÍ KNIHOVNA
PRAHA
STARY FOND
C. inv.č. 14846**

BRNO - BRANA 1971

RECEIVED IN
PROPERTY SECTION
MAY 19 1964

Předmluva.

Odevzdávaje své dílo veřejnosti, pokládám si za čestnou povinnost vzpomenouti právnické fakulty Masarykovy university, jejímž jsem odchovancem, a poděkovati členům jejího profesorského sboru. Jsem zavázán vděčností pánům profesorům dr. F. Weyrovi a dr. J. Kallabovi, v jejichž seminářích se mi dostalo školení k vědecké práci, zejména pak panu prof. dr. Jaromíru Sedláčkovi, pod jehož vedením mi bylo dopřáno pracovati nejen za studií fakultních, ale i později nepřetržitě. Jemu vděčím také za řadu pokynů, jimiž ustavičně budil můj zájem o jednotlivé problémy právní.

Na tomto místě vzdávám své oddané díky panu prvnímu prezidentu Nejvyššího soudu dr. Vladimíru Fajnorovi, soukromému docentu Komenského university, který laskavě i v praxi sledoval mou vědeckou práci a dále mne k ní povzbuzoval.

Za cenné pokyny a účinnou pomoc, zejména při sbírání literárního materiálu, děkuji pánům universitním profesorům dr. V. Horovi v Praze, dr. F. Čádovi v Brně, dr. J. Goldschmidtovi a dr. A. Nussbaumovi v Berlíně, dr. Q. Kischovi v Hale-Saale a panu vrchnímu knihovníkovi říšského soudu německého dr. P. Güntzelovi v Lipsku.

Svazu československých soudců děkuji za opravdu kolegiální pomoc a příspěví při vydání knihy, ministerstvu spravedlnosti pak za vlídné podpoření tohoto literárního podniku.

Pánům prof. dr. Karlu Englišovi a prof. dr. Františku Weyrovi děkuji za laskavé přijetí díla do Sbirky spisů právnických a národohospodářských. Kolik vděčí tato kniha brněnské škole právní, zejména učení Weyrovu a Sedláčkovu, pozná laskavý čtenář sám.

V Brně dne 14. listopadu 1932.

K. Gerlich.

HLAVA PRVNÍ.

Povšechné problémy.

§ 1. Úvod.

Systematiku právního řádu, jak ji dnes vytváří právní řád i právní věda, musíme hodnotiti různě podle toho, s jakého stanoviska vycházíme. S hlediska ryzí nauky právní dnešní systematika právní nevyhovuje, ježto třídění v obory není provedeno podle jednotného kriteria. Přes to však právní teoretik musí se s rozdělením právních předpisů v určité skupiny do jisté míry smířiti. Musí totiž se tomuto rozdělení — pokud je obsahuje sám právní řád — podříditi. Řadě pak určité předpisy do toho kterého oboru, musí si býti vědom toho, že pozoruje-li právní předpis uvnitř určitého právního oboru, může z tohoto zařazení v oboru vyvozovati pouze tolik, kolik mu toho právě nejednotnost třídění dovoluje. Otázka tato je důležitá potud, že zařazením určitého právního předpisu do určité skupiny lze na tento předpis aplikovati obecné zásady interpretační pro tuto skupinu platné.

Řízení rozhodčí bylo vždy dosti tvrdým oříškem pro své včlenění do právního řádu. V literatuře byl veden spor o to, patří-li do práva občanského, či do civilního procesu¹⁾. Většina právnických spisovatelů chová se odmítavě k celému tomuto institutu²⁾. Odtud plyne dosti značná zanedbanost tohoto oboru v literatuře procesualistické, na což si právem stěžuje Engel³⁾.

Právní život si však vynutil pro rozhodčí řízení zejména v poslední době náležitěho uznání a značnou pozornost. Nechceme se na tomto místě podrobně zabývati všemi těmi důvody,

¹⁾ Srovnej zejména Otf, Zur Lehre von den besonderen Verfahrensarten, Wien 1903. Další rozbor této otázky viz dále v § 6 tohoto spisu. Přesné údaje o citované literatuře jsou uvedeny ve zvláštním seznamu literatury na konci spisu.

²⁾ Pollak, Schuster, Rosenblatt, Wach a j.

³⁾ O sądach polubownych, Lwów 1896, str. 14.

kteře vedly k tomu, že za posledních 10 let se rozšířilo rozhodčí řízení téměř do všech odvětví právního řádu. Důvody ty jsou jednak rázu praktického, pokud jde o t. zv. soukromé soudy rozhodčí (rychlejší vyřízení sporu, výhody poplatkové a j.), pro které si získalo rozhodčí řízení obliby v kruzích obchodních a průmyslových, jednak rázu politického, pokud jde o různé rozhodčí soudy dělnické anebo mezinárodní. V důsledku toho také ustanovení §§ 577 až 599 c. ř. s. a §§ 767 až 788 osp. se staly dosti používanými.

Chceme se proto pokusiti o soustavné zpracování důležitých otázek tohoto oboru, pokud se týkají rozhodčích soudů ustavených podle civilního řádu soudního. Ostatními rozhodčími soudy, ať již jsou zařazovány do civilního řízení soudního⁴⁾ nebo do práva správního⁵⁾, se při tom zabývatí nebudeme. Pouze při příležitosti bude poukázáno na rozhodčí soudy bursovní, které svým zřízením stojí nejbliže těmto t. zv. soukromým soudům rozhodčím, jež jsou předmětem naší studie.

§ 2. Přehled historického vývoje řízení rozhodčího.

První stopy rozhodčího řízení nalézáme ve všech starších právních řádech. Není úkolem této stati podati vývoj rozhodčího řízení od jeho počátků až k dnešním formám. To se vymyká z rámce našeho pojednání. Avšak vývoj, kterým rozhodčí řízení prošlo, jest velice zajímavý a jeho přehled nám usnadní porozumění mnohým otázkám, zejména pokud se týče postavení rozhodčího řízení v právním řádě a určitých záruk, jichž zachování zákon vyžaduje.

V právu římském⁶⁾ byl hned v nejstarší době výlučně *iudex privatus*, tedy osoba soukromá, kterou si strany samy zvolily a dosadily za rozhodce, povolán k rozhodování

⁴⁾ Hora, Čs. civ. právo procesní III, Praha 1929, str. 242 a násl.

⁵⁾ Neubauer, Sociální pojištění po stránce procesní, Brno 1927, str. 111.

⁶⁾ Srovnej zejména: Heyrovský, Římský civilní proces, Bratislava 1925. Heyrovský-Sommer-Vážný, Dějiny a systém soukr. práva římského, Bratislava 1929, Altenrath, Grundlage und Wirkung des Schiedsspruches, Berlin 1907, Krause, Die geschichtliche Entwicklung des Schiedsgerichtswesens in Deutschland, Berlin 1930, Weizsäcker, Das römische Schiedsrichteramt, Tübingen 1879, jakož i ostatní literaturu v těchto spisech uvedenou.

právního sporu. Zákon dvanácti tabulí se vedle rozhodčího soudce (*iudex*) zmiňuje též o rozhodci, neboli smírčím (*arbiter*). Rozdil mezi oběma byl asi stejný, jako je i dnes mezi rozhodcem, rozhodčím soudem a smírčím (srovnej dále § 7 t. sp.). Kdežto *iudex* řešil právní spory, rozhodoval *arbiter* jenom tam, kde šlo o pouhé uspořádání poměrů mezi stranami, aniž bylo třeba řešiti otázky právní.

Podle Augustových *leges Juliae* museli býti rozhodci vyvoleni ze seznamu, k tomu podle *decurií* zřízeného. Osoba rozhodce musela býti ustanovena již v rozhodčí smlouvě (*compromissum*), jinak byla tato neplatná. Ze seznamu byl rozhodce vybrán tím způsobem, že žalobce navrhoval žalovanému jednotlivé osoby tak dlouho, až se na některé shodli. Právo římské znalo též důvody, pro které byly určité osoby ke konání úřadu rozhodčího nezpůsobilé, stejně jako důvody, pro které bylo lze konání tohoto úřadu odmítnouti.

Rozhodce byl zcela nezávislý⁷⁾ a rozhodoval podle svého volného uvážení. Bylo-li rozhodců více, rozhodovali prostou většinou hlasů. Jestliže se dva rozhodci nemohli shodnouti na výroku, museli věc předati třetímu, kterého určil *praetor* a který pak fungoval na jejich místě⁸⁾.

V klasickém právu římském nebyla smlouva o rozsudím sama o sobě platnou⁹⁾, neboť nemohla býti žádnou uznávanou smluvní formou uzavřena, ani jako *pactum*, ani jako *stipulatio*, a nemohla tedy vyloučiti příslušnost řádných soudů pro projednání sporu. Římská právní praxe proto zajistila splnění smluvní povinnosti — nevznésti věc na řádný soud — *stipulací* konvenční pokuty. Jejím účelem bylo však pouze psychické působení na smluvní strany, aby se zachovaly podle smlouvy.

Justinián zavedl v rozhodčím řízení reformu zvláštní přísahou, kterou však také sám brzy zrušil. Umožnil totiž exekuci rozhodčího výroku, když strany nebo rozhodce přísahali na rozhodčí smlouvu. Ale i tu měla místo pouze *actio in factum*, *condictio ex lege*, nebo *utilis in rem actio*, takže ani zde nešlo vlastně o bezprostřední výkon nálezu rozhodčího. Zpravidla bylo

⁷⁾ *Weizsäcker*, str. 7, dokonce připisuje rozhodci naprostou nezodpovědnost oproti porotci, který podléhá magistrátu.

⁸⁾ Takto řeší tuto otázku, jež jinak jest spornou, *Weizsäcker* na str. 16.

⁹⁾ *Altenrath*, str. 17, *Krause*, str. 48.

nutno i tehdy žalovati z výroku rozhodčího před řádným soudem.

V klasickém právu řeckém bylo také zajišťováno zachování smlouvy o rozsudím přísahou. Odtud také název smlouvy: *Symbolon*. Strany se přísahou zavazovaly, že uposlechnou výroků rozhodčích¹⁰⁾.

V právu církevním¹¹⁾ pronikala hned v prvých dobách křesťanských snaha po smírném řešení sporů, vyplývající z odporu prvních křesťanů proti institucím pohanského státu. Z toho se vyvinulo rozhodčí soudnictví biskupovo, kterému se křesťané dobrovolně podrobovali. Svůj výrok mohl biskup vynucovati jen tresty církevními (exkomunikací, depozicí). Při tom se nejedná o žádné rozhodčí soudnictví ve smyslu římskoprávním, nýbrž spíše o nalézání práva podle zásad mravních (učení křesťanského). Teprve konstitucí císaře Konstantina asi z r. 318 se dostalo rozhodčímu soudnictví církevnímu určitého uznání. Další konstitucí z roku 333 (prvou konstitucí Sirmondianskou) byly mu pak propůjčeny výsady, které učinily z biskupského soudu řádný soud civilní. Obě zmíněné konstituce jsou sice v právní historii předmětem sporů, nám však stačí jako doklad, že i v soudnictví církevním se vyvíjelo řádné soudnictví civilní z prvotního soudnictví rozhodčího.

Také v právu germánském nalézáme hned v nejstarších dobách zprvu mimosoudní vyřizování sporů ve formě smlouvy. Jest to t. zv. *Sühnevertrag*. Touto smlouvou byla uspokojována touha po odvetě, která předtím nalezla svůj výraz ve svépomoci. Středověké civilní soudnictví spočívalo s počátku jen na soudnictví rozhodčím a řádné soudy zprvu byly činny jen na základě smlouvy stran a teprve později z moci svého úřadu soudcovského. Historikové se o tom vyjadřují, že rozhodčí soudy a smírné vyřizování sporů bylo starému právu germánskému přiměřené¹²⁾.

¹⁰⁾ Staff, *Das Schiedsgerichtsverfahren*, str. 2.

¹¹⁾ Srovnej zejména Bušek, *Církevní soudnictví ve věcech civilních v říši římské v I. až V. století po Kristu*, Bratislava 1925, Ott, *Kirchliche Gerichtsbarkeit v Mischler-Ubrichově Osterr. Staatswörterbuch*.

¹²⁾ Krause, *Die geschichtliche Entwicklung*, str. 3 a literatura tam uvedená. Rozhodčímu soudnictví germánskému svědčí jistě zmínka Caesarova, *Com. de bello Gallico VI, 23*: „principes ... inter suos ius dicunt controversiasque minuunt.“

V právu českém nalézáme v nejstarších dobách v potvrzení Statut knížete Konráda Oty t. zv. slubný soud, který byl soudem rozhodčím a který si zachoval i později, patrně když organizace soudní pokročila, svůj třebas omezený význam. Také asi soud knížecí, vytvářející se v kmenech, byl původně rázu rozhodčího a teprve utvrzení moci knížecí vedlo k obligátní moci soudní rázu patriarchálního¹³⁾. V dalším svém vývoji instituce „slubného soudu“ upadala, neboť rozhodcové brávali příliš malý ohled nejen na všeobecné právní zásady vůbec, nýbrž i na předepsanou formu procesní¹⁴⁾. Za Karla IV. zanikly tyto slubné soudy docela, ale současně se počaly vyvíjeti nové soudy rozhodčí tak, že strany vznášely své spory na rozhodčí, zvané ubrmany (z něm. Obermann), které si samy zvolily. Zákonodárství vývoj těchto rozhodčích soudů nijak neztěžovalo a asi od 13. století se počaly zakládati zvláštní knihy (tabulae arbitratorum), do kterých se zapisovaly rozhodčí výroky¹⁵⁾. Rozhodci bývali zpravidla vybírání z řad duchovních, a to zprvu výlučně, později též z laiků. Odtud velký vliv procesu kanonického na rozhodčí řízení. Tomu tak bylo nejen v zemích českých, ale i v Německu¹⁶⁾.

Při r e c e p c i, kdy soudy starého práva národního se měnily v učené soudy státní, neztratilo rozhodčí řízení své praktické ceny. Hned v této době se obracely strany před započítím vlastního sporu na učené právníky, aby jim jejich spor rychle a lacino podle nového práva rozhodli. Tak se vyvinula určitá smírčí instance i v procesu úředním¹⁷⁾ a rozhodčí soudy se staly spojovacím mostem, který uspišil přechod od starého soudnictví k novému.

V dalším svém vývoji bylo rozhodčí řízení tu více tu méně zatlačováno do pozadí, když státní moc soustřeďovala veškeré soudnictví v rukou svých orgánů. Skutečný život, zejména organizace obchodní a průmyslové, si však vynutil pro určité při-

¹³⁾ K a p r a s, Právní dějiny zemí koruny české II, str. 63.

¹⁴⁾ O t t, Beiträge zur Rezeptionsgeschichte des römisch-canonicalen Prozesses in den böhmischen Ländern, str. 125.

¹⁵⁾ O t t, tamtéž, str. 126; V š e h r d, O právech země české, knihy devaterý. VIII. 10, § 2; IX. 3 § 13.

¹⁶⁾ O t t, tamtéž, str. 126, K r a u s e, str. 41 a nás., B r a n d l, Glossarium illustrans boh.-mor. hist. fontes, str. 315, 345.

¹⁷⁾ K r a u s e, str. 43.

pady vyřizování sporů takovým způsobem, že se má více přihlížeti k odborné stránce skutkové než k právní stránce případu. Současná doba vybuodovala vedle jednotlivých, od případu k případu zřízených rozhodčích soudů také stále organizace tomu sloužící a čilý styk mezinárodní přinesl dokonce *m e z i n á r o d n í v y k o n a t e l n o s t r o z h o d č í c h n á l e z ů* na základě ženevského ujednání ze dne 24. září 1923¹⁸⁾). Ve všech současných právních řádech nalézáme náležitě vybudované rozhodčí soudnictví a také právní věda se nyní zabývá tímto oborem soustavně i na poli mezinárodním¹⁹⁾.

§ 3. Některé základní pojmy právní vědy.

Chceme-li správně chápati právní řád a správně vykládati jeho ustanovení, musíme nutně vycházeti z pojmu *n o r m y*, jak to vyžaduje oblast poznávání normativního. *W e y r*²⁰⁾ označuje normu jako výraz něčeho, co má býti, *S e d l á č e k*²¹⁾ ji označuje jako úsudek povinnosti, jako pravidlo o lidském chování. Obě tato označení jsou v podstatě stejná, jen *Weyrovo* hledisko jest všeobecnější, kdežto *Sedláčkov* úžeji vymezeno pozorováním jednání lidského. Pro normu samu a její platnost jest skutečně chování lidí, kteří se podle této normy mají řídití, zcela lhostejné. Ona stanoví pouze, jak se lidé „chovati mají“.

Norma jest také výrazem povinnosti, neboť tím, že stanoví, jak se lidé chovati mají, ukládá jim toto chování jako *p o v i n n o s t*. Definovati pojem povinnosti jest velice těžké; jde však o pojem užíváním již vžitý a jeho vysvětlováním opouštíme půdu poznávání normativního, v němž musíme tento pojem používatí jako daný a známý. Povinnost je to, co „býti má“²²⁾, čili spočívá v tom „mám jednati“²³⁾.

Soubor právních norem nazýváme právním řádem. *P r á v*

¹⁸⁾ Srovnej *H o r o v o* pojednání v *Právniku* 1929, str. 289 a násl.

¹⁹⁾ V tom směru srovnej zejména *Internationales Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelsachen*, Berlin I. 1926, II. 1928, III. 1931, vydávanou univ. prof. dr. *Art. Nussbaumem*, kde jsou pravidelně zpracovány zákonodárství a judikatura všech států.

²⁰⁾ *Základy filosofie právní*, Brno 1920, str. 18.

²¹⁾ *Občanské právo čs.*, Brno 1931, str. 5, 10.

²²⁾ *W e y r*, *Základy*, str. 143.

²³⁾ *S e d l á č e k*, *Obč. právo čs.*, str. 4.

n í ř á d jest charakterisován logickou jednotností a uceleností tak, že jedna norma vyplývá z druhé, pokud mluvíme o normách nadřazených a podřazených, a dále, že v jednom právním řádě není norem, které by si odporovaly. Z jednoho právního řádu můžeme vyvoditi pro určitý povinnostní subjekt jen jedinou právní povinnost pro určitý případ. To se děje postupem, který nazýváme interpretace. Je to postup ryze myšlenkový, k jehož výsledku dospíváme právníckým usuzováním. Tímto myšlenkovým postupem se může zabývat každý, ať již teoreticky nebo prakticky. Zabývá-li se jím určitá osoba jako orgán státní, vykonává tím zároveň svou povinnost, právním řádem jí uloženou. V tomto směru není pak rozdílu mezi činností soudce a správního úředníka, kteréžto tvrzení normativní teorie bývá často nesprávně chápáno. Mezi oběma těmito orgány jsou však zásadní rozdíly jiné, které ani normativní teorie nikdy nepopírala a které vyplynou z pozdějších výkladů.

Řekli jsme, že normy jsou v právním řádě seskupeny hierarchicky. Za ohnisko právního řádu pokládáme nejvyšší normu, z níž logicky vyplývají všechny normy další a kterou nazýváme normou ústavní. Tato norma je daná, její existenci musíme předpokládati, aniž je nám dovoleno metodou normativní tuto její existenci zkoumati. Naše práce se týká právního řádu československého. Musíme se proto postavit na stanovisko základní normy tohoto řádu, kterou jest revoluční zákon ze dne 28. října 1918 (čís. 11 Sb. z. a n. ex 1918) o proklamaci státu československého²⁴⁾. Z této normy nám pak plynou všechny normy další, a to především zákony ústavní, z nich zákony obyčejné, pak nařízení, výroky soudní, správní akty, smlouvy atd. Normy vyšší se liší od nižších právě tím, že lze z nich ještě další normy odvozovati. Normy vyšší se vyznačují všeobecností stanovené povinnosti, aniž jest přesně určena konkrétní povinnost a konkrétní subjekt povinnostní. To vše je určeno až v normě konkrétní, která je proto nejnižším druhem normy. Z té již další normy ne lze vyvoditi.

Poznáváme-li určitý právní řád a jeho normy, hledíme na něj jako na daný a neměnný. Pozorujeme ho tedy s hlediska statického. Naproti tomu, jedná-li se o vznik normy, tu musíme

²⁴⁾ W e y r, Soustava čs. práva státního, Praha 1924, str. 53 a násl., S e d l á č e k, Obč. právo čs., str. 18 až 19.

pozorovati právní řád s hlediska dynamického, pozorovati n o r m o t v o r n ý p r o c e s, kterým vzniká norma.

Tvorbu normy si nemůžeme představit jinak, než že byla vytvořena (vydána) určitým subjektem, kterým může býti jen člověk. Jeho činnost tu chápeme jinak, než jiné třeba zcela podobné úkony tohoto člověka. Vidíme v něm o r g á n n o r m o t v o r n ý a jeho činnost hodnotíme zvláštními formálními předpoklady²⁵⁾.

Adresáta povinnosti v normě obsažené nazýváme s u b j e k t p o v i n n o s t n í. Je to ten, kdo podle normy „jednati má“. Jako povinnostní subjekt si můžeme myslet kohokoliv, v normě vyšší je to často celý soubor subjektů, avšak povinnostním subjektem určitě normou konkrétní k určitému jednání zavázaným může býti jen bytost rozumová: člověk²⁶⁾.

§ 4. Civilní řízení soudní a dosavadní nauka.

Právní věda rozdělila celý právní řád ve dvě skupiny, právo hmotné a právo formální. Do posléze uvedené skupiny zařadila ty právní předpisy, které upravují řízení, v němž má býti vytvořena norma. Dělitko to však nevyhovuje. Konstrukce civilního práva procesního se tu buduje tak, že předmětem hmotného práva občanského jest stanovení objemu a obsahu právního nároku, kdežto zase předmětem civilního práva procesního jest úprava formy, kterou se tento nárok má uplatňovati. Při tom ovšem se pohlíží na „nárok“ jako na něco existentního a na civilní proces jako na boj o tento nárok či „právo“, kterýžto boj se odehrává ve formě zákonem předepsané před orgánem státu — soudcem. — který podle výsledku boje pak rozhodne, na čí straně jest „právo“ a zda té které straně sporu onen „nárok“ přísluší či nikoliv.

Přílišné zdůrazňování „nároku“ vedlo k vybudování složitých konstrukcí civilního práva procesního. Německá věda vybuodovala zvláštní nauku o „nároku na právní ochranu“ (*Rechtsschutzanspruch*), který prý přísluší žalobci

²⁵⁾ Srovnej Sedláček, Občanské právo čs., str. 25, Weyr, K pojmu „právního řízení“, Věd. roč. VII, str. 30 a násl., Kelsen, Základy obecné teorie státní, Brno 1926, str. 18 a násl.

²⁶⁾ Sedláček, Obč. právo čs., str. 7, Weyr, Základy filosofie právní, str. 19.

proti státu. Založena byla *W a c h e m*²⁷⁾ a propracována hlavně *H e l l w i g e m*²⁸⁾. V současném procesním právu rakouském je jedním z hlavních jejich představitelů *P o l l a k*²⁹⁾. Pro něho jest materiální právo souhrnem jednotlivých nároků (subjektivních práv), které vyplývají z životních poměrů, jež, jsouce upraveny právním řádem, stávají se poměry právními. K dobrovolnému zachovávání těchto právních poměrů a k dobrovolnému plnění nároků dlužníky, povinnými, stačí právo hmotné. Z důvodů právněpolitických musí však býti materiální právní řád doplněn formálním právem procesním, aby bylo dosaženo prevence proti porušení práva hmotného a také odstranění poruch již nastavších. K tomu jest povolán stát, jemuž to ústavní zákony ukládají přímo jako povinnost³⁰⁾. Tuto pak plní stát jednak tím, že uděluje právní slyšení již na pouhé tvrzení strany, jednak tím, že uděluje předprocesní nárok na právní ochranu vůči státu tomu, kdo byl ve svých právech rušen, zároveň s nárokem na zřízení situace odpovídající právu. Prvou jest možnost podati žalobu (*Klagemöglichkeit*), druhým nárok na právní ochranu (*Rechtsschutzanspruch*). Tento pak dělí *Pollak* na nárok strany na příznivé rozhodnutí (*Urteilsanspruch*), na výkon (*Vollstreckungsanspruch*) atd. *S p e r l*³¹⁾ vychází z pojetí státu jakožto společenstva nadaného právní mocí donucovací (*Zwangsgenossenschaft*), v kterém mají občané nárok na právní ochranu (*Anspruch auf Rechtsschutz*) v řízení soudním. Jedinci tohoto společenstva používají denně práva (v t. zv. objektivním smyslu), „das Recht lebt im Volke als eine seiner sozialen Funktionen“ a teprve v případech porušení práva dochází k procesu, v němž stát plní svou povinnost a vydá konkrétní příkaz k zachování svých abstraktních norem. Účelem civilního procesu jest při-

²⁷⁾ Handbuch des deutschen Civiproceßrechts. Lipsko 1885.

²⁸⁾ System des deutschen Zivilproceßrechts, Lipsko 1912.

²⁹⁾ System des österr. Zivilproceßrechtes I, W'ien 1930.

³⁰⁾ *Pollak* (str. 1) tu poukazuje na čl. 11 základního zákona z 21. prosince 1867, č. 142 ř. z., podle něhož jest právo petiční každému zaručeno. V právním řádě čs. to stanoví § 115 ústavní listiny. Dále pak poukazuje na ústavní zásady o rovnosti občanů před zákonem (čl. 7 rak. úst. zák., § 106 čs. úst. listiny) a zásadu, že nikdo nesmí býti odňat svému zákonnému soudci (čl. 83 rak. úst., § 94, odst. 2. čl. úst. l.). Z těchto ustanovení však povinnost státu a jí odpovídající nárok na právní ochranu ve smyslu probírané teorie lze těžko vyvoditi.

³¹⁾ Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege I, Wien 1928.

léhavě a spravedlivě rozhodnutí, jak plyne z ideje právní ochrany státu. Soudce v rozsudku pouze konkrétně opakuje právní výrok, který zákonodárce vyslovil jen abstraktně, a jeho úkolem jest pouze zjistiti skutkový stav věci, jak se podává z výsledků řízení.

Proti duplicitě nároků této konstrukce právem namítá Hora³²⁾, že nelze odíti v roucho samostatného subjektivního práva, žalobci prý příslušejícího, to, co jest všeobecným a kulturním posláním státu, totiž udržování právního řádu. Také pojem civilního nároku teorie o nároku na právní ochranu jest v jádře nesprávně konstruován. Civilním nárokem „není jen právo něco činiti neb opominouti (jak jej definuje § 194 něm. obč. zák.). Nárok je vlastně subjektivní právo samo, namířené proti určitému podmětu. Jediným jeho zřídlem je tedy subjektivní právo. A to i při žalobách určovacích. . . Žalovatelnost není nějakým samostatným a od soukromoprávního nároku rozdílným veřejnoprávním oprávněním, nýbrž tvoří nerozlučnou část právě práv soukromých³³⁾.“ Procesní konstrukce pak sama je nesprávná. Hledí výhradně jen k jedné straně, a to té, které přísluší nárok na právní ochranu. Avšak „o tom, co je podle teorie této jediným předmětem procesu, bude moci soud rozhodnouti teprve po skončení celého procesu. Tedy: nárok na právní ochranu vzniká teprve skončením procesu a vzniknuv ihned zaniká, vznik jeho má současně i jeho zánik v zápětí“³⁴⁾. Tak zv. nárok na právní ochranu není nic jiného, než subjektivní právo samo. To ovšem předpokládá určité faktické okolnosti, aby byl odůvodněn zájem na ochranu právní. Tím je však jen jinými slovy naznačeno to, co zveme skutkovým a právním základem žaloby. Je tedy konstrukce nějakého zvláštního publicistického nároku proti státu na rozsudek straně příznivý zcela zbytečná. „T. zv. nárok na právní ochranu je jenom výsledkem, funkcí tohoto práva soukromého³⁵⁾.“ Je-li pak žaloba zamítnuta pro bezdůvodnost samého svého základu, nestalo se to jistě proto, že by napadené straně příslušel nějaký nárok na ochranu právní³⁶⁾.

³²⁾ Čsl. civilní právo procesní II, Praha 1928, str. 144.

³³⁾ Hora, na uv. m.

³⁴⁾ Hora, tamtéž, str. 145.

³⁵⁾ Hora, na uv. m.

³⁶⁾ Hora, l. cit. str. 146.

Teorie o nároku na právní ochranu sice správně vycítila, že v civilním procesu jde o dvě povinnosti. Jednak o povinnost státu, resp. státního orgánu, jednak o povinnost strany. Konstruuje však nárok této povinnosti odpovídající, upadá do obtíží právě zmíněných. K tomu přistupuje ještě též nesprávné směšování práva veřejného a soukromého. Konstrukce probírané teorie jest sama o sobě dokladem toho, že jde jenom o to, s jakého hlediska právní řád pozorujeme, a můžeme pak jednotlivý právní předpis zařaditi buď do práva veřejného, nebo soukromého. Ve smyslu nauky je správná konstrukce této teorie, že povinnost vydati konkrétní normu — rozsudek — jest rázu veřejnoprávního. Nesmí se však vedle ní nebo dokonce nad ní stavěti povinnost strany k určitému plnění. Obě tyto povinnosti jsou docela různého druhu, i když docházejí svého uplatnění v tomtéž procesu, totiž v právní rozepři stran. Jejich funkce jsou však v procesu úplně rozdílné. Povinnost státu, resp. orgánu, který zde jako orgán státní vystupuje — orgánu, jak shora jsme ho nazvali, normotvorného — dochází procesem svého splnění, kdežto povinnost strany dochází v normě procesem vznikuvší svého konkrétního určení. Jak vidno, pozorujeme tedy proces se dvou různých hledisk, totiž jednou s hlediska státu a po druhé s hlediska stran; nelze proto výtěžky obou pozorování stavěti vedle sebe, nebo dokonce jeden podřazovati druhému. Sperl sice správně uvádí, že v rozsudku soudce opakuje pouze konkrétně právní výrok, který zákonodárce vyslovil abstraktně. Naráží zde na to, že konkrétní normu lze vyvoditi z normy vyšší, abstraktní, jak jsme o tom pojednali výše³⁷⁾. Nelze však s ním souhlasiti, pokud pak dále uvádí, že soudce jenom zjišťuje skutkový stav věci, jak se podává z výsledků řízení. Tato činnost soudce jest pouze prvou částí jeho úkolu, předpokladem části druhé, kterou jest aplikace zjištěné konkrétní skutkové podstaty, na určitý právní předpis. To jest hlavní úkol soudce, který jest povolán právě k tomu, aby právní normou upravil povinnosti vztah mezi stranami. Zjišťování skutkového stavu slouží pouze k tomu, aby byly odstraněny rozpory mezi tvrzeními obou stran. Není-li jich, odpadá toto zjišťování a soudce vydá konkrétní normu, nález, na základě shodného přednesu stran, i když tento neodpovídá pravdivé skutečnosti.

³⁷⁾ § 3 t. sp.

Z teorie o nároku na právní ochranu vyšel též Goldschmidt³⁸⁾, který vykládá civilní proces jako právní stav (Rechtsslage). Vychází z toho, že civilní právo procesní — stejně jako ostatní obory práva justičního — se nemá chápati jako soubor příkazů (imperativů), nýbrž jako soubor slibů a pohrůžek soudcovského donucení. Z toho pocházející právní vztahy stran nejsou žádným právním poměrem, t. j. práva a povinnosti, nýbrž právním stavem, totiž vyhlídky, možnosti a břemena. Jenom tyto jsou právy v procesním smyslu, kdežto ony, totiž „příkazy vlastního zájmu“, stojí v procesu na místě povinností. Právní stav se liší od právního poměru nejen obsahově, nýbrž také tím, že jest závislým nikoliv od existence, nýbrž od evidentnosti a hlavně dokazatelnosti svých předpokladů. Civilní právo procesní definuje Goldschmidt³⁹⁾ takto: Zivilprozeß (Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten) ist das Verfahren, in dem die staatliche Gerichte feststellen, ob die Voraussetzungen eines Rechtsschutzanspruches des Klägers gegenüber dem Staat vorliegen, und in dem sie im Falle bejahender Feststellung den Rechtsschutzanspruch durch Rechtsschutzgewährung befriedigen. Předmětem civilního procesu jest Goldschmidtovi nárok žalobcův proti státu na ochranu právního nároku příznivým rozsudkem, případně i provedením exekuce. Připouští, že v mnohých případech jest předmětem sporu také nárok civilní, ale to vždy prý jen vedle nároku na právní ochranu. Soukromoprávní poměr sám nemůže býti předmětem civilního procesu, nestojí-li mu po boku nárok na právní ochranu. Pramenem nároku na právní ochranu jest Goldschmidtovi „materiální právo justiční“ (materielles Justizrecht), kterým jest právo soukromé v širším smyslu, pojímané ve smyslu veřejnoprávním. Žalobcův nárok na ochranu právní (Rechtsschutzanspruch) se pak dělí jednak na nárok na příznivý rozsudek (Urteilsanspruch), neboli právo žalobní (Klagrecht), jednak na nárok na exekuční výkon (Vollstreckungsanspruch). Vždy pak jde jen o nároky žalobcovy, nikdy o nárok žalovaného.

Upozornili jsme již nahoře, že s hlediska statického můžeme pozorovati právní řád jedině tehdy, chceme-li seznati právní stav tohoto řádu, totiž obsah norem v určitém časovém okamžiku.

³⁸⁾ Prozeß als Rechtsslage, Berlin 1925; Zivilprozeßrecht, Berlin 1929.

³⁹⁾ Zivilprozeßrecht, str. 1.

Chceme-li však pozorovati vznik normy a proces, kterým tato vzniká, musíme na právní řád hleděti s hlediska dynamického. Zmíníme se o tom podrobněji níže, zde to uvádíme jenom k posouzení teorie Goldschmidtovy. I když tato mluví o různých stavech, možnostech a vyhlídkách, přece učí, že se tyto stavy průběhem procesu mění. Není tedy ani s hlediska této teorie civilní proces žádným určitým stavem, nýbrž celým řetězem stavů, které jsou pozorovány s určitých hledisek. Již z obsahu těchto stavů vidíme, že nejde o žádné momenty právnícké, nýbrž o stavy psychické (vyhlídka na příznivý výsledek sporu atd.), které nám pro právnícký výsledek sporu a jeho právní povahu nemohou přinést žádného vysvětlení. Pokud pak Goldschmidtova teorie buduje na různých těch „nárocích“, platí o ní totéž, co bylo již řečeno o teorii nároku na právní ochranu.

Česká věda procesní založena byla Ottem⁴⁰⁾, který pojímá právo v podmětném smyslu jako zákonem uznanou volnost vůle jednotlivcovy. Oprávnění se různí od požadavku mravního tím, že obsah oprávnění vynutiti lze přes odporující vůli osoby, která určitým způsobem podle své povinnosti se zachovati měla. Úkolem státu jest zachování právního řádu, jemuž stát dostojí prohlášením právních pravidel (zákonodárstvím) a upravováním poměrů života podle těchto pravidel (soudnictvím)⁴¹⁾. Soudy jsou orgány státní, vykonávající veřejnou moc. Právo procesní jim předpisuje meze jejich pravomocí a způsob projednávání a rozhodování soukromoprávních rozepří⁴²⁾. Ott vycítil také nemožnost dvojí různé konstrukce t. zv. nároku právního, jak to činí nahoře zmíněná teorie o nároku na právní ochranu. Hledal proto konstrukci spojující a definoval žalobu takto: „Žaloba, jsouc dovoláním se státního orgánu, soudu, k ochraně soukromoprávního nároku, dvojí živel v sobě chová: soukromoprávní (materiální), totiž osvědčování nějakého oprávnění oproti určité osobě jakožto nároku proti ní žalobci příslušejícího, a veřejnoprávní (formální), totiž domáhání se ochrany soudu pro nárok tento žalovaným ohrožený aneb jím dosud neuskutečněný, ač k tomu povinným byl“⁴³⁾. Správně tu vystihuje nutnost jednotného posuzování i „hmotněprávního“ nároku i

⁴⁰⁾ Soustavný úvod ve studium nového řízení sporného, Praha 1897.

⁴¹⁾ l. cit. str. 1.

⁴²⁾ l. cit. str. 7.

„formy jeho uplatňování“, čehož chce docílití spojením jich v žalobě.

H o r a ⁴³⁾ nazývá civilním právem procesním soubor předpisů, upravujících zařízení soudů a postup jejich i stran při vyřizování sporných věcí soukromých. Právo procesní je v zásadě a převahou povahy donucující (ius cogens). Tato povaha jeví se jak vzhledem k soudu, tak i vzhledem ke stranám, jenomže co do soudu se jeví i v tom, že soud nesmí odepřítí součinnost, jakmile se strany naň v předepsané formě obrátily, kdežto strany jsou předpisy práva procesního vázány jen, pokud při vyřizování svého sporu vůbec pomýšlejí na součinnost soudů. Hora řadí civilní právo procesní do práva veřejného, ačkoliv uznává v základě za správný názor o jednotnosti práva veřejného a soukromého, neboť pro obor platného čs. civilního práva procesního musíme vzhledem k ustanovení § 1 jur. n. toto rozdělení respektovati. Podotýká, že při používání práva v životě jde vždy jen o výklad a uskutečnění zákona, a okolnost, který orgán ochranu právní poskytuje a v jakém řízení se tak děje, nemůže míti vlivu na sám pojem a podstatu práva.

V á ž n ý ⁴⁴⁾, vycházejí z učení Ottova, zahrnuje v civilní proces všechny úkony soudce a sporujících se stran, jež spjaty jsou pořádkem ústrojným nesou se k tomu, aby soukromoprávní nárok byl soudním výrokem jednou pro vždy určen a přestal jednou pro vždy býti zdrojem svárů a neshod. Souhrn právních pravidel, úkony tyto upravujících, tvoří právo procesní v objektivním slova smyslu. Právo stran na procesní úkony a zákonnou účast při těchto úkonech jest právem procesním v subjektivním slova smyslu.

§ 5. Civilní proces v pojetí teorie normativní.

Bylo ukázáno W e y r e m ⁴⁵⁾, že konstrukce civilního procesu jako boje o právo není juristicky správnou, neboť vede

⁴³⁾ Soust. úvod, díl II., str. 5 až 6.

⁴⁴⁾ Čs. civ. právo proc. I, Praha 1931, str. 10 a násl.

⁴⁵⁾ O ústrojí a příslušnosti soudů, Brno 1926, str. 6 a 7.

⁴⁶⁾ Srovnej pojednání: K pojmu „právního řízení“ ve Vědecké ročence VII, Brno 1924, kterým byla nadhozena řada problémů zde zmíněných. Význam toho oceňuje K a l l a b: K pojmu „právního řízení“, v Právniku 1929, str. 225 a násl. Další výsledky svého badání o problé-

k určitým chybným důsledkům, nehledě ani k tomu, že předpokládá materiální nárok pro jeho „uplatňování“ sporem o tento nárok je nelogické, kdyžte teprve tímto sporem se má rozhodnouti, zda nárok straně přísluší neb nepřísluší, čili má se zjistiti jeho existence. Weyr poukázal zejména k tomu, že v civilním procesu — stejně jako v jiných právních řízeních — jde spíše o spor vůlí účastněných osob (každá z nich chce zvítěziti), nežli o spor názorů (intelektuální), poněvadž všichni uznávají za platnou jedinou normu, podle které jest daný skutkový stav posouditi a spor rozhodnouti. Normativní teorie pojímá pojem „procesu“ mnohem širěji než nauka dosavadní, totiž jako děj normotvorný. V tomto obecném pojetí procesu nezáleží na tom, zda jde o tvorbu norem obecných (abstraktních) nebo konkrétních (individuálních), norem prvotných nebo druhotných. Stejně tak nerozhoduje, zdali se tu upravují protichůdné zájmy povinnostních subjektů (řízení t. zv. sporné) a zda se toho řízení povinnostní subjekty účastňují neb nikoliv. Tím byla shrnuta pod společný pojem normotvorného procesu celá řada těchto procesů: zákonodárný (tvorba norem prvotních) a procesy soudní a administrativní. S hlediska normativního může býti jediným pojmovým znakem t. zv. řízení právního v nejširším smyslu skutečnost, že se jím tvoří normy. Je-li pak toto řízení chápáno jako normotvorba, pak se jeví zároveň jako výkon něčeho, co nařizuje vyšší norma. Tak na př. rozsudek, který ukončuje civilní proces soudní, jeví se jako výkon vyšší obecné normy, jejíž aplikací vzniká, t. j. práva občanského. Rozsudek možno považovati též za konkretisaci vyšší normy obecné, neboť aplikací na konkrétní skutkovou podstatu určuje blíže povinnost (konkrétní), která jest v normě vyšší stanovena jen obecně.

Weyr⁴⁷⁾ rozdělil formy právního řízení do tří typických skupin: 1. proces t. zv. zákonodárný, který vede k stanovení prvotních norem právních (zákonů), 2. případy řízení, v němž normotvorba jest zároveň povinnostní (orgánní) funkcí normotvůrce, a 3. smluvní řízení normotvorné. Do skupiny čís. 2. zařazuje normotvorné procesy, uskutečňované dvěma druhy stát-

mech procesních uložil Weyr jednak v pojednáních: Studie k pojmu exekuce, Věd. roč. VIII, Poznámky k nauce o orgánech, Věd. roč. IX, jednak v díle: Správní řád, Brno 1930.

⁴⁷⁾ V cit. pojednání, str. 57 a násl.

ních orgánů, jak je vytvořila tradiční nauka: soudy a ostatní orgány výkonné. Upozorňuje právem na to, že také v procesu zákonodárném vykonává orgán normotvorný svou (ústavní) povinnost, takže ani tu není vlastně rozdílů, avšak v procesech soudním a administrativním, ve kterých jde o stanovení konkrétních norem, vystupuje představa normotvorné činnosti jako funkce povinnosti již zcela jasně⁴⁸⁾.

Sedláček⁴⁹⁾ klade hlavní důraz na delegaci norem, o níž mluvíme, jestliže norma poukazuje někoho, aby normu vydal. Norma delegující jest nutně normou blanketní, norma delegovaná je normou odvozenou. Jádro problému pak spočívá v logické závislosti norem na sobě⁵⁰⁾. Při normologické dynamice jde v podstatě o delegaci. Delegát je autorisován, aby vydal normu, jež se pak stává součástí právního řádu⁵¹⁾. Orgán normotvorný je subjekt, který vytváří normu. Věda právní vyjadřuje pojem normotvorného subjektu abstraktně (stát, parlament atd.), ale tento výraz není než subjektivisací buď delegované (na př. zákon), anebo delegující normy (na př. ústavní zákon). Nechceme-li na ni vejít, musíme přihlédnouti k tomu, že normotvorný subjekt je člověk, anebo více lidí (parlament) autorisovaných, aby normy vydávali⁵²⁾. Při vydávání druhotné normy jde jednak o ty části delegující normy, které předpisují předpoklady, jež musí delegát normotvorný splnit, abychom mohli mluvit o delegované (druhotné) normě. Je to t. zv. normotvorný proces a ony části delegující normy se jmenují předpisy procesní. Dále pak povinnost, která má býti delegovanou normou stanovena, může býti vázána na samostatné předpoklady, které v rámci delegující normy nejsou obsaženy. Delegující norma může stanovit meze, v kterých delegát smí povinnost stanovit (což se zjistí interpretací). Jde zde o obsah norem a proto jmenujeme tyto předpisy materielněprávní⁵³⁾.

⁴⁸⁾ Při této příležitosti lze upozornit na nauku o nároku na právní ochranu zmíněnou v předchozím paragrafu, která položila důraz právě na tuto povinnosti stránku činnosti soudů, konstruující ji ovšem jako „nárok“ strany.

⁴⁹⁾ Občanské právo čs., Brno 1931.

⁵⁰⁾ Lib. cit. str. 21.

⁵¹⁾ Tamtéž, str. 24.

⁵²⁾ Tamtéž, str. 25.

⁵³⁾ Tamtéž, str. 33 a 34.

Kelsen⁵⁴⁾ označuje soudcovský rozsudek jako funkci nalézání práva neboli soudcovské moci. Jest to konkrétní donucovací akt, kterým se zjišťuje, zdali zde in concreto jest skutková podstata, kterou in abstracto určuje obecná norma. Tato obecná norma znamená spojení abstraktně určené skutkové podstaty se stejně abstraktně určeným následkem. Má-li míti vůbec praktického významu, vyžaduje individualisace, kterou jest právě nalézání práva. Funkce ta nemá snad jen deklaratorní význam, jako by výrok soudu jen vyslovoval nebo nalézal právo, které jest již hotovo, t. j. obsaženo v obecné normě (zákonu). Funkce t. zv. nalézání práva jest naopak naprosto konstitutivní, jest tvorbou práva v pravém slova smyslu. Neboť soudním rozsudkem se teprve tvoří (stanoví) fakt, že zde vůbec jest konkrétní skutková podstata, která má býti spojena se specifickým právním následkem. Soudní rozsudek provádí teprve celé toto spojení. Tak jako obě skutkové podstaty obecně spojuje zákon, tak musí v oblasti individuální býti spojeny teprve soudním rozsudkem. Proto jest soudcovský rozsudek individuální právní normou a znamená individualisaci čili konkretisaci obecné neboli abstraktní právní normy, další postup procesu normotvorného z oblasti obecné do oblasti individuální.

Rozlišení soudnictví a správy s hlediska teorie normativní provedl Merkl⁵⁵⁾ tak, že, odmítnuv rozlišování pomocí znaků kvantitních, vyzvedl nutnost naléztí znaky kvalitní. Tím je mu především rozdílné právní postavení orgánů: v justici vzájemná rovnost orgánů, ve správě jejich nadřazenost a podřazenost. Jde tedy o znak organisační, který bývá označován jako soudcovská „nezávislost“ oproti „závislosti“ (rozuměj organisační) orgánů správních.

Procházka⁵⁶⁾ nazývá normu, která stanoví podmínky vytvoření norem nižších, normou kreační. Ta má schema: je-li A, má býti B. V předvěti hypotetického úsudku „je-li A“ mají místo kreační podmínky, kdežto závěti „má býti B“ schematizuje obsah odvozené normy. Jak kreační podmínky, tak úkon v kreační normě předvídaný jsou zjevy světa kausálního, tedy

⁵⁴⁾ Základy obecné teorie státní, Brno 1926, str. 65 a 66.

⁵⁵⁾ Obecné právo správní. České vyd.- Brno 1931, str. 22 a násl.

⁵⁶⁾ Příspěvek k nové konstrukci civilního sporného procesu, Věd. roč. X, Brno 1931.

skutečnosti, a nazýváme je skutečnostmi právními. Jejich souhrn, na němž závisí vznik normy, představuje t. zv. skutkovou podstatu⁵⁷⁾. V Procházkově normě kreační jsou obsaženy předpoklady i formálně- i materiálněprávní ve smyslu nauky, je tedy tato kreační norma totéž, co Sedláček nazývá normou delegující. K odlišení od jiných dějů normotvorných liší Procházka⁵⁸⁾ normotvorný děj soudní v civilních věcech tak, že tento je určen svým obsahem, totiž svým tvůrcem (soudy), určitou úpravou (na př. známými různými zásadami, jako zásadou disposiční) a konečně svým produktem (rozsudkem ve věcech občanských). Normotvorbu v něm spatřujeme ne proto, že v něm dochází k deklarování předrozsudečných konkrétních právních norem, nýbrž proto, že představuje nepopíratelný a pro každého závazný výrok o daném právním stavu⁵⁹⁾. Procházka se také pokusil⁶⁰⁾ navázat na teorii o nároku na právní ochranu tím, že na místo „nároku“ vyšel z pojmu povinnosti, takže Hellwigova možnost podání žaloby (Klagemöglichkeit) se mu ukázala jako povinnost soudu, podmíněná podáním žaloby, zahájití řízení a je řádně až do konce provést.

§ 6. Právní povaha rozhodčího řízení.

Ježto rozhodčí řízení bývá zařazováno do civilního řízení soudního a ježto, jak níže bude ukázáno, převážnou svou většinou do tohoto odvětví právního řádu také patří, musíme se nejprve zabývatí otázkou složení právního řádu a jeho rozčlenění. Z toho nám vyplyne právní charakter civilního řízení soudního a tím pak také vlastní řešení našeho problému.

Jak bylo již shora uvedeno, jest základní pojem a znak právního řádu — povinnost — určena normou. Souhrn právních norem — právní řád — jest sestroměn hierarchicky, na podkladě kategorií norem vyšších a nižších. Nejvyšší normou jest norma ústavní, z ní se odvozují postupně normy nižší, až docházíme k normám konkrétním, stanovícím konkrétní povinnost konkrétního povinnostního subjektu. Takovou normou jest též výrok soudní. Každá norma nižší se nám s hlediska normy vyšší jeví

⁵⁷⁾ Op. cit. str. 199.

⁵⁸⁾ Tamtéž, str. 204.

⁵⁹⁾ Tamtéž, str. 207 a 208.

⁶⁰⁾ V citovaném pojednání, str. 212 a násl.

jako skutková podstata, na kterou tuto vyšší normu aplikujeme, kdežto zase s hlediska normy nižší jeví se norma vyšší jako logický důvod platnosti této normy nižší.

Norma vyšší determinuje z ní odvozenou normu nižší ve dvou směrech. Především formálními předpoklady, které musí splnití orgán, touto vyšší normou k normotvorbě delegovaný. Tyto formální předpoklady upravují postup, jaký má normotvorný orgán zachovati, čili upravují řízení, normotvorný proces, a proto je nazýváme předpisy procesními.

V druhém směru stanoví norma vyšší, co má býti obsahem normy nižší. Stanoví tu určité meze, v jichž rámci orgán k normotvorbě delegovaný má stanoviti povinnost. Jde tu o hmotný obsah nižší normy a proto nazýváme tyto předpisy hmotněprávními. Meze co do obsahu nižší normy mohou býti stanoveny normou vyšší širě nebo úžeji. Zpravidla jsou širší pro tvorbu norem vyšších, užší pro tvorbu norem konkrétních. Tak na př. pro tvorbu soudních výroků jsou značně omezeny podrobnými ustanoveními práva občanského.

Civilní proces soudní, kterým se tvoří konkrétní norma — rozsudek, jest procesem normotvorným. Tvorba norem tu postupuje vždy od normy abstraktnější ke konkrétnější. Tento proces může postupovati tak daleko, až další konkretisace normy není možná. Konkretisace vyšší normy v normu nižší se nám s hlediska normy vyšší může jeviti také jako výkon této vyšší normy. Dojdeme-li však ke konkrétní normě nejnižšího druhu, jež označuje zcela přesně rozsah a druh konkrétní povinnosti individuálně určeného povinnostního subjektu, není další vykonávání normy v právě uvedeném smyslu možné. Tato konkrétní norma již neobsahuje žádnou delegaci nějakého subjektu, aby jako orgán normotvorný tvořil další normy, nýbrž stanoví jen obsah povinnosti subjektu povinnostního. Další konkretisace této normy je již možná jedině faktickým (fysickým) výkonem toho, co norma nařizuje, čili splněním obsahu povinnosti ⁶¹⁾.

V každém normotvorném procesu vystupují určité subjekty, a to buď jako orgán normotvorný, který musí býti v každém procesu normotvorném, anebo jako „účastníci“ řízení,

⁶¹⁾ Srovnej Sedláček, Obligační právo I, str. 205 a násl., Občanské právo čsl., str. 273.

totiž subjekty, jichž účast bývá v některých druzích řízení předepsána. Pro civilní proces soudní jest účast určitých subjektů, zvaných stranami, charakteristickou, a procesní předpisy vyhrazují těmto stranám velký vliv na počátek a průběh normotvorného procesu. Tento může býti zahájen pouze k návrhu strany, v němž tato strana navrhuje zároveň obsah normy, která v řízení má býti vydána. Tento návrh nazývá zákon žalobou⁶²⁾ a stranu takto řízení zahajující žalobcem. Pro civilní proces soudní je další charakteristickou známkou t. zv. kontradiktornost jednání, spočívající v tom, že ke sporu musí přistoupiti ještě druhá strana, nazývaná žalovanou, a která musí býti totožnou s povinnostním subjektem normy, navržené v žalobě stranou iniciativní (žalobcem). Ježto žalovaná strana má zájem na tom, aby jí nebyla navržená povinnost ukládána, bude se snažiti, aby navržená norma vydána nebyla. Zákon jí k tomu propůjčuje možnost účasti v řízení a určitým vlivem na jeho průběh. Protože zájmy obou stran se kříží a tím také činnost obou v řízení jest protichůdná, mluvíme o řízení kontradiktorním, o sporu mezi stranami.

Orgánem normotvorným jest v civilním procesu soudce. Jest to orgán státní, jehož povinností jest celý proces řídit a vydati příslušnou normu, nazývanou rozsudek. Soudce vystupuje v normotvorném procesu soudním buď jeden, jako samosoudce, nebo ve sboru, jako senát. Odlišné postavení soudce v procesu oproti orgánům v jiných procesech normotvorných, jakož i zvláštní odlišná organisace soudů od jiných státních úřadů, jsou hlavními charakteristickými znaky civilního procesu. Dnešní rozdělení orgánů soudních od jiných orgánů normotvorných má svůj původ v Montesquieuově trojdílném rozčlenění státních funkcí a vyplynulo ze snahy po ochraně individua proti přehmatům absolutistického státu. Jeho kořeny však tkví mnohem hlouběji. Právní řád jest dílem lidským a jsou to vesměs lidé se svými chybami, kteří ho budují od nejvyšší jeho normy až po nejnižší. Poněvadž pak je k zachování tohoto právního řádu ve světě kausálním třeba také moci, vystupuje stát jako činitel mocenský. Zkušenost nás učí, že politická moc

⁶²⁾ O pojmu a definici žaloby srovnej Hora, Čs. civilní právo procesní, II., str. 143, Sedláček, Občanské právo čl., str. 265, Gerlich, Žaloby určovací, Právník 1932, str. 173.

ve státě byla vždy užívána podle toho, jaké mravní a politické zásady ovládaly její nositele. Lidé však touží po tom, aby jejich povinnosti v denním vzájemném styku byly určovány vždy stejně a bez ohledu na to, kdo má v rukou moc. Odtud vyplynul požadavek spravedlnosti jako zásady objektivního dobra uspokojením zájmu jednotlivce harmonicky se zájmem celku. Proto se vždy klade důraz na to, aby normotvorný orgán, touto t. zv. soudní mocí pověřený, požadavku spravedlnosti vždy liověl. Z toho plyne, že normotvorný orgán soudní se musí těšiti zvláštní důvěře veškerého obecnstva. Bez této není ani důvěry ve spravedlnost, v právní řád, v bezpečnost života, a tím také padá základní podmínka pro existenci právního řádu ve světě vnějším. Jak vidno, jde zde ponejvíce o principy legislativně politické, z nichž nám vyplývá vznešené poslání soudů. Novější doba právě ukázala, že rozdělení normotvorné činnosti soudní a správní mezi různé orgány se osvědčuje zejména v demokracii, kde vliv na normotvorný proces administrativní nutno upravit zcela jinak než v normotvorném procesu soudním.

Oddělením t. zv. správy a soudnictví se dosahuje hlavní záruky, že soudy budou sloužiti ideálu spravedlnosti, totiž nezávislosti soudcovské. Ta jest jedním z nejdůležitějších pilířů právního řádu a proto bývá jako legislativní maxima prohlášena již v ústavní listině⁶⁸⁾. To má ten význam, že normotvůrce v procesu zákonodárném jest ve směru obsahovém omezen tak, že nesmí vydati normu zákonnou, která by tuto nezávislost soudců rušila. To platí ovšem i pro normotvůrce nižší (orgány vládní a správní). Nezávislost soudů jest pak také vyjádřena a zaručena v soudní organizaci, kde na rozdíl od jiných úřadů státních jsou jednotlivé orgány soudní i v poměru instancním na sobě nezávislé tak, že orgán nadřazený nesmí zasahovati do normotvorné činnosti orgánu podřízeného, nýbrž smí jen sám v oboru své kompetence normotvorného procesu se účastniti. To se děje tak, že k žádosti strany přezkoumá normu nižším orgánem soudním vydanou a buď ji potvrdí, zruší nebo změní. V poslednějším dvou případech mluvíme o kasatorní nebo reformatorní činnosti vyšší instance. Může tedy vyšší instance buď naříditi nižšímu orgánu vydání nové normy, nebo může sama novou normu vydati. Nesmí však věcně do normo-

⁶⁸⁾ § 98 ústavní listiny čsl.

tvorné činnosti nižší instance zasahovati. To se neděje ani při vyslovení t. zv. právního názoru, kterým jest nižší instance vázána, neboť i tento právní názor je vysloven pouze pro předpoklad zjištění určitého skutkového stavu. Není ani tímto nižší instance do té míry vázána, že by nemohla rozhodnouti zase stejně, neboť pak by opětne projednání věci v nižší instanci nemělo smyslu⁶⁴⁾. Konečně posledním znakem vzájemné nezávislosti soudců jest kolegiální rozhodování v senátech, kde se soud usnází hlasováním, při čemž rozhoduje většina hlasů, aniž se musí jeden soudce podříditi druhému.

Civilní proces soudní jest ovládán t. zv. z á s a d o u d i s p o s i č n í, která znamená, že normotvorný orgán je při své činnosti vázán na činnost stran, bez jejichž určité součinnosti nesmí vydati žádnou normu. Něco jiného jest t. zv. dispoice stran předmětem sporu (§ 577 c. ř. s., § 767 o. s. p.). Prvá znamená volnost stran při jejich činnosti v procesu a jest proto dána předpisy procesními. Druhá jest jejich omezením či volností ve směru hmotném a znamená buď povinnost určitým způsobem jednati, anebo nedostatek takové (omezující) povinnosti.

Než nyní přikročíme k osvětlení t. zv. právní povahy řízení rozhodčího, probereme nejprve názory dosavadní literatury a pak podáme řešení vlastní.

O t t⁶⁵⁾ nepokládá řízení rozhodčí za zvláštní způsob řízení přes to, že je civilní řád soudní jako takové v šestém svém díle uvádí. To proto, že v případech toho druhu se vůbec nejedná o zákonem upravený postup právního řízení před soudy jakožto orgány státními, nýbrž o řízení, jehož postup určuje soudci, soukromou vůli povolanému, smlouva stran aneb podpůrně vlastní volné uvážení. Předpisy čtvrtého oddílu šestého dílu civilního řádu soudního uznávají takové právo stran v rozsahu rovnajícím se oprávnění prorogace podle § 104 jur. normy, že tyto mohou předem určitou právní rozepři nebo dokonce veškeré, z určitého právního poměru v budoucnosti vzešlé rozepře vyjmouti z kompetence státních soudů a podrobiti je rozhodování

⁶⁴⁾ Tím doplňuji P r o c h á z k o v y vývody v Právniku 1932, str. 248, na obranu Merklova rozdělení soudnictví od správy podle znaků organizačních.

⁶⁵⁾ Zur Lehre von den besonderen Verfahrensarten nach der neuen ZPO. Wien 1903.

soudců soukromých. Okolnost, že § 1391 obč. zák., jednající o smlouvě o rozsudího, odkazuje na soudní řád, vysvětluje příčinu, proč také nový civilní řád soudní se neomezil čistě na otázky práva procesního, nýbrž jednotlivými svými ustanoveními zasáhl též do práva hmotného. Jest věcí práva občanského stanovit, kdy jest kompromis (smlouva o rozhodčí) přípustným, jak se přivádí k platnosti a jakou má moc, kdežto právu procesnímu musí býti zůstavena ustanovení ohledně míry spolupůsobení soudů při zřízení soudu rozhodčího, povolaného kompromisem, ohledně právní pomoci, již jest rozhodčím soudům poskytovat, ohledně právní účinnosti rozhodčího výroku a konečně ohledně předpokladů, za nichž lze dosíci u státních soudů prohlášení kompromisu i rozhodčího výroku za bezúčinný.

Okolnost, zda rozhodující orgány jsou k své funkci povolány vůlí soukromou neb státem, jest Ottovi hlavním vodítkem při dělení i při posuzování právní povahy rozhodčích soudů již v jeho soustavném díle⁶⁶⁾. Ustanovení čtvrtého oddílu šestého dílu civ. řádu soudního nevztahují se na ty soudy rozhodčí, jež děkují svůj původ vůlí zákonodárcově. Tyto soudy vykonávají funkce soudcovské na základě zmocnění státu jakožto orgány veřejné, jich pravomoci jsou strany podrobeny již ze zákona a nemohou jí uniknouti; slovou proto rozhodčí soudy obligatorní. Naproti tomu rozsudí, o nichž c. ř. s. jedná, jen z vůle soukromé, právem uznané, jsou povoláni k úřadu soudcovskému a moc jejich vyplývá z důvěry jim prokazované. Činnost rozsudího upravená soudním řádem spočívá tedy na právním jednání. Rozhodčí soudy bursovní přibližují se k obligatorním rozhodčím soudům tím, že jsou též samostatným článkem v ústrojí právních zařízení ve státě, pečujících o ochranu práv. Takto zvláště organisovanou instancí jsou ovšem jen, pokud jde o obchody bursovní, kdežto při obchodech mimobursovních se jim strany podrobují na základě úmluvy pro určitý případ. Od obligatorních soudů rozhodčích se pak liší v tom, že při bursovních obchodech může býti písemnou dohodou stran jejich pravomoc vyloučena a že proti rozhodčím nálezům lze hledati odpomoci u řádných soudů.

Souhlasně s Ottem vykládá povahu řízení rozhodčího i

⁶⁶⁾ Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, díl III., Praha 1901, str. 278 a násl.

H o r a ⁶⁷⁾). Za řízení rozhodčí pokládá ono, při němž soukromá vůle svěruje spornou věc ku projednání a rozhodnutí jistým osobám soukromým a odnímá ji takto soudům státním. Touto svou soukromou povahou liší se tyto rozhodčí soudy od obligatorních (autorisovaných) soudů rozhodčích, jejichž organizace i působnost spočívá na vůli státní a jež jsou pro jisté věci příslušny výlučně. Ustanovení §§ 577 a násl. c. ř. s. se pak vztahují jen na rozhodčí soudy prve uvedené.

V á ž n ý ⁶⁸⁾ definuje rozsudiho jako osobu, na kterou z vůle stran projednání a rozhodnutí soukromoprávní rozepře bylo přeneseno. Úkol soudce z povolání a úkol rozsudiho je týž co do předmětu; ten i onen projednává a rozsuzuje spor o nárocích soukromoprávních. Rozdílnými jsou však jednak základ moci rozsuzovací, jež soudci udílí stát, rozsudímu vůle zúčastněných soukromníků, jednak způsob projednávání, jež soudci předpisuje zákon, rozsudímu vůle stran a podpůrně jeho volné uvážení, jednak výkon nálezu, který co do soudních nálezů zase soudu jest ponechán, kdežto povolovati a vykonati exekuci na základě nálezu rozsudiho tomuto ani zákonem není zůstaveno, aniž mu vůlí stran může býti zůstaveno, nýbrž povždy přísluší soudu.

H a n a u s e k ⁶⁹⁾ vykládá především význam výrazu „rozhodčí soud“, a to v trojím směru. Především rozumí se pod tímto názvem soud zřízený stranami. V jiném smyslu užívá se výrazu rozhodčí soud k označení těch zvláštních soudů, které nesluší čítati mezi soudy řádné a které buď jsou výlučně laiky osazeny, anebo při nichž při rozhodování spolupůsobí soudci-laici ať již na podkladě zvláštních svých znalostí odborných, ať již jako zástupci zvláštních skupin zájemců. Konečně jsou také zvláštní soudy, při nichž soudci-laici v obvyklém slova smyslu nespolu-působí a které rovněž se nazývají soudy rozhodčí. Nevyjadřuje tedy název rozhodčí soud nic jiného, než že dotyčný soud jest zvláštním soudem vylučujícím kompetenci soudů řádných. Týž autor projevuje svůj názor na právní povahu soudů rozhodčích

⁶⁷⁾ Čsl. civilní právo procesní, díl III., Praha 1929, str. 228 a násl.

⁶⁸⁾ O ústrojí a příslušnosti soudů, Brno 1926, str. 46.

⁶⁹⁾ Schiedsvertrag und Schiedsgericht nach österreichischem Recht, Wien 1914.

ve svém pojednání o rozhodčích soudech bursovních⁷⁰⁾, o nichž praví, že nehledě k státnímu dozoru, jemuž podléhají, jich organizaci, kompetenci a činnosti zákonem předepsané, jsou rozhodčí soudy bursovní orgány korporačními, jejich obvyklé a zákonem určené označení jich jako soudů rozhodčích jest pak správným.

Naproti tomu Pollak⁷¹⁾ považuje rozhodčí soudy bursovní za nejslabší formu státní jurisdikce, jest jich však podle něho považovati vzhledem k jich rozhodovací a rozkazní moci za státní soudy, které ovšem jen omylem nesou název soudů rozhodčích. Tento názor vyvrací Hanausek⁷²⁾ tím, že rozhodčím soudům bursovním prý vůbec název státních soudů nepřísluší a nesprávně je tedy Pollak nazývá nejslabší formou státní jurisdikce. Frávě tak jako obecní úřady jsou v oboru své přenesené působnosti úřady státními a jich orgány jakožto pomocné orgány státní pravomoci jsou orgány státními, také rozhodčí soud nějaké korporace stává se soudem státním, přísluší-li mu to oprávnění, jež požívají jinak soudy státní. Zvláště pak zdůrazňuje Hanausek proti Pollakovi, že okolnost, že kompetence stávajícího rozhodčího soudu bursovního k rozhodování sporů z obchodů bursovních jest kompetencí výlučnou, není naprosto žádným důvodem proti označení těchto soudů za soudy rozhodčí. Pollak⁷³⁾ však nazývá formou státní jurisdikce a považuje tudíž za soudy státní veškeré soudy, které nesou název rozhodčího soudu.

Všeobecně označuje Pollak⁷⁴⁾ rozhodčí řízení jako řízení státem sice zřízené, nikoliv však jako státní nalézání práva (Rechtsverfolgung). Jest mu jen jeho náhradou a rozhodčí výrok jest mu jen jakousi obdobou rozsudku řádného soudce. Rozhodčí smlouva není vzdáním se nároku na právní ochranu (Rechtsschutzanspruch), nýbrž pouze se jí oprávněný vzdává určitého druhu právní ochrany.

Soukromoprávní povahu rozhodčího řízení zdůrazňuje také

⁷⁰⁾ Börsenschiedsgerichte ve Festschrift Klein, též zvl. otisk ve Vídni 1914.

⁷¹⁾ System des österreichischen Zivilprozeßrechtes, I. vyd., Wien 1903, str. 225.

⁷²⁾ Na uv. místě.

⁷³⁾ System, II. vyd., Wien 1930, str. 230.

⁷⁴⁾ Lib. cit. str. 771.

Schuster⁷⁵⁾, mluvě o rozhodčím výroku, jemuž se strany musí podrobiti, ježto k rozhodnutí právní rozepře byla buď úmluvou stran, buď statutárními ustanoveními korporací, sdružení neb nadací povolána jedna neb více osob soukromých jako rozhodčí. Takové rozhodčí smlouvy neb jim podobné právní poměry jsou především — právě jako smír, jemuž jsou velmi blízké, — povahy soukromoprávní, mají však (pro svůj účel: vykonávati spravedlnost) mnoho styčných bodů se soudy státními, jednak pro podporu rozsudiho při výkonu jeho úlohy soudcově podobné a jednak pro ochranu stran před právní újmou z tohoto podnětu.

Rosenblatt⁷⁶⁾ pokládá rozhodčí soudy za surogát státních soudů, jichž existence jest potud oprávněna, pokud vykonávání spravedlnosti orgány státními jest vadným. Třebaže se staví na naprosto zamítavé stanovisko proti účelnosti rozhodčího řízení vůbec a dokonce, ovšem nesprávně, dovozuje ze znění č. 16 § 1 ex. řádu nevykonatelnost smíru před rozsudím uzavřeného, přece uznává, že rozhodce podle c. ř. s. jest soudcem, který má nalézati právo a o právu rozhodovati.

Největší spor jest v literatuře veden v tom směru, zda rozhodčí smlouva je povahy procesní, nebo hmotněprávní. Při tom, jak bude níže ukázáno, všichni spisovatelé se různí spíše ve svých základních postojích než ve výsledcích svého pozorování. Nutno proto dáti za pravdu Kleemannovi⁷⁷⁾, který, pojednav o sporné otázce právní povahy rozhodčí smlouvy a prohlásiv, že jedna část spisovatelů hájí procesní a druhá hmotněprávní její povahu, dospěl k úsudku, že smlouva ta patří do obou oborů. To ovšem připustíme jen potud, pokud se postavíme na stanovisko současné literatuře běžného rozdělení na právo hmotné a procesní, nikoliv ve smyslu našeho řešení.

Stejně tak nutno označiti za správný postup Englv⁷⁸⁾, který se snažil rozdělití látku, do oboru rozhodčího řízení spadající, jednak do práva hmotného, jednak do procesního.

Procesní povahu rozhodčí smlouvy zdůrazňují Rosen-

⁷⁵⁾ Österreichisches Civilprozeßrecht, Wien 1896, str. 548 a násl.

⁷⁶⁾ Zum Capitel von den Schiedsrichtern in der neuen Zivilprozeßordnung, v Allg. österr. Gerichts-Zeitung, roč. 1902.

⁷⁷⁾ Das schiedsrichterliche Verfahren nach dem neuen Zivilprozeßrecht. Hale-Saale 1926, str. 19 a 20.

⁷⁸⁾ O sądach polubownych, Lwów 1896, str. 13.

feld⁷⁹⁾ a Goldmann⁸⁰⁾). Naproti tomu však většina spisovatelů ji řadí do soukromého práva hmotného. Hayum⁸¹⁾ pokládá rozhodčí smlouvu spíše za úmluvu soukromoprávní, které se dotýká právní poměr, jenž je jejím podkladem. Můžeme prý ji nazvat také podmíněným smírem, a to podmíněným nejenom pro její obsah, ale také pro její působnost⁸²⁾. Smlouvu tu nesmíme považovati za úmluvu o prorogaci⁸³⁾, ani za jinou úmluvu procesní, neboť takovou může vedle úmluvy o prorogaci býti na př. ponechání sporu v klidu, nikoliv však úmluva o nepodání odvolání a pod.⁸⁴⁾ Pravoplatný nálezn rozhodčí také neodůvodňuje námitku věci rozsouzené (exceptio rei iudicatae), nýbrž vždy jen námitku z rozhodčí smlouvy (exceptio compromissi)⁸⁵⁾.

Pro soukromoprávní povahu rozhodčí smlouvy se vyslovil Herrmann⁸⁶⁾ proto, že výklad vzniku a obsahu rozhodčí smlouvy se musí díti podle práva občanského. Pro Fritsche⁸⁷⁾ zůstává rozhodčí smlouva přes svůj procesní význam soukromou smlouvou.

Trops⁸⁸⁾ řeší otázku rozlišení soudů veřejných a soukromých, jakož i umístění soudů rozhodčích podle způsobu rozhodování a podle poslání těchto soudů. Úkolem soudů jest právní rozhodování, úkolem rozhodčích rozhodování „rozhodčí“ smírné. V dalším ovšem přiznává řadu výjimek, které vážně seslabují nalezené rozdíly. Cíl rozhodčího řízení při posuzování jeho právní povahy zdůrazňuje Runge⁸⁹⁾ a považuje za něj roz-

⁷⁹⁾ Die Entwicklung des schiedsrichterlichen Verfahrens, Breslau 1927, str. 11 a 42.

⁸⁰⁾ Kündigung des Schiedsvertrages, Zeitschrift für d. Zivilprozeßrecht, 1926, str. 442.

⁸¹⁾ Der Schiedsvertrag, Tübingen 1892, str. 14.

⁸²⁾ Lib. cit. str. 16.

⁸³⁾ Tamtéž, str. 10.

⁸⁴⁾ Tamtéž, str. 11 a 12.

⁸⁵⁾ Tamtéž, str. 95.

⁸⁶⁾ Die Schiedsgerichtsordnungen des deutschen Landesproduktenhandels, Leipzig 1930, str. 5.

⁸⁷⁾ Das schiedsrichterliche Verfahren, Borna-Leipzig 1908, str. 8.

⁸⁸⁾ Grenzen der Privatgerichtsbarkeit. Ein Beitrag zur Schiedsgerichtsfrage. Zeitschr. f. d. Zivilprozeßrecht, 1927, str. 274 a násl.

⁸⁹⁾ Der Schiedsgerichtsgedanke im Recht und Wirtschaft, Berlin 1926, str. 14.

hodnutí právního sporu závazným výrokem, kterému se strany již předem podrobily.

Způsob povolání k výkonu rozhodčího úřadu a způsob rozhodování jest rozhodujícím podle *Li t t a u e r a*⁹⁰⁾. Rozhodce může býti dosazen k tomu, aby podle zásad rovnosti a přiměřenosti našel právo, kdežto státní soudce musí souditi podle platného právního řádu; první může pod právní normu subsumovati své právní přesvědčení, druhý však může rozhodnouti jedině podle státního právního řádu. Proti tomuto právnímu obsahu rozhodčího výroku bývá zdůrazňován též jeho obsah skutkový. *N ě m e c k á o s n o v a*⁹¹⁾ zdůrazňuje v důvodové zprávě, že na rozdíl od soudů řádných jsou rozhodčí soudy povolány k tomu, aby posoudily a rozhodly věc podle podrobně uváženého skutkového stavu, nikoliv podle takového, jaký si strany často nepřejí.

H e l l w i g klade důraz na to, že procesní řízení před státními soudy má svůj podklad ve státní výsosti. Podrobuje strany soudnictví a soudcovskému rozsudku, v němž se soud bezprostředně vyslovuje. Naproti tomu jsou rozhodci pouhými soukromníky; jejich moc k řízení sporu a vynesení výroku spočívá na rozhodčí smlouvě, která jest pouhým soukromým aktem⁹²⁾. Přes to však přiznává *Hellwig* rozhodčí smlouvě a rozhodčímu řízení vesměs procesuální charakter a účinky ve smyslu nauky. Rozhodčí smlouva jest mu svým předmětem, obsahem a účinkem smlouvou procesní, nikoliv soukromoprávní; jejím předmětem jest spor, obsahem jest řešení otázky, komu přísluší právo a jenom o tom smí rozhodce rozhodovati, neboť není oprávněn — stejně jako procesní soudce — upravovati sporný právní poměr. Účinky smlouvy o rozsudím jakož i rozhodčího výroku jsou procesuální, zakládají obě námitky procesní⁹³⁾.

Hellwigem podaná teorie procesualistická našla své odpůrce v zastáncích teorie civilistické, naproti tomu však našla i přesvědčené stoupence a možno říci, že od té doby počíná názor

⁹⁰⁾ *Schiedsgerichtsbarkeit und materielles Recht. Zeitschr. f. d. Zivilprozeßrecht, 1929/30, str. 6.*

⁹¹⁾ *Entwurf einer Zivilprozeßordnung, Berlin 1931, str. 391.*

⁹²⁾ *Hellwig, System des deutschen Zivilprozeßrechts, Leipzig 1912, dil II., str. 102.*

⁹³⁾ *Lib. cit. str. 103.*

o spíše procesní povaze rozhodčí smlouvy a řízení převládati. Cleef⁹⁴⁾ označuje povahu rozhodčí smlouvy jako procesní. Toto stanovisko hájil již dříve Altenrath⁹⁵⁾, podle něhož sice rozhodčí výrok spočívá na smlouvě, tato jest však smlouvou procesní a nemá žádného hmotněprávního účinku. Nemá tudíž ani rozhodčí výrok z moci smlouvy žádné hmotněprávní účinnosti a také jeho účinek procesní neplyne ze smlouvy. Procesní povahu rozhodčí smlouvy zdůrazňuje také Trammer⁹⁶⁾ který z definice § 577 c. ř. s. dovozuje, že tato smlouva nemá žádného hmotněprávního významu. Její procesní význam pak spočívá v tom, že zakládá nepříslušnost řádných soudů pro spory, na které se vztahuje.

Sperl⁹⁷⁾ vylučuje rozhodčí řízení z okruhu řízení civilního, ježto vůdčí zásadou jest t. zv. veřejnoprávnost a kogentnost procesních předpisů. Rozhodčí soudy pokládá jen za orgány soukromé, postrádající jakékoliv donucovací moci. Nejsou prý také nositeli státní moci soudcovské. Při tom ovšem se nezmiňuje o tom, že úmluvou o rozsudím jest — podle jeho pojetí — z vůle stran vyloučena příslušnost řádných soudů, z čehož by se dalo usuzovati na dispositivnost předpisů civ. řádu soudního ve smyslu nauky. Přes to, že Sperl nepokládá rozhodce za nositele moci soudcovské, přece musí připustiti, že výrok rozhodčí je vykonatelný, právě tak, jako rozsudek řádného soudu.

Goldschmidt⁹⁸⁾ konstruuje rozhodčí řízení jako stranami zařízené rozhodnutí právní rozepře, jež jinak náleží před civilní soud, osobami třetími. Jest zajímavo, že neuvádí, zda „Rechtsschutzanspruch“, na kterém Goldschmidt svůj systém buduje, přísluší stranám vůči rozhodci, či vůči státu. Zdůrazňuje pouze soukromoprávní povahu smlouvy o rozsudím i smlouvy s rozhodci (receptum arbitri).

Canstein⁹⁹⁾ zdůrazňuje, že rozhodce není veřejným

⁹⁴⁾ Die letztwillige Schiedsgerichtsklausel, Borna-Leipzig 1914, str. 35.

⁹⁵⁾ Grundlage und Wirkung des Schiedsspruches, Berlin 1907, str. 37.

⁹⁶⁾ Schiedsvertrag und Kompensation. Jur. Blätter 1915, str. 39.

⁹⁷⁾ Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege I, Wien 1925, str. 8, 40 a násl.

⁹⁸⁾ Zivilprozeßrecht, Berlin 1929, str. 198.

⁹⁹⁾ Lehrbuch des österr. Civilprozeßrechtes, Berlin 1893, str. 41.

orgánem jen potud, že mu proto nepřísluší moc exekuční, a to ani vůči svědkům, ani vůči stranám.

W a c h¹⁰⁰⁾ nevidí v rozsudím soudce, který má podle zákona rozhodnouti právní rozepři, nýbrž říká o něm, že jest soudcem nahodilým, jehož funkce se odvozuje z vůle stran. Jeho činnost prý nespočívá proto v aplikaci práva, nýbrž v arbitrárním vyrovnání sporu podle volného uvážení.

S c h r u t k a¹⁰¹⁾ považuje za nesprávné, že civilní řád soudní počítá rozhodčí řízení k zvláštním způsobům řízení, neboť prý toto nelze klásti na stejný stupeň s ostatními zvláštními způsoby řízení. Řízení rozhodčí spočívá na vůli stran a nikoliv bezprostředně na státním řádě.

S t a f f¹⁰²⁾ pokládá rozhodce za soudce, totiž za orgán povoláný k výkonu soudnictví, a dokládá to zejména jeho trestní odpovědností podle německého práva, již tento má vedle odpovědnosti civilní.

W e h l i¹⁰³⁾ klade důraz hlavně na to, že rozhodce rozhoduje spíše podle zásad slušnosti nežli podle přísného práva: „er ist der Mann der freien Rechtsfindung.“

P r a g e r¹⁰⁴⁾ vidí v rozhodčím řízení smíšený institut mezi civilním procesem a občanskoprávním jednáním o narovnání. Hlásí se k zastáncům teorie t. zv. smluvní, která pokládá rozhodčí smlouvu za úmluvu hmotného práva občanského, úřad rozhodce za soukromou plnou moc stranami udělenou a rozhodčí výrok za smlouvu stran před rozhodčím soudem uzavřenou.

G l a s s o n - T i s s i e r¹⁰⁵⁾ považují „compromis“ za soukromou smlouvu stran, pro niž jsou předepsány určité zvláštní formality (písemnost), kterou však jinak co do platnosti a zániku nutno posuzovati podle smluvních ustanovení občanského práva. Pokud pak jde o řízení¹⁰⁶⁾ před rozhodci, tu přísluší

¹⁰⁰⁾ Handbuch des d. Civilprozeßrechts I, Leipzig 1885, str. 65.

¹⁰¹⁾ Grundriß des (österr.) Zivilprozeßrechts, Leipzig 1909, str. 289.

¹⁰²⁾ Das Schiedsgerichtsverfahren nach dem heutigen deutschen Recht, Berlin 1926, hlavně str. 152 a násl.

¹⁰³⁾ Schiedsgerichte und Schiedssprüche. Gerichts-Zeitung 1919, str. 305.

¹⁰⁴⁾ Schiedsrecht, München 1931, str. 4 a 5.

¹⁰⁵⁾ Précis théorique et pratique de procédure civile II, Paris 1908, str. 905 a násl.

¹⁰⁶⁾ Lib. cit. str. 920.

těmto moc rozhodovací, ale jenom v mezích daných smlouvou stran. Rozhodčí výrok má však účinek věci rozsouzené¹⁰⁷⁾.

Nejlepší soustavné zpracování rozhodčího řízení současné doby a problémů s tím souvisejících podává N u s s b a u m¹⁰⁸⁾. Otázkou, zda rozhodčí výrok je rozsudkem nebo smlouvou, netřeba se podle něho již zabývat, neboť podle souhlasného mínění nynější německé literatury a judikatury říšského soudu nutno rozhodčí výrok posuzovati nikoliv podle zásadních ustanovení o rozsudku, nýbrž podle ustanovení o smlouvě¹⁰⁹⁾. Toto mínění prý převažuje též v Belgii, Francii a Holandsku. Opačný názor však vládne v Itálii a Rakousku na základě pozitivních ustanovení procesních zákonů v těchto státech platných¹¹⁰⁾. Otázku, zda je rozhodčí smlouva procesní nebo hmotněprávní povahy, řeší Nussbaum pro eventualitu druhou, a to hlavně v té úvaze, že smlouvu tuto nutno vykládati vždy podle ustanovení materiálního práva občanského, a to v poměru mezinárodním podle lex fori¹¹¹⁾.

V italské literatuře se podle A s c a r e l l i h o¹¹²⁾ pokládá rozhodčí smlouva všeobecně za smluvní poměr stran. Rozlišuje se pouze, zda rozhodce přejímá na sebe rozhodnutí sporu pod vlastní odpovědností, jak míní S c a d u t o, nebo zda jde o smlouvu sjednocující, urovnávající (contratto di accordo), jak má za to C a r n e l u t t i. Spornou jest však otázka, zda jde o poměr právní povahou veřejnoprávní nebo soukromoprávní, jakož i otázka právní povahy moci rozhodčího soudce. V této otázce dělí Ascarelli mínění literatury ve tři skupiny. Především je to teorie zvaná rozsudková (teoria giurisdizionalista), jejíž zastánci vidí v rozhodčím skutečného a pravého soudce, jehož moc odvozují na základě rozhodčí smlouvy ze zákona (M o r t a r a, Z a n o b i n i). Zastánci druhé teorie, zvané teorií nezávaznosti rozhodčího výroku (teoria privatista), vycházejí z před-

¹⁰⁷⁾ Tamtéž, str. 930.

¹⁰⁸⁾ Probleme des intern. Schiedsgerichtswesens. Internat. Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelssachen I, Berlin 1926, str. 7 a násl.

¹⁰⁹⁾ Nussbaum na uv. m., str. 14.

¹¹⁰⁾ Tamtéž, str. 15.

¹¹¹⁾ Tamtéž, str. 16.

¹¹²⁾ Das Schiedsgerichtsverfahren nach italienischem Recht. Int. Jahrbuch (Nussbaum) I, str. 83 až 86.

pokladu, že jurisdikce přísluší jedině státním soudům. Rozhodčí svým náležením pouze materiálně rozhodnutí soudu připraví a teprve udělením vykonatelnosti řádným soudem se stává rozhodčí výrok závazným, je pak aktem jurisdikce státního soudu a proto vykonatelným (*Calamandrei, Scaduto, Chiovena*). Zprostředkující teorii se snažil nalézt *Carnelutti* v thesi, že rozhodčí smlouva má podle italského práva nejen negativní, ale také pozitivní účinnost, pokud z ní vyvěrá oprávnění státního soudce k dovršení závaznosti rozhodčího výroku udělením vykonatelnosti; můžeme proto mluvit o aktu sdruženém, a to jak ohledně nestejně sdruženého rozsudku (rozhodčí výrok a prohlášení vykonatelnosti), tak i ohledně sdruženého orgánu, který k jeho vydání jest povolán (rozhodce a státní soudce).

Z podaných ukázek literatury vidíme, z kolika různých hledisek byla t. zv. právní povaha rozhodčí smlouvy a rozhodčího řízení posuzována. Při tom šlo po většině o zdůrazňování vnějších znaků (způsob povolání k úřadu, postup řízení, forma rozhodnutí a j.), které spíše jsou v rozhodčím řízení obdobné civilnímu procesu soudnímu, než aby se od něho lišily, jak ještě dále bude ukázáno. Pokud pak jde o řešení otázek, zda patří rozhodčí řízení do práva procesního nebo hmotného, zda je smlouva o rozsudím soukromo- či veřejnoprávní, stačí odkázati na to, co jsme o těchto dělítkách právních předpisů uvedli shora.

Podle našeho pojetí civilního řízení soudního, které jsme shora úvodem k této stati předeslali, musíme hleděti na rozhodčí řízení jako na proces normotvorný. Čtvrtý oddíl šesté části civilního řádu soudního (§§ 577 až 599) a sedmá část titulu občianskeho súdneho poriadku (§§ 767 až 788) upravují nejen vlastní řízení před rozhodci, ale také náležitosti smlouvy o rozsudím, prohlášení této smlouvy za bezúčinnou, ustavení rozhodčího soudu a prohlášení výroku rozhodčího za bezúčinný. Všechna tato ustanovení týkají se sice řízení rozhodčího, ale vlastní předpisy procesuální o postupu řízení před rozhodci obsahuje jen část jich. Máme-li na mysli aplikaci všech zmíněných ustanovení zákona, rozpadají se nám ve tři oddíly, z nichž každý upravuje vznik jedné normy. Těmito normami jsou: 1. smlouva o rozsudím, 2. výrok rozhodčí, 3. výrok soudní zrušující rozhodčí smlouvu neb rozhodčí výrok. Jde tu tedy o troji děj normotvorný, z nichž každý má jiný předmět a jinými

subjekty je prováděn. Uzavírání smlouvy o rozsudím jest typem smluvního řízení normotvorného, jež jest charakterisováno autonomií jednajících subjektů, tak totiž, že subjekty, které později se stanou povinnostními subjekty normy zde vznikající, samy tuto normu tvoří. Řízení před rozhodci, jež má za účel stanovení normy — výroku rozhodčího, je pak typem řízení, v němž normotvorba jest zároveň orgánní funkcí normotvůrce. Od řízení soudního, jimž má býti vytvořena norma rozhodčí výrok zrušující, kteréžto řízení náleží k témuž druhu řízení, se neliší ničím jiným než růzností orgánu normotvorného.

Právní předpisy, vznik každé z uvedených norem upravující, jsou vyšší normou, delegující normotvorný orgán k tvorbě příslušné normy. A to k tvorbě normy 1. strany, normy 2. rozhodce, normy 3. státní soud. Tato delegující norma obsahuje vždy jak formální předpoklady, které musí orgán k normotvorbě povoláný splniti (předpisy procesní), tak i obsahové omezení pro tvorbu normy (předpisy hmotněprávní). Při tom jest ve směru posléze uvedeném rozhodčí soud daleko méně omezen co do obsahu tvořené normy nežli soudce státní, jest však daleko přísněji vymezen jeho postup formální, zejména jeho výrok, nežli u onoho.

Řízení rozhodčí jako proces normotvorný nutno tedy pojímati ve shora uvedeném užším smyslu. Normotvůrcem jest zde osoba, příp. více osob, které se stávají tímto orgánem na základě smlouvy stran. Tato smlouva stanoví také postup řízení, pokud neobsahuje příslušná pravidla zákon a pokud určitá ustanovení nejsou zákonem z kompetence smlouvy stran vyňata. Norma, k jejímuž utvoření řízení směřuje — rozhodčí výrok, má stanoviti konkrétní povinnosti mezi stranami, které se domáhají vydání této normy. Vydáním rozhodčího výroku jest po případném rozhodčím řízení opravném toto řízení skončeno, neboť vydáním normy se cele vyčerpává. Vydání normy rozhodčí výrok zrušující jest stejně jako výkon tohoto výroku předmětem jiného děje.

Řízení rozhodčí jest procesem normotvorným a sice druhem procesu civilního, jehož znaky vykazuje. Od civilního procesu soudního liší se hlavně v orgánu normotvorném, kterým jest v procesu soudním stálý orgán státní — soudce, kdežto v procesu rozhodčím rozsudí stranami určený. Okolnost tato však

nemá na právní povahu tohoto procesu žádného vlivu, neboť rozsudí jest při své činnosti normotvorné právě tak jako trvale ustanovený soudce orgánem státním, když jedině státu přísluší funkce normotvorná a připisujeme-li všechny normy státu, protože oba, soudce i rozsudí, odvozují ze zákona svou orgánní funkci, jakožto orgány normotvorné. Liší se zase jen v tom, že soudce odvozuje tuto svou funkci přímo ze zákona, tedy z normy vyšší, než rozsudí, který ji odvozuje ze smlouvy stran, jež jest derivativní normou zákona. Avšak činnost obou přičítá se státu, normy jimi vydané jsou stejně hodnotné a sobě rovnocenné, neboť se navzájem vylučují.

V takových případech, kde právní řád povolává dva různé orgány k tvoření norem stejného druhu, musí také přesně upravití jich kompetenci. To se děje buď tak, že stanoví k tomu určitý orgán oběma normotvorným orgánům nadřazený, buď tak, že jednomu z těchto orgánů normotvorných udělí k o m p e t e n ě n í k o m p e t e n c i čili kompetenční výsost, která má za následek, že v případě kolise norem oběma normotvornými orgány vydaných ruší norma orgánu kompetenční kompetenci vybaveného normu orgánu druhého. V oboru civilního řízení soudního jest kompetence upravena tak, že kompetenční výsost přísluší soudu státnímu, který svým výrokem může zrušiti normu vydanou soudem rozhodčím a kterému také přísluší eventuelní řešení otázky sporné příslušnosti soudu státního a rozhodčího (ve sporu o platnost rozhodčí smlouvy). To jest další charakteristický znak, rozlišující řízení soudní od rozhodčího, dokazující však zároveň zásadní totožnost jejich právní povahy.

Poukázali jsme již opět k tomu, že soudní rozsudek v občanské rozepři právní vydaný jest konkretisací nejen hmotného práva občanského, nýbrž i řízení civilního. Vznikl aplikací obou. Kdybychom chtěli opřiti oprávněnost rozlišování práva hmotného a procesního tím, že za normy hmotněprávní bychom pokládali ty, jež stanoví povinnosti, a za normy procesněprávní pak ony, jež upravují normotvorný proces, pak nám nezůstane právní řád přísně rozdělen v uzavřené oddíly práva hmotného a procesního, nýbrž jednotlivé normy budou se nám podle způsobu našeho pozorování jeviti jednou jako normy hmotněprávní, jednou jako procesní. Vždyť právo procesní stanoví určité povin-

nosti (pro orgán normotvorný, zúčastněné strany a j.) a naopak zase právo občanské na př. ve své partii práva obligačního upravuje děj, který má za účel a výsledek utvoření normy — smlouvy. A zase tytéž předpisy, které se nám v autonomním procesu normotvorném jeví jako předpisy normotvorné — procesní, budou se nám v případě civilního sporu před soudem jevíti jako předpisy hmotněprávní, bude-li předmětem sporu právě existence normy, stranami autonomně utvořené.

Tak jest tomu též s probíranou partií civilního řádu soudního o řízení rozhodčím. V případě normotvorného děje, který jsme nahoře označili číslem 2, řízení před rozhodci, jsou příslušné předpisy c. ř. s. jistě právem procesním, upravující postup řízení před rozhodci. Jakmile ale tento proces jest skončen a jest zahájen před řádným soudem proces č. 3, řízení za příčinou prohlášení výroku rozhodčího za bezúčinný, stávají se ony procesní normy normami hmotněprávními, které tu docházejí své aplikace, vedle procesních norem pro řízení soudní. A tentýž případ nastává, když skončený normotvorný proces čís 1, utvoření smlouvy o rozsudím, stane se předmětem řízení za příčinou vydání normy onu smlouvu zrušující, druhého to případu procesu čís. 3, soudního řízení o prohlášení smlouvy o rozsudím za bezúčinnou.

Musíme proto setrvati při rozlišení práva procesního a hmotného, jak nejlépe bylo formulováno Sedláčkem¹¹³⁾ a jak shora jsme je uvedli. Konstrukce námi v předchozích dvou odstavcích uvedená však může sloužiti k tomu, že si pak můžeme velmi snadno vysvětliti spory literatury o to, zda předpisy o řízení rozhodčím patří do práva občanského, nebo do civilního řádu soudního (nahore Ott), nebo jich konstrukci řízení rozhodčího jako smíru podobného poměru rázu soukromoprávního (Schuster). Při posuzování určité kvality právních norem, zejména té, jsou-li právem procesním či hmotným, dlužno si vždy především uvědomiti, jsou-li pozorované vlastnosti protikladem, a hlavně postoj, z kterého tyto vlastnosti pozorujeme. Jen tenkrát, jeví-li se nám vlastnosti těchto norem různé se stejného pozorovacího hlediska, můžeme tyto normy podle jejich vlastností rozdělití v nějaké odlišné skupiny. Naproti tomu, jeví-li se nám vlastnosti pozorovaných norem různými z různých

¹¹³⁾ Občanské právo čs., str. 33 a 34.

ných hledisek, jest různost jich vlastností dána růzností poznávací metody pozorujícího subjektu, jest tedy vlastností tohoto subjektu, nikoliv vlastností pozorovaného objektu — norem. V takovém případě jest pak rozdělení norem ve skupiny, podle vlastností takto vypořádaných, nutně vratkým.

Zdůrazňování nahodilosti povolání rozhodce k jeho soudcovskému úřadu (Wach), nebo kvalifikování rozhodčích soudů za surogát (Rosenblatt) a nejslabší formu (Pollak) státní jurisdikce, stejně jako upírání kvality soudů státních soudům rozhodčím (Hanausek) nemá pro vysvětlení jich právní povahy žádného významu. Tyto momenty, zdůrazňované autory právě citovanými, jsou jen vnější a podle svého podání mají význam pro zevní popis rozhodčích soudů, nikoliv pro jich orgánní funkci v právním řádu. Prameni jedině z různosti metody, již citovaní autoři při svém pozorování používají.

Naproti tomu Ottovo svým způsobem výstižné rozlišování orgánní funkce soudů státních a rozhodčích jde k jádru problému a ukazuje cestu jeho řešení. Z Ottovy nauky vycházející konstrukce Horova vystihuje odlišnost řízení rozhodčího od civilního řízení soudního růzností orgánu rozhodujícího. Vážný svým přesným rozlišením rozdílných znaků (základ moci rozsuzovací, způsob projednávání, výkon nálezů) a vytčením společného předmětu řízení soudního i rozhodčího přibližuje nám pak různost normotvorných procesů v řízení obsažených, jak o nich pojednáno.

Lze pak výsledek těchto úvah shrnouti takto:

☞ Za řízení rozhodčí ve vlastním (užším) slova smyslu sluší pokládati jen řízení před rozsudími. Řízení toto jest upraveno přímo předpisy civilního řádu soudního, jednak smlouvou stran podle těchto předpisů vzniklou, jež také upravuje způsob povolání určitých osob k úřadu rozhodčímu. Řízení před rozhodci jest procesem normotvorným, kterým má vzniknouti norma — rozhodčí výrok, jímž má býti upraven právní poměr (povinnostní vztah) mezi stranami. Podle způsobu své organizace a podle svého předmětu jest řízení rozhodčí typem procesu civilního. V širším smyslu lze pojmově pod řízení rozhodčí též zahrnouti předpisy o vzniku smlouvy o rozsudím a o řízení za příčinou zrušení rozhodčího výroku neb rozhodčí smlouvy. Tyto předpisy však již

do řízení rozhodčího jakožto děje normotvorného nenáleží, nýbrž upravují postup procesů jiných, s řízením rozhodčím pouze obsahově souvisejících. Jsou to jednak vznik smlouvy o rozsudím jako autonomní normotvorný děj prováděný stranami, jednak řízení o vydání normy, rozhodčí smlouvu, nebo výrok zrušující jako děj normotvorný, prováděný trvale k tomu ustanoveným orgánem, soudcem.

§ 7. Řízení rozhodčí a řízení smírčí.

Zmínili jsme se hned v historickém přehledu vývoje rozhodčího řízení, že již v nejstarším právu římském (leges XII. tab.) se rozeznávalo mezi rozhodcem (iudex privatus) a smírčím (arbiter). To se zachovalo i později a také platné právo toto rozlišení uznává, pouze název arbiter se přikládá rozhodci, kdežto pro smírčího se ujal název arbitrator.

Hellwig¹¹⁴⁾ vysvětluje rozlišení obou tak, že ujednání o tom, že smluvní plnění, jež zúčastnění pevně neurčí, má být ustanoveno teprve důvěrníkem (arbitrator, Schätzer, Schiedsgutachter), není ani smírem, ani rozhodčí smlouvou, nýbrž jediné podle občanského práva posuzovatelnou a platnou smlouvou. Na jejím podkladě přísluší třetímu oprávnění, aby doplnil v jednotlivých bodech poměr, úplně ještě neupravený. Úplným se stává právní poměr teprve tím, až toto doplnění třetím je provedeno, anebo, když tento určení provedl zřejmě nesprávně, bylo nahrazeno soudním rozsudkem. Teprve pak, když obsah těchto práv takto byl určen, mohou být soudně uplatněna, protože teprve nyní existují nebo teprve nyní mají určitý obsah.

Naproti tomu zdůrazňují Glasson-Tissier¹¹⁵⁾ jako hlavní charakteristický znak rozhodčí smlouvy proti jiným příbuzným útvarům, že se musí jednat o spor mezi stranami, nikoliv o smírné jednání, stanovení prodejní ceny prodaného zboží a pod. Podobný názor hájí Hermes¹¹⁶⁾ v tom smyslu, že rozhodce má rozhodovati o otázkách právních, kdežto smírčí jen zjišťovati otázky skutkové.

¹¹⁴⁾ System II, str. 104.

¹¹⁵⁾ Précis II, str. 905.

¹¹⁶⁾ Der Schiedsspruch und seine Entkräftung nach der Zivilprozessordnung, Marburg 1920, str. 1.

Poněkud šířeji pojímá úkol smírčího Rosenfeld¹¹⁷). Rozhodčí smlouva musí vždy jednati o právním poměru, který již jest mezi stranami. Jedná-li se naproti tomu o smlouvu, při níž má třetí určití jen jednotlivé součásti právního poměru, ať již skutkové nebo právní, nejedná se o smlouvu rozhodčí, nýbrž o smlouvu občanského práva nejrůznějšího obsahu, a požádaná třetí osoba není rozhodcem (Schiedsrichter — arbiter), nýbrž smírčím (Schiedsgutachter — arbitrator).

Nebude jistě sporu o tom, že nejdůležitější náležitostí smlouvy o rozsudím jest individualisace právního rozepře [§ 577 (1) a (2) c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592 osn.]. Smlouva o rozsudím se musí vztahovati na určitou spornou věc, určitou právní rozepři, nebo na spory, které by mohly vzniknouti z určitého právního poměru. Již z podstaty a podkladu řízení rozhodčího, které spočívá na smlouvě stran, plyne, že řízení to může se konati jen mezi stranami, které smlouvu o rozsudím uzavřely. Jest tedy řízení rozhodčí omezeno pouze na spory mezi těmito stranami. To jest omezení jeho kompetence ve směru subjektivním. Řízení rozhodčí jest však omezeno též ve směru věcném. Již ve smlouvě o rozsudím musí býti označen určitý spor, který má býti rozhodnut. Jeho vymezení se děje asi tak, jako bývá obyčejně označen spor v žalobě. Kromě toho však mohou býti určeny spory, o nichž má rozhodovati rozhodčí soud, poukazem na právní poměr (povinnostní vztah) mezi stranami.

Musí však v každém případě jíti o právní rozepři mezi stranami, nikoliv snad jen o pouhé rozhodnutí určité otázky skutkové. Pojem „právní rozepře“ není dostatečně jasný a není dosti spolehlivým vodítkem pro přesné rozlišení probíraných druhů řízení. Bude-li předmětná skutková otázka spornou, půjde jistě o „rozepři“ mezi stranami, otázkou ovšem bude, lze-li takovouto rozepři pokládati za rozepři právní.

Spolehlivější jest proto konstrukce podle stanovení povinnosti. Za právní normu můžeme považovati jen takové pravidlo, které stanoví povinnost, ale toto stanovení povinnosti musí nutně vycházeti od jiného než od povinnostního subjek-

¹¹⁷) Die Entwicklung des schiedsrichterlichen Verfahrens, Breslau 1927, str. 11.

tu¹¹⁸⁾. Jedná-li se o tvorbu normy, můžeme mluvit o autonomii v tom smyslu, že normotvorný subjekt vydává normu, jejímž povinnostním subjektem se pak sám stává. Pozorujeme-li však tutéž normu již hotovou, tu můžeme mluvit již jen o subjektu povinnostním, kterému tato norma ukládá povinnost. Tato povinnost právním řádem daná jest především jen abstraktní a je úkolem určitých orgánů tuto povinnost konkretisovati vydáním normy stanovící povinnost konkrétní. Jedním z těchto orgánů k tomu delegovaných jest také rozhodčí soud, stranami podle smlouvy k tomu zřízený.

V těch případech, v nichž jest spornou konkrétní povinnost a kde se oprávněný subjekt rozhodčím řízením domáhá vydání normy tuto konkrétní povinnost stanovící, jde o „právní rozepři“ ve smyslu § 577 c. ř. s. a o „spornou věc“ ve smyslu § 767 o. s. p. Naproti tomu v případech, kde jest spornou jen určitá okolnost skutková a strany se domáhají pouze autoritativního výroku v tom směru, má-li se věc tak či onak, nejde o právní rozepři ve smyslu civilněprávním

Rozdil obou případů v předchozím odstavci uvedených tkví právě ve výsledcích obou řízení o věci vedených. V prvním případě jest výsledkem norma, stanovící povinnosti, v druhém prostý empirický úsudek o existenci či neexistenci určité skutkové okolnosti. Povinnost sama není ani předmětem řízení, ani není obsažena v jeho výsledku, totiž v úsudku o stavu skutkové okolnosti, který následkem toho není normou. Jen norma, stanovící povinnosti, může býti výsledkem civilního procesu a tedy i řízení rozhodčího.

Proto vznesení rozhodnutí o určité otázce skutkové na osobu třetí nelze považovati za smlouvu o rozsudím ve smyslu § 577 c. ř. s., resp. § 767 o. s. p., a osobu třetí, na niž byla věc vznesena, za rozsudiho. Nauka¹¹⁹⁾ i praxe¹²⁰⁾ označují tento případ za pouhé řízení smírčí,

¹¹⁸⁾ Sedláček, Občanské právo čs., str. 10.

¹¹⁹⁾ Ott, Soustavný úvod III, str. 282.

¹²⁰⁾ Srovnej na př. rozhodnutí 3705 sb. n. s. civ.: Jde o rozsudiho (Schiedsrichter, arbiter), je-li třetí osoba povolána k tomu, aby rozhodla celý soubor sporných právních otázek nebo některou právní otázku, kdežto ten, kdo jest povolán k rozhodnutí určité otázky skutkové (zjištění některé skutečnosti), jest smírčím (Schiedsmann, arbitrator). Viz dále 5293, 6723, 8983 sb. n. s.

porovnání věci pouhou dohodou stran za spolupůsobení osoby třetí, jež se nazývá smírčím (arbitrátor) na rozdíl od rozsudiho (arbiter). Rozdílnost funkcí obou těchto orgánů vyplývá z nahoře uvedeného rozdílu mezi výroky obou, zejména pak z toho, že jedině rozsudiho lze považovati za orgán normotvorný.

Řízení smírčí jest jen součástí jiného děje normotvorného, vzniku smlouvy stran, ve kterém jsou však normotvornými orgány strany samy.

Předpisy §§ 577 a násl. c. ř. s. a §§ 767 a násl. o. s. p. proto platí jedině pro řízení před rozsudím, neplatí však vůbec pro jiná, byť i podobná řízení, tedy ani pro řízení smírčí. Nemusí pak ani úmluva o smírčím vykazovati zvláštních náležitostí, předepsaných civilním řádem soudním pro úmluvu o rozsudím.

§ 8. Hlavní typy rozhodčích soudů podle civilního řádu soudního.

Podle ústavy, která může rozhodčímu soudu býti dána v různé formě, rozeznáváme několik typických skupin rozhodčích soudů, pokud jsou tyto ustaveny podle civilního řádu soudního a pokud také procesní ustanovení tohoto řádu se na ně vztahují.

Hlavním typem tu jest rozhodčí soud ustavený na základě smlouvy (§ 577 c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592 osn.). Tato může býti uzavřena buď pro vyřízení určitého sporu, nebo pro vyřízení všech sporů z určitého právního poměru (povinnostního vztahu) mezi stranami.

Rozhodčí soud však může být ustaven též na základě posledního pořizení pro vyřízení sporů z tohoto posledního pořizení vzniklých (§ 599 c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613 osn.). Může se však vztahovati také na všechny spory z určitého povinnostního vztahu stran, založeného tímto posledním pořizením.

Konečně může býti rozhodčí soud zřízen stanovami (§ 599 c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613 osn.). Jeho kompetence se pak vztahuje jen na členy sdružení a na takové spory, které jsou stanovami vymezeny. Nemusí se tu však již jednati jen o určitý spor nebo spory z určitého povinnostního vztahu stran, nýbrž toto zařízení znamená již přechod ke stálým rozhodčím soudům, zřízeným pro příslušníky organisace. Typickým příkladem takových rozhodčích soudů jsou smírčí komise ve věcech nekalé

soutěže podle zákona ze dne 15. července 1927, čís. 111 Sb. z. a n., a vládního nařízení ze dne 23. února 1928, čís. 30 Sb. z. a n. (§ 50 zák. a § 34 vl. nař.).

Předpisy civilního řádu soudního se však nevztahují na smírčí a rozhodčí soudy spolkové, zřízené podle zákona ze dne 15. listopadu 1867, čís. 134 ř. z., pokud jde o odklizení sporů z poměru spolkového. Nevztahují se také na rozhodčí soudy zvláštními zákony zřízené (§ 599 c. ř. s., čl. XII. uv. zák. k c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613 osn.).

HLAVA DRUHÁ.

Ústava rozhodčího soudu.

§ 9. Smlouva o rozhodčím soudě.

Smlouva o rozsudím podle § 577 c. ř. s. a § 767 o. s. p. jest autonomní normou stran, která stanoví, že rozhodnutí určité rozepře neb všech sporů z jistého právního poměru (povinnostního vztahu) mezi stranami vzešlých, má se státi osobami k tomu touto smlouvou povolanými, nikoliv státními soudy, a která upravuje postup řízení takto vymezeného.

Smlouva o rozsudím jest smlouvou obligační. Jest v ní vyjádřena způsobem právně relevantním vůle dvou stran, které berou na sebe určité povinnosti. Proto mluvíme o normě autonomní. Pokud však vyvozujeme z hotové již smlouvy povinnosti stran, tu se nám jeví tato smlouva jako norma heteronomní; strany se staly jejími povinnostními subjekty a nemohou o své újmě povinnosti z normy plynoucí měniti, leda vytvořením nové normy, za šetření stejných podmínek pro její vznik předepsaných¹⁾.

Smlouva o rozsudím, ačkoliv jest upravena také civilním řádem soudním, vzniká podle obecných pravidel práva obligačního a jest jí také s tohoto hlediska povšechně posuzovati. Než v jedné zásadní otázce liší se smlouva o rozsudím od typů smluv občanského práva.

Podle československého práva občanského všechna prohlášení stran, jež vykazují náležitosti v §§ 859 až 937 obč. zák. uvedené, jsou smlouvou právně relevantní. Ustanovení zvláštní o jednotlivých typech smluvních (§§ 938 až 1292 obč. zák.) mají v právu občanském jen ten význam, že smlouva, vykazující znaky zvláštního typu smluvního, jest podrobena též ustanove-

¹⁾ Srovnej Sedláček, Obligační právo I, str. 14. Občanské právo čs., str. 10.

ním zvláštním, kdežto jinak vztahují se na ni předpisy o smlouvách pouze všeobecné. To jsou důsledky obecné závaznosti smluv naším právem občanským uznané.

Naproti tomu smlouva o rozsudím musí sice vykazovati všechny obecné znaky smluvní — vždyť jest smlouvou —, vedle nich však také všechny zvláštní znaky smlouvy o rozsudím, a to pod sankcí neplatnosti. Vystupuje tu zřejmě vedle sebe neformálnost práva občanského proti přísně formalistickému stanovisku práva procesního.

Rozhodčí soud bývá ustaven často také ve smlouvě kolektivní. Protože tato smlouva jest jen úmluvou, že individuální pracovní smlouvy budou podle této kolektivní smlouvy uzavírány, takže vlastně kolektivní smlouva se stává formálně jenom součástí smlouvy individuální mezi stranami uzavřené, musí obě tyto smlouvy, kolektivní a individuální, vykazovati všechny náležitosti pro smlouvu rozhodčí předepsané.

§ 10. Náležitosti smlouvy.

Zvláštní náležitosti smlouvy o rozsudím jsou:

1. P í s e m n o s t (§ 577 c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592 osn.).

Smlouva o rozsudím musí býti zřízena písemně. Jest pro ni předepsána oboustranná písemná forma. To však neznamená, že o smlouvě musí býti zřízena jediná listina, podepsaná oběma stranami. Předpis tento znamená pouze tolik, že projev vůle smluvní musí se státi písemně. To se může státi různým způsobem a k uzavření smlouvy dochází způsobem obvyklým — učiněním nabídky a jejím přijetím —, pouze smluvní vůli nelze při uzavírání smlouvy o rozsudím projevit s právní relevancí jinak, než písemně. Také veškeré změny smlouvy a její dodatky vyžadují téže formy.

Může proto k uzavření smlouvy o rozsudím dojiti buď tak, že obě strany podepíší společnou listinu, anebo tak, že si vymění písemná prohlášení souhlasného smluvního obsahu. Pouze obsah — s m l u v n í p r o j e v — musí býti s o u h l a s n ý, nikoliv doslov prohlášení. Stačí tedy, když jedna strana zašle druhé podrobné prohlášení, že se podrobuje rozsudímu za takových a takových podmínek, a když druhá strana jí stručně — avšak p í s e m n ě — potvrdí svůj souhlas a prohlásí, že se rozhodčímu

soudu podrobuje za týchž podmínek. Stačí také, když strana obdržeší prohlášení svého kontrahenta tomuto oznámí, že souhlasí s prohlášením, ale s určitými modifikacemi, a když strana druhá projeví — zase písemně — svůj souhlas s takto pozměněným prohlášením²⁾. Nemusí také vždy běžeti o zvláštní smlouvu, nýbrž úmluva o rozsudím může býti uzavřena ve formě rozhodčí doložky jakékoliv smlouvy.

Naproti tomu úmluva o zrušení smlouvy o rozsudím může se státi jakoukoliv formou pro smlouvy obvyklou. Požadavek písemnosti tu již předepsán není. Tento požadavek jest jen zvláštní náležitostí smlouvy o rozsudím, podmiňující platnost této smlouvy, která jen tak může býti pokládána za takovou normu, jež se stává podkladem normotvorného procesu — řízení rozhodčího. Byla-li však smlouva o rozhodčím zrušena, není zde této normy a řízení rozhodčí místa nemá. Požadavek písemnosti stanoví zákon pouze pro uzavření úmluvy o rozsudím a to proto, aby řízení rozhodčí mělo pevný podklad a aby snad tento nebylo třeba teprve různými důkazními prostředky zjišťovati. Tyto důvody všechny pro úmluvu o zrušení smlouvy o rozsudím odpadají a nebyla proto pro ni písemná forma předepsána.

Pokud se týče práva slovenského, tu platí pro výklad § 767 o. s. p. tytéž zásady. Pouze dlužno poznamenati, že smlouva o rozhodčím soudě nemusí vykazovati náležitosti listin podle § 317 o. s. p. To dlužno dovozovati z toho, že zákon v případech, kde má listina soukromá vykazovati náležitosti § 317, na tento přímo poukazuje, jako na př. v § 45 o. s. p. při prorogaci soudu. Podobného odkazu v § 767 není. Nelze proto na tuto úmluvu předpisy § 317 o. s. p. vztahovati, neboť § tento pouze obecně stanoví dokazovací moc soukromé listiny, kterou jinak, nemá-li náležitosti tohoto paragrafu, hodnotí podle § 318 soud podle volného uvážení ve smyslu § 270 o. s. p.

2. Smluvní projev musí obsahovati prohlášení, že smluvník se podrobuje pro určitý spor, resp. pro určité spory, rozhodnutí určité osoby na místě soudu státního. Musí tedy

²⁾ Sedláček, Obligační právo I, str. 32, má za to, že projevy stran musí býti na jedné listině. Výslovného předpisu pro to však není. Judikatura se přidržuje názoru zde v textu hájeného (543 6867 sb. n. s. civ. a Rv III 380/20), ačkoliv zachází někdy také příliš daleko (srovnej na př. 7817 sb. n. s., vyžadující doslovně stejné listiny).

smluvní projev, učiněný v předepsané písemné formě, obsahuje celý obsah smlouvy. Při tom se však nevyžaduje, aby jej obsahoval celý a výslovně učiněný, nýbrž stačí, poukáže-li na prohlášení učiněné druhým smluvníkem, nebo dokonce na jiné písemnosti. Projev ovšem musí býti určitý, aby nebylo pochybností, nač odkazuje, a musí odkazovati na obsah nějaké listiny, jejíž obsah se tím stává formálně součástí projevu. Vzhledem k předepsané písemnosti projevu může se odkazovati jen na psaná ustanovení. Naproti tomu ale nestačí pouhá písemnost, podle níž se strana rozhodčímu soudu podrobuje, nebyla-li mezi stranami úmluva o rozsudím skutečně učiněna. Písemné prohlášení, jímž se strana podrobuje rozhodčímu soudu, musí býti skutečným smluvním projevem její vůle.

3. Disposice stran předmětem sporu (§ 577 (1) c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592 osn.).

Úmluva o rozsudím má potud právní účinek, pokud strany jsou způsobilé o předmětu sporu narovnání uzavřítí, resp. mohou s ním volně nakládati. Předmětem sporu v pravém slova smyslu jest vlastně povinnostní vztah (právní poměr) mezi stranami. Spor se nese k tomu cíli, aby se tento právní poměr vydáním normy, stanovící povinnosti jedné neb druhé strany, konkrétně určil. V § 577 c. ř. s., resp. § 767 o. s. p. a § 592 osn. se však míní předmětem sporu pouze ona právě zmíněná povinnost strany jedné a jí odpovídající nárok strany druhé. Avšak předmět sporu bývá zde pojímán i ryze hospodářsky a míní se jím pak statek, k němuž se vízí tyto povinnosti a nároky. Subjekt jmění může tímto volně nakládat, pokud zákon nestanoví meze této jeho volnosti. Jde tu tedy v předmětném ustanovení procesním o negativní vymezení věci do kompetence rozhodčího řízení spadajících tím způsobem, že věc nesmí býti zvláštním předpisem z této kompetence vyňata. Takovéto předpisy obsahují na př. § 1382 obč. zák., zákon ze dne 23. prosince 1917. č. 501 ř. z. o smlouvě pojišťovací, §§ 294, 308 ex. řádu a j.

Podle zákona ze dne 23. prosince 1917, čís. 501 ř. z. o smlouvě pojišťovací jest neplatno ujednání, že spory z pojišťovací smlouvy mají býti rozhodnuty rozhodčím soudem. Lze však ujednat, že výši plnění, k němuž jest pojišťovatel zavázán, stanoví rozhodčí soud. Na jeho složení a řízení vztahují se předpisy civilního řádu soudního o rozhodčím řízení. Tohoto ujednání ne-

může se pojišťovatel dovolávati, odpírá-li plniti (§ 11 cit. zák.). Jsou tedy spory ze smlouvy pojišťovací vyňaty z kompetence soudů rozhodčích, až na jediný případ, totiž spor o výši plnění pojišťovatelova. Tento spor ovšem předpokládá, že jest nesporná pojišťovatelova povinnost k plnění co do důvodu. Není-li tomu tak, musí býti tato povinnost nejprve autoritativním výrokem určena, a sice podle cit. zákona řádným soudem státním. Teprve pak lze provéstí řízení rozhodčí podle smlouvy a rozhodčím nálezem přesně precisovati objem povinnosti, abstraktně již vyslovené.

Vymáhající věřitel, kterému byla podle § 308 ex. ř. přikázána pohledávka k vybrání, jest oprávněn pohledávku v zastoupení exekutově vymáhati, a to případně i žalobou. Avšak usnesení o přikázání pohledávky nezmocňuje vymáhajícího věřitele k tomu, aby „vznesl na rozsudiho rozhodnutí o právní platnosti pohledávky“ (§ 308 ex. ř. odst. 1. in fine). Podle doslovu zákona by se snad mohlo tvrditi, že vymáhající věřitel, vystupující jako zástupce exekuta, by mohl se svolením tohoto neb na jeho zmocnění uzavřítí k vyřízení sporu o přikázanou pohledávku smlouvu rozhodčí. To by se snad mohlo odůvodniti tak, že usnesení o přikázání k vybrání zmocňuje vymáhajícího věřitele k vymáhání pohledávky v zastoupení exekuta a jeho zvláštní plná moc by ho pak mohla zmocniti k úkonu, ke kterému ho příkazní usnesení samo o sobě nezmocňuje, totiž k vymáhání pohledávky cestou soudu rozhodčího. Než § 308 ex. ř. nutno vykládati v souvislosti s § 577 c. ř. s. a § 294 ex. ř. Podle posléze citovaného ustanovení zakáže soud současně se zabavením pohledávky exekutovi, aby nijak se svou pohledávkou nenakládal. Nemůže již tedy exekut vznésti spor o pohledávku na rozsudiho ani sám, ba nemůže ani zmocniti k tomu vymáhajícího věřitele, třebaže vydal soud záповěď na návrh a ve prospěch tohoto vymáhajícího věřitele. Usnesením soudu byla podle § 294 ex. ř. jedné straně odňata dispozice pohledávkou a z příkazu soudu vystupující vymáhající věřitel nemůže podle § 308 ex. ř. řádu vznésti spor o tuto pohledávku na rozhodce, jest proto o tomto předmětu úmluva o rozsudím podle § 577 c. ř. s. vyloučena.

O tom, jak souvisí dispozice stran předmětem sporu s procesní způsobilostí podle práva slovenského, stane se zmínka níže v odst. 5.

4. Individualisace „právní rozepře“ (§ 577, odst. 2. c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592, odst. 2. osn.).

Smlouva o rozsudím musí se vztahovati na určitou spornou věc, určitou právní rozepři, nebo na spory, které by mohly vzniknouti z určitého povinnostního vztahu mezi stranami. Jest omezena ve směru osobním na strany, které uzavřely smlouvu o rozsudím, ve smyslu věcném pak na „právní rozepři“ mezi stranami.

Pojem právní rozepře neboli občanské věci právní jest sice dostatečně znám, avšak jeho hranice jest velice neurčitá.

Především není jasný rozdíl mezi právem veřejným a soukromým. § 1 obč. zák. definuje občanské právo jako soukromá práva a povinnosti obyvatel státu vespolek. Jest tu tedy rozhodujícím kritérium zájmové³⁾. Kelsen⁴⁾ se snažil naléztí rozdíl práva soukromého proti veřejnému v rozdílu právních poměrů, při čemž důvod rozlišení spatřuje ve způsobu, jak se tyto právní poměry zakládají. Toto rozlišení by nám však v našem případě, kde chceme vymeziti příslušnost rozhodčí smlouvy pro „občanské věci právní“, příliš neprospělo. Nejlepší proto bude i zde Sedláčkov⁵⁾ rozdělení podle určitých směrnic, podle nichž v daném případě podle vhodnosti zařadíme věc do práva veřejného nebo soukromého. Směrnice ty jsou určeny těmito charakteristickými znaky: a) ochrana majetku proti zásahům třetích osob, b) svoboda právních jednání dvoustranných a jednostranných, pokud se pohybují v mezích občanským zákoníkem určených, c) ochrana rodinných poměrů.

Pojem rozepře je pak v těchto poměrech soukromých dán hlediskem různých zájmů zúčastněných osob, které se oba nesou k společnému cíli: vydání konkrétní normy, tento jejich povinnostní vztah (soukromý poměr) v určitém směru blíže upravující.

5. Způsobilst stran.

Ježto smlouva o rozsudím se stává podkladem civilního procesu, jehož druhem řízení rozhodčí jest, a ježto strany pozděj-

³⁾ Weyr, Základy, str. 231. Srovnej dále Procházka, Základy práva intertemporálního, str. 125, Neubauer, Soc. pojištění po stránce procesní, str. 18.

⁴⁾ Základy obecné teorie státní, str. 46.

⁵⁾ Občanské právo čs., str. 52.

šího rozhodčího řízení musí nutně býti totožny se smluvními stranami, uzavřevšími smlouvu o rozsudím, musí tyto strany míti způsobilost samostatně ve sporu jednati. Jest tedy další podmínkou kladenou na úmluvu o rozsudím procesní způsobilost stran (§ 1 až 3 c. ř. s., § 71 o. s. p., § 1 až 3 osn.). Vzhledem k doslovu § 2 c. ř. s. a odst. 2. § 71 o. s. p. kryje se do jisté míry tato podmínka s předchozím požadavkem dispozice stran předmětem rozepře.

Rozeznáváme způsobilost býti stranou a způsobilost procesní, kteroužto poslední rozumíme způsobilost ve sporu samostatně jako strana jednati⁶⁾. Tuto způsobilost musí míti strana, která uzavírá smlouvu o rozhodčím soudě. Nemá-li ji, ale je-li podle občanského práva způsobilou býti stranou sporu, musí býti podle zákona zastoupena, a to takovým zástupcem, který jest procesně způsobilým. Tak zejména, jde-li o nezletilce, musí tento býti zastoupen svým zákonným zástupcem a kromě toho smlouva o rozsudím podle § 244 obč. zák. schválena opatrovnickým soudem⁷⁾.

Rozlišení způsobilosti býti stranou a způsobilosti procesní jest obdobné lišení mezi způsobilostí k právům a právním činům v právu občanském. Tato poslední znamená odkaz na to, pokud lze pokládati lidské chování za právně relevantní. Jestliže je každý člověk stejně způsobilý k právům, ale ne každý stejně způsobilý k právním činům, znamená to, jak nejlépe vystihl Sedláček⁶⁾, že každého člověka považujeme s hlediska mravního za entelechii, ale jeho jednání právní řád hodnotí nestejně. Entelechie v Sedláčkově pojetí tu znamená oduševnělou bytost ve smyslu filosofie Aristotelovy, která je sama sobě účelem.

Protože jednati, t. j. projevití svou vůlí způsobem právně relevantním, mohou jen lidé, jest subjektem, majícím způsobilost k právním jednáním, jen člověk. Způsobilost ta značí, že člověk je schopen svou vůlí vytvořiti normu, které se také říká právní jednání.

Občiansky súdny poriadok obsahuje obdobná ustanovení jako civilní řád soudní. Procesní způsobilost nazývá výkonnou

⁶⁾ Hora, Čs. civilní právo proc. II, str. 9.

⁷⁾ Srovnej na př. rozhodnutí 9303 sb. n. s. civ.

⁸⁾ Občianské právo čs., str. 142.

sporovou způsobilostí na rozdíl od sporové způsobilosti, jak nazývá způsobilost býti stranou, a upravuje oba tyto instituty v §§ 70 a 71 o. s. p. Z těchto § 71, pojednávající o výkonné sporové způsobilosti, obsahuje dodatek, že výkonnou sporovou způsobilost má i ten, kdo pravoplatně může nakládati s předmětem sporu mimo spor. Ustanovení toto znamená jisté rozšíření výkonné sporové způsobilosti na osoby, které jí jinak nemají (na př. nezletilci), ale jen v omezené míře, totiž pouze ohledně určitých předmětů, jimiž mohou volně nakládat. Avšak v rozsudku nutno v takovém případě podle § 395 o. s. p. stanoviti, že exekuce v tomto případě se smí vésti jen na ty majetkové kusy, jimiž může strana s omezenou výkonnou sporovou způsobilostí volně nakládati. Pokud ale jsou tyto osoby třeba i v omezené míře procesně způsobilé, nutno uznati, že mohou platně uzavřítí ohledně předmětu, který podléhá jejich volné dispozici, úmluvu o rozhodčím soudě⁹⁾. Exekuce však může býti na základě rozhodčího výroku pak povolena jen na majetek v § 395 o. s. p. uvedený.

Omezenou procesní způsobilost uznává též § 2 c. ř. s. (a rovněž § 2 osn., upravený po vzoru § 71 o. s. p.), takže i ohledně toho, čím nezletilec může podle ustanovení obč. zákona tam citovaných volně nakládati, může uzavřítí též smlouvu o rozsudím.

Že strany uzavírají smlouvu o rozsudím, musí míti též způsobilost býti stranou ve sporu, plyne již z obecných pravidel pro uzavírání smluv, jak bylo na ně již poukázáno.

Nedostatek zákonného zastoupení zakládá i v řízení rozhodčím zmatek (§ 595, č. 2 c. ř. s., § 784, č. 8, s poukazem na § 563, č. 4 o. s. p., § 609, č. 2 osn.) a rozhodčí výrok touto vadou ztížený může býti prohlášen bezúčinným.

6. Z a s t o u p e n í.

Pro zastoupení při uzavírání smlouvy o rozsudím platí tytéž předpisy občanského práva, jako pro uzavírání jiných smluv.

⁹⁾ Oertmann, Ein Beitrag zur Frage der Prozeßunfähigkeit geschäftsbeschränkter Personen, Judicium I, Hamburg 1928/29, hájí též pro oblast c. ř. s. něm. tuto t. zv. omezenou způsobilost procesní. Podle znění § 52 něm. c. ř. s. však máme za to, že pro německé civilní řízení soudní relativní procesní způsobilost přípustna není. Ostatně ani panující nauka (Hellwig, System, str. 177), ani judikatura říšského soudu ji neuznávají.

Podle § 1008 obč. zák. je však třeba k tomu zvláštní plné moci, t. j. výslovně na uzavření smlouvy o rozsudím znějící.

Kromě všeobecných náležitostí musí zmocnění k uzavření smlouvy o rozsudím vykazovati též zvláštní náležitosti formální. Je to písemnost plné moci. Tento požadavek plyne jednak z ustanovení o písemnosti smlouvy o rozsudím (§ 577 c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592 osn.) a z předpisu procesního práva (§ 30 c. ř. s., § 100 o. s. p., § 28 osn.), že zástupce strany v civilním procesu vystupující musí prokázati své zmocnění písemně. Vzhledem k tomu, že zvláštní podmínky pro uzavření smlouvy o rozsudím byly pojaty do citovaných řádů procesních, nutno na ně vztahovati též uvedené předpisy o plné moci. Na požadavku písemnosti plné moci trvá též judikatura¹⁰⁾.

Písemná forma jest pro zmocnění k uzavření smlouvy o rozsudím předepsána též hmotným právem občanským. V § 1008 obč. zák. je totiž řečeno, že pro určité druhy plné moci musí býti dána specialní „plná moc“ a v § 1005 se praví, že plná moc je listina, tedy forma písemná. Z toho dovodil Sedláček¹¹⁾, že pro právní jednání, jmenovaná v § 1008, musí míti plná moc písemnou formu.

To má ovšem své zásadní důsledky pro uzavření smlouvy. Písemná plná moc tu musí tudíž býti již před uzavřením smlouvy, neboť smlouva o rozsudím může býti uzavřena platně jen zástupcem, vykázaným písemnou plnou moci. Dodatečné zřízení plné moci nemůže konvalidovati smlouvu neplatně z tohoto důvodu uzavřenou.

Písemná plná moc musí tedy býti před uzavřením smlouvy zřízena. Jiná je však otázka, musí-li býti při uzavření smlouvy předložena. To nikde předepsáno není a může býti plná moc — před uzavřením smlouvy písemně zřízená — předložena dodatečně, ovšem nejpozději ve sporu o bezúčinnost smlouvy nebo výroku na základě ní vynesného. Také rozhodce může uložit straně, aby ve lhůtě tuto písemnou plnou moc předložila, a ne učiní-li tak, odepřítí projednání věci. Stejně tak může druhá strana žádati předložení plné moci, a nebude-li jí vyhověno, může od smlouvy odstoupiti. Nedostatek písemné plné moci možno považovati za oprávněný důvod k odstoupení od smlouvy¹²⁾.

¹⁰⁾ Rozhodnutí 7817 sb. n. s. civ.

¹¹⁾ Občanské právo čs., str. 189.

stranou i k neprovedení sporného jednání rozhodcem, neboť dokud není otázka zmocnění jasně vyřešena, není jistoty, zda podklad rozhodčího řízení je bezpečný, a nelze nutiti ani stranu ani rozhodce k projednání věci. Zákon ovšem jim pro ten případ neposkytuje žádné jiné sankce, než odstoupení od smlouvy, resp. zastavení rozhodčího řízení.

V otázce formy plné moci hájí Engel¹²⁾ názor, že k uzavření smlouvy o rozsudím opravňuje i plná moc procesní. To proto, že podle § 31, č. 2 c. ř. s., má plnomocník, procesní plnou mocí opatřený, právo uzavírat i o předmětu sporu narovnání. Poněvadž pak podle § 577 c. ř. s. může ten, kdo o předmětu sporu může narovnání činiti, uzavřít i též smlouvu o rozsudím, může též plnomocník na základě procesní plné moci uzavřít i kompromis.

Argumentace tato však není správná. Jak jsme již shora ukázali, musí zmocnění hověti nejen předpisům procesním, ale též předpisům práva občanského. Přes požadavek zvláštní plné moci v § 1008 obč. zák. předepsaný se takto přenést nelze. Také dispozice stran předmětem sporu má v § 577 c. ř. s. docela jiný význam (viz nahoře č. 4 této stati), než jaký má dispozice zástupce předmětem právní rozepře v § 31, č. 2 c. ř. s., a jaký jí přikládá Engel. Nelze také ve zmocnění k uzavření smíru (§ 31, č. 2 c. ř. s.) spatřovati též zmocnění k uzavření kompromisu (smlouvy o rozsudím), neboť jde o dva docela odlišné druhy smluv. Jak již z předešlých našich výkladů plyne, jest smlouva o rozsudím normou delegační k vytvoření konkrétní normy přesně stanovící povinnosti stran, kdežto smír jest již sám takovou konkrétní normou. Musíme proto proti Englovi setrvat na stanovisku, že procesní plná moc ve smyslu § 31 c. ř. s. sama o sobě k uzavření smlouvy o rozsudím nezmocňuje.

7. Právní nástupnictví.

Otázka právního nástupnictví je řešena hmotným právem občanským. Při smlouvě o rozsudím však znamená právní jednání nebo právní skutečnost, kterým se toto nástupnictví uskutečňuje, určitou změnu nebo dodatek rozhodčí smlouvy. Proto i pro ně platí požadavek písemné formy a možno tedy právní nástupnictví strany v povinnostech a oprávněních z této smlouvy

¹²⁾ O sądach polubownych, str. 17.

plynoucích uznati za platné jen tehdy, stalo-li se písemnou formou. Nemusí se ovšem vždy jednati jen o písemný akt (projev vůle soukromé), nýbrž stačí, je-li právní nástupnictví prokázáno listinou (výrokem soudu a pod.). Při universální sukcesi přecházejí povinnosti a nároky ze smlouvy o rozsudím na právního nástupce vždycky, při singulární jen, je-li to zvláště ustanoveno.

8. Místní působnost právních řádů.

Pro otázku, podle jakého právního řádu se má smlouva o rozsudím posuzovati, jsou rozhodny předpisy t. zv. mezinárodního práva soukromého (§§ 35—37 obč. zák.). Při tom nutno míti na mysli, že se jedná o smlouvu, takže bude převládati zásada „locus regit actum“, nikoliv jenom o předpis procesní, takže přijde jen omezeně v úvahu *lex fori*.

Smlouva o rozsudím jest posuzována formálně vždy podle toho právního řádu, v jehož rámci se stává podkladem řízení rozhodčího. Tomu je tak i tehdy, když jest její platnost posuzována podle hmotných ustanovení jiného řádu, neboť tato se delegací stávají formálně součástí právního řádu, o který běží. Soudce, i když soudí podle cizího práva, soudí stále podle práva svého státu, neboť provedenou delegací se stává cizí právo součástí právního řádu jeho státu¹³⁾. Nelze proto tvrditi s Nussbaumem¹⁴⁾, že jakmile povstal mezi stranami rozhodčí smlouvou závazek, nemůže to podle všeobecných zásad mezinárodního práva zakládati žádný rozdíl, má-li se smlouva posuzovati podle práva domácího nebo cizího a je-li uzavřena nebo má-li býti splněna v cizině nebo v tuzemsku. Soudce prý musí skutečnost, že je tu rozhodčí smlouva, vždy respektovati, ovšem s výhradou zvláštních důvodů neplatnosti. Nussbaum tu přehlíží, že t. zv. mezinárodní právo soukromé není žádným právním řádem, stojícím nad právními řády států. Jsou to jenom normy delegační, obsažené v právním řádě státním a delegující předpisy cizího právního řádu za normy své vlastní. Musí proto soudce vždy jen s hlediska svého právního řádu smlouvu o rozsudím zkoumati a rozhodovati o její platnosti.

Právním řádem československým může býti uznána za

¹³⁾ Srovnej Sedláček, Občanské právo čs., str. 123.

¹⁴⁾ Probleme des internationalen Schiedsgerichtswesens, Internat. Jahrbuch I, str. 20.

platnou jen taková smlouva o rozsudím, která vyhovuje předpisům platným v místě, kde rozhodčí soud má spor projednat. Potud lze mluvit o t. zv. *lex fori*. Kromě toho však musí vyhovovati též předpisům práva soukromého, podle kterého byla uzavřena.

§ 11. Obsah smlouvy.

Smlouva o rozsudím obsahuje vznesení určité právní rozepře na určitý rozhodčí soud. Tvoří tedy její minimální obsah označení stran a právní rozepře, jakož i smluvní prohlášení o rozhodčím soudě. Smlouva však může obsahovati též některá ustanovení o ustavení rozhodčího soudu a o řízení před ním. Uvedeme některá zvláště důležitá.

1. Jmenování rozhodců.

Smlouva o rozsudím může obsahovati buď přímé jmenování rozsudích neb pouhé číselné určení počtu členů rozhodčího soudu nebo se o tom vůbec nemusí zmiňovati. Podle toho se také děje pak různým způsobem ustavení rozhodčího soudu a různá tato úprava případu má také vliv na další osud smlouvy o rozsudím, po případě i samo řízení.

§§ 581 a 583 c. ř. s. rozlišují oba tyto případy, byl-li totiž rozsudí stranami jmenován podle ustanovení smlouvy, či byla-li již ve smlouvě určitá osoba nebo osoby za rozhodce ustanoveny¹⁵⁾. Stejně i v §§ 768, 771, 775 o. s. p. se rozlišují obě tyto možnosti, že rozhodčí soudce jest jmenován hned ve smlouvě anebo teprve stranou pro nastalý spor volen¹⁶⁾. Také §§ 595 a 598 osnovy liší přesně případy, ve kterých je rozhodce

¹⁵⁾ § 581 ... zufolge eines Schiedsvertrages die Bestellung eines Schiedsrichters ...; der auf Grund des Schiedsvertrages bereits bestellte Schiedsrichter ... § 583 ... wenn bestimmte Personen in dem Schiedsvertrage zu Schiedsrichtern bestellt sind ...; ein im Schiedsvertrage ernannter Schiedsrichter.

¹⁶⁾ § 768 ... Keď v smluve o rozhodčom súde nie je pomenovaný rozhodčí sudca alebo členovia rozhodčieho súdu a smluva ináč neustanovuje o utvorení rozhodčieho súdu, každá strana volí po jednom sudcovi... § 771 ... sudca, ktorý nie v smluve bol pomenovaný, § 775 ... nikterý z tých zvolených sudcov, ktorí sú v smluve pomenovaní.

jmenován již ve smlouvě, a případy, kdy teprve podle smlouvy má býti jmenován¹⁷⁾).

V tomto bodě není zákonem položena žádná mez pro smluvní ustanovení rozhodce. Nejmenují-li strany přímo určité osoby, mohou libovolně upravití jich jmenování pro případ sporu, ať již volbou stran, volbou osoby třetí, losem atd. Mohou také kombinovati dva způsoby tak, že jmenují rozhodce přímo ve smlouvě a zároveň ustanoví, že v případě, že by některý z takto jmenovaných rozsudích nemohl neb. nechtěl úřad převzítí, má nastati nové jmenování způsobem zároveň určeným. Mohou konečně určití vrchního rozhodce neb část rozsudích přímo ve smlouvě spolu s ustanovením, že ostatní budou určeni jiným způsobem (§ 585 c. ř. s., § 775, prvá věta o. s. p., § 595, odst. 1. osn.). Strany mohou dokonce ve smlouvě vyhraditi jmenování rozhodce neb rozhodců jen jedné ze stran. Takové ujednání je pokládati za dovolené¹⁸⁾, ovšem zůstává druhé straně zachováno právo odmítací.

Pojmenují-li však strany rozhodce již ve smlouvě a neustanoví-li zároveň, co se má státi v případě, že pojmenovaný rozhodce odpadne, neb neučiní-li o tom po uzavření smlouvy a po odpadnutí rozhodce nové písemné ujednání, pozbude smlouva o rozhodčím soudě platnosti (§ 583 c. ř. s., § 775 č. 1 o. s. p., § 598 osn.).

2. Pravidla řízení.

Zásadně mohou strany autonomně upravití jednacím řád rozhodčího soudu, na němž se smlouvou dohodly. Takovýmto ustanovením stran jest rozhodčí soud vázán. Zákon mu jediné ukládá, aby vyslechl strany neb jinak jim dal příležitost k vyjádření a aby si opatřil znalost skutkového stavu sporu (§ 587 c. ř. s., § 776 o. s. p., § 602, odst. 1. osn.).

Při úpravě pravidel řízení smlouvou jsou strany vázány § 598 c. ř. s., který odnímá kompetenci smlouvy stran vyloučení odmítacího práva stran podle § 586 c. ř. s. a §§ 19, 20 jur. n., dále pravidla o vyhotovení, podepsání a doručení rozhodčího výroku podle § 592 c. ř. s. a konečně ustanovení o bez-

¹⁷⁾ Srovnej také důvodovou zprávu osnovy, str. 539.

¹⁸⁾ Tak také Engel, O sádech polubownych, str. 29 a Hora, Čs. civ. právo procesní III, str. 230.

účinnosti rozhodčího výroku podle § 595 c. ř. s. Jinak v této otázce strany omezeny nejsou.

§ 776, odst. 3. o. s. p., a § 602, odst. 4. osn., nařizují dále, aby rozh. soud vedl zápis o svém jednání. Ustanovení toto lze však úmluvou o rozsudím změnit a i jinak není pro jeho nezachování sankce. Stejně tak lze úmluvou vyloučiti předpis o tom, že rozhodčí výrok má uvést též důvody rozhodnutí (§ 782, odst. 1. o. s. p., § 606, odst. 2. o. s. n.).

Úmluvou stran může býti vyloučeno zastoupení advokáty, které je jinak přípustné. (§ 776, odst. 2. o. s. p., § 26 c. ř. s., § 602, odst. 1. osn.). Smlouva však může vyloučiti jakékoliv zastupování vůbec a naříditi osobní účast stran v jednání před rozhodčím soudem.

3. Hlasování rozhodců.

Usnášení rozhodčího soudu děje se vždy v první řadě podle smlouvy rozhodčí (§ 590 c. ř. s., § 781, odst. 1. o. s. p., § 605, odst. 1. osn.). Nemá-li tato žádných ustanovení, platí předpisy zákona.

Ve smlouvě může proto býti stanoveno, že usnesení rozhodčího soudu musí býti jednomyslné, nebo že se musí státi většinou kvalifikovanou (tříčtvrtinovou, dvoutřetinovou a pod.). Důležité bude ustanovení, co se má státi v případě rovnosti hlasů, zda má rozhodnouti mínění vrchního rozhodce (předsedy) nebo — jsou-li rozhodci toliko dva — má-li se za tím účelem rozhodčí soud doplniti, nebo podobně.

4. Náklady sporu.

V rozhodčí smlouvě může býti také stanoveno, kdo má nésti náklady smlouvy a řízení před rozhodčím soudem. Mohou býti vytčeny zásady pro stanovení výše těchto nákladů a vyhrazeno rozhodnutí rozhodčího soudu, komu bude uložena jejich náhrada.

5. Odměna rozhodců.

Strany mohou určití odměnu členům rozhodčího soudu buď ve smlouvě o rozsudím neb jinou dohodou. Ustanovení § 776, odst. 4. o. s. p., a § 602, odst. 6. osn., pamatují na případ, že strany v tom směru nic neujednají, kdežto c. ř. s. podobné

opatření nemá; pouze v § 583, č. 1, se zmiňuje o smlouvě s rozhodcem uzavřené.

Odměna může být stanovena různým způsobem. Může být hned ve smlouvě o rozsudím stanoven pevný obnos jako odměna za projednání věci, nebo může odměna být určena podle trvání ústního jednání, hodnoty sporu a pod.

6. Odůvodnění nález u.

Rozhodčí výrok musí být, pokud smlouva stran jinak neustanovuje, odůvodněn (§ 782, odst. 1. o. s. p.). Požadavek tento klade na nález rozhodčího soudu pouze právo slovenské a byl převzat také do čs. osnovy (§ 606, odst. 2. osn.). Civilní řád soudní podobného ustanovení nemá. Stanoví-li to však smlouva stran, má rozhodčí nález být odůvodněn, ne však pod sankcí neplatnosti (§ 595, č. 3 c. ř. s.).

7. Uložení spisů.

Veškeré spisy rozhodčího soudu jsou listiny stranám společné. Proto také jest v první řadě vyhrazeno smlouvě stran určení způsob jich uschování (§ 593 c. ř. s., § 607 osn.). Zpravidla určí strany k tomu osobu třetí, nejčastěji rozsudího, který také o tomto uložení rozhoduje, neustanoví-li o tom strany. Vzejde-li ovšem spor o způsob uložení listin mezi stranami a rozsudím, neb je-li příslušné ustanovení smlouvy tak nejasné, že nelze osobu k uschování povolanou bezpečně určit, uložit jest listiny u notáře. Právo slovenské se o eventuálním určení smlouvy, kde uschovati spisy rozhodčího soudu, nezmiňuje, nýbrž ukládá rozhodčímu soudu, aby originál rozsudku uložil u řádného soudu (§ 782, odst. 4. o. s. p.). Nemůže však být pochybností o tom, že strany i podle tohoto ustanovení zákona mohou smlouvou určit uložení listin, které náleží jim, včetně originálu rozhodčího výroku. Předpis § 782, odst. 4. o. s. p., stanoví pouze povinnost rozhodčího soudu, které však mohou jej strany souhlasnou úmluvou zprostiti a ustanoviti jinak. Není také pro případ, že by rozhodce originál nálezů proti své povinnosti u soudu neuložil, jiné sankce, než žaloba stran na rozhodce o náhradu škody podle § 773 o. s. p.

8. Stanovení lhůty.

Strany mohou trvání smlouvy o rozsudím omeziti na určitou dobu. Mohou ve smlouvě stanoviti jednak lhůtu, ve které musí

spor vzejí, aby byla dána příslušnost rozhodčího soudu k jeho rozhodnutí. Uplyne-li taková lhůta, aniž vznikne mezi stranami spor, smlouva zaniká. Nebo může být stanovena též lhůta pro vynesení nálezu rozhodčího soudu a to buď stanovením dne nebo určením časového rozpětí mezi zahájením sporu a vynesením nálezu. Není-li nález ve lhůtě vynesěn, smlouva zaniká.

Je-li ve smlouvě stanovena jen obecně lhůta platnosti smlouvy, bez bližšího označení, nutno to vykládati tak, že v této lhůtě musí být celé řízení skončeno a vynesěn nález. Taková lhůta totiž omezuje časově trvání smlouvy, bez jejíž existence není možno ani rozhodčí řízení konati ani vynéstí nález¹⁹⁾.

§ 12. Povinnosti smluvních stran.

Bylo již dříve ukázáno, že smlouva o rozsudím jest normou stanovící povinnosti. Tyto povinnosti jsou stanoveny autonomně, t. j. strany smlouvu uzavírající samy si v ní určují své povinnosti. Ježto při tvoření smlouvy o rozsudím jde právě o normotvorný proces autonomní, mohou subjekty normotvorné — strany — ustanoviti ve smlouvě povinnosti pouze sobě. Subjekty povinnostními jsou tu toliko zase strany samy, nikoliv osoby třetí. Stanoví-li strany ve smlouvě též pravidla řízení a určí při tom povinnosti orgánu proces provádějícímu — rozhodci —, není tento již smlouvou samou těmito povinnostmi vázán, nýbrž teprve vlastním projevem vůle, přijetím úřadu rozhodčího.

Povinnosti stran ze smlouvy o rozsudím vyplývající a jí upravené jsou tyto:

1. Podrobení rozhodčímu soudu.

Strana, která uzavřela smlouvu o rozsudím, jest povinna spor na tohoto vznéstí a nesmí zahájití spor na řádném soudě. K vynucení této povinnosti slouží oběma stranám námitka nepřislušnosti státního soudu pro věc, o níž uzavřena smlouva o rozsudím.

2. Spolupůsobení k ustavení soudu.

Každá ze smluvních stran jest povinna podle ustanovení smlouvy neb zákona účinkovati při ustavení rozhodčího soudu

¹⁹⁾ Srovnej také rozhodnutí 3831 sb. n. s.

jmenováním neb volbou jeho členů. Povinnost tuto splní strana tím, že potřebného rozhodce označí. Její projev vůle, že určitá osoba má býti rozhodcem, může býti nahrazen výrokem soudu v těch případech, když s ním otálí neb odpírá jej učiniti.

3. Jednání před rozhodčím soudem.

Není zásadně stanovena povinnost stran dostaviti se před rozsudiho a před ním ve sporu jednati. Tato povinnost není v civilním procesu uložena straně ani při jednání před státním soudem. Zákon pak dokonce má ustanovení pamatující na případ, že strana se do jednání před rozsudím nepustí (§ 587, odst. 2. c. ř. s., § 602, odst. 2. osn.) a ukládá rozhodčímu soudu, aby dal pouze „příležitost stranám k přednesu“ (§ 776, odst. 1. o. s. p.).

4. Provedení nálezů.

Strany se rozhodčí smlouvou zavazují, že se také rozhodčímu nálezů podrobí, i když to není výslovně ve smlouvě stanoveno. Tato jejich povinnost plyne z předpisů práva procesního a exekučního.

§ 13. Poměr rozsudiho k stranám.

Povinnosti rozsudiho nezakládá smlouva rozhodčí sama o sobě, ani případné jeho jmenování soudem, nýbrž teprve smlouva, kterou se rozhodce zaváže stranám, že spor projedná, čili vezme na sebe úřad rozhodčí (receptum arbitri). To se může státi buď tak, že přistoupí jako spolusmluvník stran k rozhodčí smlouvě, anebo uzavře s oběma stranami neb s každou zvlášť smlouvu. Jedná se při tom vždy o smlouvu, nikoliv o právní jednání jednostranné, neboť rozhodce svým projevem vůle se zavazuje k určité povinnosti a tento projev vůle musí býti oběma stranami přijat²⁰⁾. Dokud obě strany tento projev vůle nepřijaly, není rozhodce vázán. Není také vázán hotovou již smlouvou s jednou stranou, když druhá strana odepřela s ním smlouvu uzavřiti. To proto, že jeho povinnost — věc projednati a rozhodnouti — může vzniknouti jen z vůle obou stran.

Otázka právní povahy smlouvy s rozhodci (receptum) je v literatuře velice sporná. *M a c h e n s*²¹⁾ shrnul všechna mínění

²⁰⁾ Srovnej *S e d l á č e k*, *Obligační právo I.* str. 174.

²¹⁾ *Der Schiedsrichtervertrag*, Hildesheim 1920, str 10 a literatura tam uvedená.

v této otázce v pět skupin: 1. smlouva s rozhodcem je smlouvou sui generis, 2. jest sice smlouvou sui generis, ale je-li smlouvena úplata, blíží se smlouvě služební, bez úplaty se blíží příkazu, 3. je to smlouva pracovní, 4. je to příkaz, 5. bez úplaty je to příkaz, s úplatou smlouva služební.

Judikatura říšského soudu německého²²⁾ pokládá smlouvu s rozhodcem za smlouvu sui generis, vyžadující zvláštního posouzení a zdůrazňuje při tom poslání rozhodců, kteří mají na místě státních soudců rozhodovati. Stojí prý nad stranami a proto nelze mluvit o nějaké služební smlouvě. Toto stanovisko je však nepřesné, neboť se tu směšuje povinnostní vztah rozhodců ke stranám s jejich funkcí v normotvorném procesu. Tato nemá pro zařazení smlouvy s rozsudím pod určité předpisy zákonné takového významu, nýbrž může sloužiti pouze za pomůcku k stanovení určitých znaků této smlouvy.

Ott²³⁾ uznává pro smlouvu s rozhodcem podpůrnou platnost ustanovení občanského práva o příkazu (zmocnění) a smlouvě služební. Tomuto poslednímu druhu se také značně blíží.

V zásadě jde zase jenom o otázku, podle jakých ustanovení občanského práva se má smlouva s rozhodcem posuzovati. Vedle obecných pravidel pro smlouvy platných se na ni vztahují zvláštní předpisy toho typu smluvního, jehož znaky vykazuje. Máme za to, že tu jde o druh smlouvy pracovní spíše než o příkaz. Při tomto je charakteristickou povinností zmocněnce, provést právní jednání na účet zmocnitelův, po případě i jménem jeho (§ 1002)²⁴⁾. O tom však při smlouvě s rozhodci mluvit nelze. Jde tu spíše o závazek k výkonu, který je charakteristickým pro smlouvu o dílo, ačkoliv tu nemáme některých jiných zvláštních znaků tohoto typu smluvního. Budeme proto považovati smlouvu s rozhodcem za smíšený typ smlouvy pracovní, která vykazuje hlavně znaky smlouvy o dílo (závazek k výkonu, jehož výsledku se má dosáhnouti podle plánu a prostředky rozhodce, který je při výkonu práce úplně nezávislý a samostatný a který také ručí v určitém směru za provedení) a vedle

²²⁾ Srovnej Staff, Das Schiedsgerichtsverfahren, str. 141—142.

²³⁾ Soustavný úvod III, str. 295.

²⁴⁾ Srovnej Sedláček, Obligační právo II, str. 51.

nich některé znaky smlouvy služební (povinnost osobního výkonu rozhodce, není ručení za výsledek, nýbrž jen za způsob provedení, úspěch i neúspěch činnosti rozhodce jde na vrub stran, nejde však o osobní a hospodářskou podřízenost rozhodce vůči stranám)²⁵⁾. Podle toho bude také podle okolností případu smlouvu a povinnosti z ní plynoucí vykládati. Otázka, zda je smlouva úplatnou (§ 1151 obč. zák.) nebo bezúplatnou (§ 1152 obč. zák.) nám pouze přidá v poslednějším případě jeden další znak smlouvy služební, kdežto v prvním může jíti jak o smlouvu služební, tak i o smlouvu o dílo.

Povinnosti stran z této smlouvy plynoucí jsou pro rozhodce projednání sporu podle ustanovení smlouvy a zákona, vynesení nálezu, řádné jeho vyhotovení a zachování všech předpisů pro platnost řízení a výroku předepsaných. Povinnosti stran rozhodčího řízení jest případné vyplacení odměny rozhodci. Nějaká součinnost při rozhodčím řízení není jejich povinností, která by plynula ze smlouvy s rozhodcem.

V procesním právu československém jsou postavení rozhodce ke stranám a jeho povinnosti různě upraveny. Podle § 579 c. ř. s. může rozhodce jen z podstatných důvodů odstoupiti od přijatého již závazku (přijetí jmenování za rozhodce), jinak ručí stranám za způsobenou škodu (§ 584, odst. 2. c. ř. s.).

V literatuře i praxi jest spornou otázka, zda může býti na splnění své smluvní povinnosti — spor projednati a rozhodnouti — rozhodce žalován a exekvován²⁶⁾. Proti názoru, že rozhodce žalován a exekvován býti nemůže proto, že předpisy procesní daly stranám jiné možnosti k řešení této situace (žádost o prohlášení smlouvy bezúčinnou, § 583, č. 2 c. ř. s.)²⁷⁾, možno namítnouti, že posléze citovaným předpisem ani ustanovením § 584, odst. 2. c. ř. s., není nikterak dotčena povinnost rozhodce vůči stranám ze smlouvy plynoucí ani není vyloučeno její uplatňování pořadem práva. Zákon tu pouze poskytl stranám

²⁵⁾ Srovnej Sedláček, lib. cit., str. 113.

²⁶⁾ Přisvědčují k ní Ott, Soustavný úvod III, str. 295, Rosenblatt, Zum Capitel von den Schiedsrichtern, v Gerichts-Zeitung, str. 216, a jiní.

²⁷⁾ Hora, Čs. civilní právo procesní III, str. 231, Pollak, System II (2. vyd.), str. 776, Neumann, Kom. (4. vyd. 1928) k § 584, str. 1485, dále plen. rozh. 1665 úř. sb. býv. nejv. s. vid. (judikát č. 238), rozhodnutí 5041 sb. n. s.

možnost, aby nemusely v každém případě trvat na projednání věci rozhodcem i proti jeho vůli, neboť v takovém případě jest důvěra v něho jistě značně otřesena. Rozhodčí smlouva se tu nestává neplatnou již tím, že rozhodce odpírá jednati neb nepatřičně jednání protahuje, nýbrž teprve výrokem soudu „k návrhu“ stran vynesným. Mohou strany proto buď podati tento návrh, nebo trvati na rozhodčím řízení a rozhodce k jednání právní cestou donucovati. Kdyby ovšem jen jedna ze stran podala návrh na prohlášení rozhodčí smlouvy neplatnou, muselo by se jí vyhověti. Vzhledem k tomu a také vzhledem k zmíněné již povinnosti rozhodce, která vzniká teprve přijetím jeho projevu oběma stranami, budou museti obě strany žalovati rozhodce na splnění jeho povinnosti společně, neboť jsou obě z téhož skutkového a právního důvodu oprávněny a jsou vzhledem k předmětu rozepře v takovém právním společenství, že se vzhledem k ustanovení § 583, č. 2 c. ř. s., vyžaduje souhlasné jich trvání na plnění (§ 11, č. 1, § 14 c. ř. s.).

Pokud pak nežalovatelnost povinnosti rozhodce vyvozuje hlavně Sperl²⁸⁾ z toho, že pokládá smlouvu o rozhodčím soudě za smlouvu veřejného práva, nutno i proti tomu namítnouti to, co jsme uvedli proti Sperlově konstrukci právní povahy rozhodčího řízení v § 6 tohoto spisu. Sperl sice nepokládá rozhodce za nositele moci soudcovské, přes to však tvrdí, že nárok stran proti rozhodci na splnění povinností rozhodčího úřadu není soukromým poměrem smluvním, ježto nejde o soukromoprávní plnění. Šměruje prý k činnosti, vykonávané jménem státního společenství. I když ponecháme stranou tuto nedůslednost ve vymezení právního postavení rozhodce, o kterém podle těchto výkladů nyní nevíme, zda vykonává veřejnoprávní moc soudcovskou ve smyslu nauky či nikoliv, přece je nám na první pohled jasno, že Sperl zase zaměňuje dvě různé věci: činnost a funkci rozhodce jako orgánu normotvorného a jeho povinnost jako subjektu zavázaného ze smlouvy. Okolnost, že „zákon uznává rozhodčí úřad a povolává rozhodce k činnosti jménem státního společenství“, nemění nic na tom, že se k této činnosti jako člověk (a subjekt právnímu řádu podrobený) zavázal a je proto povinen svůj závazek také splniti.

Podle § 773 o. s. p. lze rozhodčího na základě jeho vlastno-

²⁸⁾ Lehrbuch der bürg. Rechtspflege I, 3, str. 781 a násl.

ručně podepsaného přijetí donutiti k výkonu úřadu. Na návrh kterékoliv ze stran uloží řádný soud rozhodci peněžitou pokutu, jestliže bez podstatné příčiny neplní své povinnosti. Kromě toho je povinen k náhradě škody tím způsobené. Vedle toho může kterákoliv ze stran uplatňovati podle § 775, č. 1 o. s. p. zánik platnosti smlouvy o rozhodčím soudě z tohoto důvodu. Jestliže rozhodčí soud otálí s rozhodováním, může kterákoliv ze stran podle § 780 o. s. p. u řádného soudu navrhnouti, aby byla stanovena přiměřená lhůta pro posouzení věci. Po marném uplynutí takové lhůty pozbývá rozhodčí smlouva platnosti.

Čsl. osnova převzala tato ustanovení o disciplinárním donucování rozhodců k plnění povinnosti úřadu, který na sebe přijali. Přijetí je závazné jen, stalo-li se písemně (§ 594, odst. 2. osn.). Neplní-li rozhodce řádně své povinnosti, uloží mu soud k návrhu strany po jeho slyšení pokutu do 5000 Kč (§ 594, odst. 3. osn.). Protahují-li rozhodci rozhodnutí věci, určí k návrhu některé strany řádný soud lhůtu, po jejímž marném uplynutí pozbude rozhodčí smlouva pro tento případ platnosti (§ 602, odst. 7. osn.).

Pro obor právních řádů, ve kterých jest procesními předpisy postaráno o vynucení povinností rozhodce, nutno uznati, že jinou cestou nelze vymáhati splnění této povinnosti. Takový předpis již vylučuje uplatňování výkonu této povinnosti pořadem práva, povinnost sama však zůstává nedotčena a její porušení má v zápětí závazek k náhradě škody.

Okolnost, že některé právní řády připouští donucování rozhodce pokutami k výkonu povinností jeho úřadu, nejlépe dokazuje lichost domněnky, že by rozhodce nemohl býti takto pořádkově trestán, ježto vykonává úřad obdobný úřadu soudcovskému. V tomto ohledu zůstává soukromou smluvní stranou a je lhotejnou, zda je mu pokuta uložena podle předpisů civilního řádu soudního nebo řádu exekučního.

Pokud jest pro přijetí rozhodčího úřadu předepsána písemná forma (§ 773, odst. 1. o. s. p., § 594, odst. 2. osn.), znamená to, že jenom při zachování této formy lze proti rozhodci postupovati podle uvedených procesních předpisů disciplinárních. Zároveň je tím podmíněna i platnost smlouvy mezi rozhodcem a stranou, neboť je tu právním řádem předepsána zvláštní forma smlouvy²⁹⁾.

²⁹⁾ Srovnej Sedláček, *Obligační právo I*, str. 29 a násl.

Smlouva s rozhodcem jest v pochybnostech podle c. ř. s. bezúplatná, podle § 776 o. s. p. a § 602, odst. 6. osn., úplatná. Podle posléze uvedených ustanovení určují rozhodci svou odměnu sami usnesením, které je po své pravomoci vykonatelné jako rozhodčí výrok. Zákon proto pro ně předpisuje tytéž náležitosti jako pro onen (§ 606, odst. 4. osn.). Při smlouvě s rozhodcem podle c. ř. s. uzavřené není vyloučena t. zv. odměna přiměřená podle § 1152 obč. zák., nebyla-li žádná odměna smluvena a odpovídá-li stanovení určité odměny obvyklým poměrům. Na tuto odměnu by však musel rozhodce stranu, s níž smlouvu uzavřel, a na základě této smlouvy u řádného soudu žalovati⁸⁰⁾.

Rozhodce ručí stranám nejenom za škodu způsobenou zaviněným průtahem řízení (§ 584, odst. 2. c. ř. s., § 773, odst. 4., § 780 o. s. p., § 594, odst. 4. osn.), ale i za všelikou jinou škodu svým zaviněním a nesplněním povinností svého úřadu způsobenou (na př. opomenutím formálního předpisu, jež má v zápětí zmatečnost řízení nebo výroku a pod.). Platí tu všeobecné ustanovení o náhradě škody podle práva občanského (§ 1293 obč. zák.).

§ 14. Ukončení a zánik smlouvy.

Ježto jest smlouva o rozhodčím soudě podrobena všeobecným předpisům občanského práva o smlouvách, nastává také její zánik podle těchto ustanovení, zejména úmluvou stran o jejím zrušení, uplynutím lhůty a pod. Kromě toho však může nastati ukončení smlouvy a její zánik z určitých důvodů, předepsaných právem procesním.

1. Splnění smlouvy.

Jako každá norma zaniká i smlouva rozhodčí splněním povinností, jež stanoví. Tím jest provedení celého řízení rozhodčího, vynesení nálezu a jeho splnění. Teprve splněním obsahu povinnosti rozhodčím výrokem určené zanikají pro stranu povinnosti ze smlouvy rozhodčí. Smlouva tato stanoví povinnost jen abstraktní, jež je blíže konkrétišována rozhodčím výrokem.

⁸⁰⁾ Proti tomu tvrdí Sperl na uv. místě, že smlouva s rozhodcem není nikdy smlouvou pracovní pro veřejnoprávní postavení rozhodce, jak již shora byl tento jeho názor uveden.

Je-li rozhodčí smlouva uzavřena jen pro rozhodnutí jednoho sporu, jest delegační působnost této smlouvy konkretisací povinnosti strany v rozhodčím nálezu vyčerpána a zánikem konkrétní normy z ní odvozené zaniká sama. Naproti tomu, je-li rozhodčí smlouva stanovena pro více sporů, zůstává jako abstraktní norma v platnosti dále, až jsou takto vyřízeny všechny spory, pro které byla zřízena.

2. Odpadnutí formální náležitosti.

Přesná ustanovení formální procesními předpisy pro rozhodčí smlouvu předepsaná mají v zápětí její neplatnost, odpadne-li některá z nich po uzavření smlouvy. Neplatí to ovšem pro všechny náležitosti nahoře v § 10 probrané. Tak zejména požadavek písemnosti neodpadne zkázou listiny, lze-li jinak dokázat obsah smlouvy a okolnost, že byla písemně zřízena. Také změny způsobilosti stran nemusí vždy způsobiti zánik smlouvy rozhodčí; ztráta způsobilosti procesní tak nepůsobí, nenastala-li zároveň ztráta způsobilosti býti stranou. Řízení rozhodčí však může býti zahájeno nebo v něm pokračováno jen se stranou neb jejím zástupcem procesně způsobilým.

Naproti tomu způsobuje zánik smlouvy pozbytí dispozice předmětem sporu některou ze stran, na př. konkursem.

3. Výrok soudu.

Řádný soud státní vysloví k návrhu některé strany zánik platnosti rozhodčí smlouvy v těchto případech: 1. když strany se nemohou shodnouti na jmenování rozhodců a není možno podle ustanovení smlouvy neb zákona tuto situaci jinak vyřešiti (§ 583, odst. 1. c. ř. s., § 598 osn.); podle § 768 o. s. p. se řeší taková situace losem; 2. když rozhodce byl jmenován již ve smlouvě anebo určen jiným předepsaným způsobem a nemůže z nějakého důvodu úřad vykonávati nebo ho vykonávati nechce a strany se nemohou dohodnouti na změně smlouvy v tomto směru (§ 583, č. 1 a 2 c. ř. s., § 775, č. 1 o. s. p., § 598, odst. 2. osn.); 3. když se nedocílí pro rozhodčí výrok potřebné většiny hlasů (§ 591, odst. 2. c. ř. s., § 775, č. 2 o. s. p., § 605, odst. 3. osn.)³¹⁾, nebo rozhodce platně odepře podpis nálezu (§ 611 osn.)³²⁾.

³¹⁾ Srovnej § 35 tohoto spisu.

³²⁾ Viz § 36 tohoto spisu.

Tento výrok soudu se stane k návrhu jen jedné strany, protože v případě, že by si přály obě strany zrušení smlouvy rozhodčí, není k tomu třeba výroku soudu, nýbrž stačí již projev souhlasné vůle stran k zrušení smlouvy.

Jde-li o rozhodčí smlouvu pro více sporů, nezaniká úplně, nýbrž jenom pro spor, o který běží, nepůsobí-li ovšem zmíněná okolnost (na př. úmrtí rozhodce ve smlouvě jmenovaného) její zánik také pro všechny případy ostatní (§ 583, odst. 3. c. ř. s., § 775, odst. 2. o. s. p., § 598, odst. 3. osn.)³³⁾.

§ 15. Jednostranné zřízení rozhodčího soudu.

Rozhodčí soud může býti zřízen též posledním pořízením (§ 599, odst. 1. c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613, odst. 1. osn.).

Tak zvaná rozhodčí doložka v posledním pořízení jest velice starého původu, neboť právě tento celkem smírný způsob vyřizování sporů hověl nejlépe směrnicím zůstavitelovým, zejména když šlo o otce, který si přál, aby též po jeho smrti žili jeho děti-dědicového v míru a pokoji. O tom nalézáme v literatuře četné doklady³⁴⁾.

Okolnost, že rozhodčí doložka se nalézá v posledním pořízení, nemění ničeho na všeobecné příslušnosti rozhodčího soudu, kterému přísluší rozhodovati jediné právní rozepře mezi stranami. Nejedná se naprosto o žádné nesporné řízení a nemůže býti činnost nesporného soudu v žádném směru vyloučena ani rozhodčí doložkou poslední vůle ani rozhodčí smlouvou. Touto otázkou se zabývá Boor³⁵⁾, který připouští tak zvanou dělenou příslušnost soudu pozůstalostního a rozhodčího. Pokud ale jest součinnost roz-

³³⁾ Srovnej také § 23 tohoto spisu.

³⁴⁾ Srovnej na př. *Leyser, Meditationes ad Pandectas*, Leipzig 1744, Spec. 65, med. 7: *Nihil frequentius est in testamentis, quam, ut parentes liberis suis optime prospecturi et imprimis sumptuosas lites et judicia exclusuri necessitatem eis imponant, controversias, si quae nascantur, per arbitros certo et praescripto modo componendi. Infinita extant hujusmodi dispositionum exempla* (Cleef, *Die letztwillige Schiedsgerichts-klausel*, str. 3).

³⁵⁾ *Zur Lehre vom Schiedsspruch in der freiwilligen Gerichtsbarkeit*. (Zugleich ein Beitrag zum Testamentsvollstreckungsrecht). *Judicium I*, Hamburg 1929, str. 261 a násl.

hodčího soudu v nesporném řízení přípustna při t. zv. dispositivních úkonech stran, zejména ocenění pozůstalostních kusů, nejedná se o soud rozhodčí ve vlastním smyslu, nýbrž o pouhé řízení smírčí³⁶⁾. Uvedenou konstrukci nelze pokládati za zcela vhodnou, neboť nedá se mluvit o dělené příslušnosti, jde-li o zásadně rozdílné funkce dotyčných orgánů. Příslušnost každého z nich jest odůvodněna v mezích jeho působnosti úplně a nedělí se tedy o kompetenci s orgánem druhým. Nehledě však k tomu, nejde tu již v případě řízení smírčího o žádnou rozepři, neboť povinnosti stran určuje výrok soudu, arbitrator má stanovit pouze výši plnění. Autor sice vychází z předpokladu, že „jedes Schiedsgutachten enthält ein normatives Element“, ale to tvrditi nelze, neboť dobré zdání rozhodčího nestanoví povinnosti a nemá proto normativního prvku. Ostatně literatura i judikatura rozlišuje rozhodce od smírčího právě tím, že první rozhoduje otázky právní, druhý jen skutkové. V daném případě předchází sice rozhodčí dobrozdání soudnímu výroku, to však na jich právní povaze ničeho nemění.

V německé literatuře byl veden spor o to, zda jest zřízení rozhodčího soudu posledním pořízením platné. Cleef³⁷⁾ hájí právem kladné zodpovězení této otázky proti Mayerovi³⁸⁾ a Seuffertovi³⁹⁾, kteří pokládají zřízení rozhodčího soudu posledním pořízením za nepřipustné, neboť prý již podle římského práva se přiči dobrým mravům, když se někomu zabráňuje, aby u řádného soudu hledal své právo.

Pro obor čsl. práva jest zásadně uznána platnost zřízení rozhodčího soudu posledním pořízením (§ 599, odst. 1. c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613, odst. 1. osn.), ale kromě toho nutno řešiti vždy podle okolností případu otázku, zda se tak stalo způsobem dovoleným. Tak zejména by mohl býti nepřipustným rozhodčí

³⁶⁾ Rozdil obou druhů řízení byl vyložen nahoře v § 7 tohoto spisu.

³⁷⁾ Die letztwillige Schiedsgerichtsklausel, Borna - Leipzig 1914, str. 11.

³⁸⁾ Die Vereinbarung schiedsrichterlicher Rechtsentscheidung nach früherem und jetzigem Recht. 1880, str. 67 a násl.

³⁹⁾ Kommentar zur Z. P. O. 1911 (11. vyd.), pozn. 2 a k § 1048.

soud zřízený způsobem a s pravidly ustanovení nebo řízení, jež by se přičila zákonu nebo dobrým mravům⁴⁰⁾.

Rozhodčí doložka posledního řízení bude zpravidla zníti tak, že spory, které vzejdou mezi dědici neb odkazovníky při provádění poslední vůle nebo při rozdělování podílů, mají býti vyřízeny smírčím soudem. Tím jest dostatečně provedena individualisace právní rozepře ve smyslu § 577 c. ř. s., § 767 o. s. p., § 592 osn.⁴¹⁾.

Nemusí se jednati vždy jenom o rozhodčí doložku. Zřízení rozhodčího soudu může býti jediným obsahem posledního pořízení (§ 553 obč. zák.).

Zřízení rozhodčího soudu v posledním pořízení musí vykazovati náležitosti zvláštní, jež jsou předepsány pro rozhodčí smlouvu: písemnost a disposici stran předmětem sporu. Je proto přípustné zřízení rozhodčího soudu jen v písemném posledním pořízení a pro spory, jež nejsou z kompetence smlouvy stran nebo z kompetence jednostranného projevu poslední vůle zůstavitelovy vyňaty.

Tak zejména nemůže rozhodovati rozhodčí soud o platnosti testamentu, kterým byl zřízen, neboť by šlo zároveň o otázku, byl-li platně rozhodčí soud zřízen, neb nikoliv. O tom — stejně jako o platnosti rozhodčí smlouvy — rozhodčí soud nikdy rozhodovati nemůže. Něco jiného by bylo, kdyby strany, odkázané se svými dědickými přihláškami na pořad práva, uzavřely rozhodčí smlouvu a vznesli rozhodnutí o platnosti testamentu na rozhodčí soud. Taková smlouva by byla platná a rozhodčí výrok o platnosti testamentu by vázal pozůstalostní soud. Stejně tak, jako mohou strany ujednati mezi sebou narovnání a v něm platnost neb neplatnost testamentu uznati, mohou o tomto předmětu, který tedy podléhá jejich disposici, uzavřít smlouvu o rozhodčím soudě. Strany mohou dokonce spor o platnost testamentu vznést na rozhodčí soud, tímto testamentem zřízený, ale tato smlouva by musela vykazovati všechny náležitosti smlouvy rozhodčí a jednalo by se tu formálně o nový rozhodčí soud, třebaš by obsah ustanovení

⁴⁰⁾ Srovnej § 879 obč. zák., Sedláček, Obligační právo I, str. 52 a násl., Fajnor-Zátorecký, Zásadné rozhodnutia (Nástin súkr. práva), Bratislava 1927, str. 185—188.

⁴¹⁾ Srovnej § 10 č. 4 tohoto spisu.

testamentu o rozhodčím soudě se stal formálně součástí rozhodčí smlouvy.

Obsah posledního pořízení, kterým se zřizuje rozhodčí soud, může být též jako obsah rozhodčí smlouvy⁴²⁾. Povinnosti dědiců, odkazovníků a jiných osob (na př. vykonavatele poslední vůle), na které se poslední pořízení vztahuje, jsou tytéž jako povinnosti stran rozhodčí smlouvy⁴³⁾. Nezáleží na tom, zda byly uloženy stranou samou (a vznikly autonomně) nebo osobou jinou — zůstavitelem (a vznikly heteronomně). Jako povinnosti z platné již normy plynoucí jsou vždy heteronomní⁴⁴⁾.

Totéž co bylo vyloženo o posledním pořízení, platí též o jiných jednostranných právních jednáních, při nichž dochází k řízení rozhodčího soudu (na př. při nadaci). Nutno tu v rozhodčí doložce šetřiti těchže náležitostí.

Poměr rozhodce ke stranám jest i v případě zřízení rozhodčího soudu jednostranným právním jednáním určen teprve smlouvou, kterou rozhodce tento úřad přijal⁴⁵⁾. V případě, že rozhodce přijal úřad úmluvou se zůstavitelem neb vůbec osobou rozhodčí soud zřizující (dárce m nadace a pod.), nutno tuto úmluvu posuzovati jako smlouvu ve prospěch osob třetích. Rozhodce se tu zavazuje svému smluvníku (na př. zůstaviteli), že bude plniti stranám budoucího řízení rozhodčího tím, že pojedná a rozhodne jejich spor. Proto také povinnosti rozhodce vůči stranám bude posuzovati podle § 881 obč. zák.⁴⁶⁾.

§ 16. Statutární rozhodčí soudy.

Ustanovení civilního řádu soudního se nevztahují na rozhodčí soudy, které jsou ustaveny zvláštními předpisy zákonnými nebo stanovami, třebaš u některých z nich platí podpůrně ustanovení c. ř. s. o řízení rozhodčím, mohou se tyto rozhodčí soudy dovolávati právní pomoci soudů řádných a jejich výroky jsou exekučními tituly. Takovými soudy jsou zejména rozhodčí soudy bursovní (čl. XIII.—XXVII. uv. zák. k c.

⁴²⁾ Srovnej § 11 tohoto spisu.

⁴³⁾ Srovnej § 12 tohoto spisu.

⁴⁴⁾ Srovnej Sedláček, Občanské právo čs., str. 10.

⁴⁵⁾ Srovnej § 13 tohoto spisu.

⁴⁶⁾ Srovnej také Sedláček, Obligační právo I, str. 125 a násl.

ř. s., bursovní zák. z 1. dubna 1875, č. 67 ř. z., pro Slov. zák. z 15. února 1922, č. 69 Sb. z. a n.), obchodní komory (zák. z 29. června 1868, č. 85 ř. z.), rozhodčí soudy veřejných skladišť (zák. z 28. dubna 1889, č. 64 ř. z.), rozhodčí soudy honební (zákony o myslivosti v Čechách z 1. června 1866, č. 49 z. z. a z 21. února 1870, č. 15 z. z., na Moravě z 20. prosince 1895, č. 66/1896 z. z.).

Jinak ale spadají pod ustanovení procesních řádů rozhodčí soudy zřízené stanovami, pokud se tak stalo způsobem zákonem dovoleným (§ 599, odst. 1. c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613, odst. 1. osn.). Náležitosti zřízení takového rozhodčího soudu budou tytéž jako při zřízení jeho jednostranným právním jednáním. Bude se vyžadovati především písemnosti. Ta jest dána při stanovách vždy, ale vyžaduje se též pro průkaz příslušnosti stran k tomuto soudu, zejména pro členskou přihlášku a prohlášení, že se člen podrobuje stanovám a v nich zřízenému rozhodčímu soudu. Bude se také vyžadovati dispozice stran předmětem sporu, jak již bylo o ní pojednáno⁴⁷⁾. Otázku, zda zřízení rozhodčího soudu se stalo způsobem zákonem dovoleným, bude posuzovati podle okolností případu a stejně jako při zřízení jednostranném⁴⁸⁾.

Toměr rozsudiho k stranám bude i při těchto rozhodčích soudech posuzovati podle smlouvy jeho se stranami uzavřené⁴⁹⁾.

Než v určitém případě nebude třeba smlouvy individuální. To tehdy, když rozhodce bude také členem korporace a zavázal se věcovečně úřad rozhodce vykonávati. Tuto jeho úmluvu, která se stane s korporací, resp. orgány za tuto vystupujícími, budeme pak považovati za smlouvu ve prospěch osob třetích stejně, jako jsme to učinili při jednostranném zřízení rozhodčího soudu⁵⁰⁾.

Zvláštní zmínky zasluhují rozhodčí soudy spolkové a smírčí komise ve věcech nekalé soutěže.

Příslušnost rozhodčího soudu spolkového podle § 4 lit. g) zákona z 15. listopadu 1867, č. 134 ř. z. (spolk. zák.) se vztahuje především výlučně jenom na členy spol-

⁴⁷⁾ Srovnej § 10, č. 3 a § 15 tohoto spisu.

⁴⁸⁾ Srovnej § 15 tohoto spisu.

⁴⁹⁾ Srovnej § 13 tohoto spisu.

⁵⁰⁾ Srovnej § 15 tohoto spisu na konci.

ku. Může projednávatí spory jednak mezi jednotlivými členy spolku jednak mezi členy spolku a spolkem, ale vždy musí se jednati o spory z poměru spolkového. Ty pak musíme rozvrhnouti ve dvě skupiny. Do první zahrneme spory o činnosti spolkové, platnosti usnesení spolkových orgánů, správnosti spolkových voleb, osobní spory mezi činovníky neb členy a jiné, jež vesměs spadají do oboru správní činnosti spolku a jeho rozhodčího soudu. Při projednávání takových sporů platí pro rozhodčí soud spolkový jedině předpisy stanov a jednacích řádů spolku, nikoliv ustanovení civilního řádu soudního (§ 599, odst. 2. c. ř. s., § 613, odst. 2. osn.). Do druhé skupiny pak náleží ty spory z poměru spolkového, které jsou majetkové a povahou svou soukromé, na př. placení pravidelného příspěvku, náhrada škody pro ne-
správný výkon spolkové činnosti a pod. Takové spory musí rozhodčí soud spolkový projednati za šetření nejen předpisů stanov a jednacího řádu spolku, nýbrž i předpisů civilního řádu soudního o řízení rozhodčím. Jedná se tu totiž o rozhodčí soud zřízený způsobem zákonem dovoleným stanovami podle prvního odstavce § 599 c. ř. s. (a prvního odst. § 613 osn.). V případě, že spolkové stanovy obsahují předpisy odchylné od předpisů zákona, úmluvou stran nezměnitelných, musí rozhodčí soud spolkový zachovati v posledním případě předpis zákona, a jenom při rozhodování správních záležitostí může pojednávatí podle stanov. V případě projednávání soukromých sporů musí rozhodčí soud vyhovovati také ostatním předepsaným formalitám. Musí tu býti písemné podrobení stran rozhodčímu soudu, na př. ve formě členské přihlášky, a prohlášení, že se člen podrobuje stanovám (tím se podrobil také rozhodčímu soudu v něm ustavenému), a dispoice předmětem sporu nesmí býti vyňata z kompetence stran.

Spory povahy soukromé spadají do kompetence rozhodčího soudu spolku jen, pokud vznikly z poměru spolkového. To nutno vykládati přísně a nelze obecně rozšiřovati příslušnost spolkového soudu také na jiné spory členů⁵¹⁾. To by bylo možné jenom tak, že by členové zvláštní úmluvou mezi sebou příslušnost rozhodčího soudu ujednali. Taková úmluva by ovšem byla smlouvou o rozhodčím soudě, musela by vyhovovati všem nále-

⁵¹⁾ Srovnej rozhodnutí 2146, 10.299 sb. n. s.

žitostem a rozhodčí soud v ní jmenovaný by byl formálně úplně novým rozhodčím soudem, třebaš materielně by byla pojata do smlouvy příslušná ustanovení spolkových stanov.

Otázka právní povahy rozhodčích soudů spolkových jest v literatuře značně sporná. Hora⁵²⁾ vylučuje vůbec rozhodčí soudy spolkové z platnosti c. ř. s. s poukazem na ustanovení § 599, odst. 2. Ott⁵³⁾ při tom zdůrazňuje veřejnoprávní jejich rozhodování, ale upozorňuje, že tyto rozhodčí soudy mohou žádati poskytnutí právní pomoci řádným soudem. Pollak⁵⁴⁾ připouští, že jejich výroky nejsou zcela nepřezkoumatelné, neboť mohou býti napadeny žalobou u řádného soudu, jestliže překročily meze své příslušnosti v otázkách majetkových. Sperl⁵⁵⁾ rozlišuje správní a soukromoprávní kompetenci rozhodčích soudů spolkových, jenomže v poslednějším případě je pokládá za smlouvené rozhodčí soudy ve smyslu § 577 c. ř. s., nevyžaduje však písemného podrobení stran stanovám spolkovým, což odůvodňuje výkladem § 599, odst. 2. c. ř. s., podle našich hořejších výkladů ovšem nesprávným.

Judikatura uznává vykonatelnost nálezů rozhodčích soudů spolkových⁵⁶⁾, jakož i odporovatelnost jejich, pokud se týče majetkoprávních sporů ze spolkového poměru⁵⁷⁾.

Smírčí komise ve věcech nekalé soutěže ustanovené podle zákona ze dne 15. července 1927, č. 111 Sb. z. a n. a vládního nařízení ze dne 23. února 1928, č. 30 Sb. z. a n. provádí všeobecně řízení smírčí, které není řízením civilním, neboť vznesením věci na smírčí komisi nestaví se ani lhůty ani promlčení (§ 4 vl. nař.) a řízení může skončiti jediné dohodou stran nikoliv výrokem smírčí komise (§ 49 zák., §§ 13, 14 vl. nař.). Pouze ve věcech nekalé soutěže ve věcech peněžních a bankovních může za určitých podmínek fungovati smírčí komise jako rozhodčí (§ 50 zák., § 26, odst. 1. vl. nař.).

Tato rozhodčí komise však může spor, vzniklý nekalou soutěží ve věcech peněžních nebo bankovních, rozhodnouti jen tenkrát, jestliže strany se na tom

⁵²⁾ Čs. civilní právo procesní III, str. 229.

⁵³⁾ Soustavný úvod III, str. 280—281.

⁵⁴⁾ System des öst. Z. P. R. II, str. 774.

⁵⁵⁾ Lehrbuch der bürg. Rechtspflege I, 3, str. 776.

⁵⁶⁾ Rozhodnutí 1668 sb. n. s.

⁵⁷⁾ Rozhodnutí 1866 sb. n. s.

písemnou úmluvou dohodly. Pro tuto smlouvu platí ustanovení předepsaná pro smlouvu rozhodčí a pro řízení před rozhodčí komisí platí předpisy civilního řádu soudního o řízení rozhodčím (§ 34 vl. nař.), pozměněné především přípustným způsobem úmluvou stran (§ 29 vl. nař.), potom předpisy vládního nařízení. Jedná se tu o smíšený typ rozhodčího soudu, ustaveného jednak úmluvou stran, jednak statutárně. Předpisy vládního nařízení totiž platí tenkrát, když strany nic opačného neujednaly, ale platí před předpisy civilního řádu soudního, aniž je strany učinily formálně součástí své úmluvy.

§ 17. Procesní důsledky ústavy rozhodčího soudu.

Platným zřízením rozhodčího soudu nastává příslušnost tohoto soudu pro rozhodnutí sporu a v důsledku toho nepřislušnost řádného soudu. Poněvadž ale, jak jsme hned v úvodní stati ukázali, jest rozhodčí řízení typem řízení civilního⁵⁸⁾, jest také rozhodčí soud orgánem tohoto řízení, takže zřízení rozhodčího soudu působí pouze nepřislušnost řádného soudu, nikoliv snad nepřípustnost pořadu práva. Tak také řeší tuto otázku souhlasně literatura⁵⁹⁾ i judikatura⁶⁰⁾ a osnova výslovně stanoví v § 240, odst. 3.

To má ovšem své důsledky pro vznesení námítky nepřislušnosti soudu pro smlouvu rozhodčí (t. zv. *exceptio compromissi*) nebo jiné zřízení rozhodčího soudu. Námítka tato musí býti vznesena hned při prvním roku neb aspoň dříve, než se žalovaný pustí do jednání ve věci samé (§ 239 c. ř. s., § 180 o. s. p., § 239 osn.) a nemůže k ní soud hleděti z úřední povinnosti⁶¹⁾. Opominutím včasného vznesení námítky nepřisluš-

⁵⁸⁾ Srovnej § 6 tohoto spisu.

⁵⁹⁾ Hora, Čs. civilní právo procesní III, str. 229; Ott, Soustavný úvod III, str. 285 (*exceptio de expectando arbitrio*); Pollak, System II, str. 776 (*der Rechtsweg ist verschlossen*); Engel, o sáдах polubownych str. 20 (*zarzut niewłaściwości sądu*); Sperl, Lehrbuch, str. 786 (*Prozeßeinrede des Schiedsvertrages*); Neumann, Kommentar zur Z. P. O. (4. vyd.), str. 1479; Hellwig, System II, str. 114; Goldschmidt, Zivilprozeßrecht, str. 198; Prager, Schiedsrecht, str. 76; Staff, Das Schiedsgerichtsverfahren, str. 95 a j.

⁶⁰⁾ Rozhodnutí 6183, 6734, 8961, 9130, 9316, 9751 sb. n. s. Tak také říšskoněmecká judikatura (srovnej Baumbach, Das privatrechtliche Schiedsgerichtsverfahren, str. 53 a násl.).

⁶¹⁾ Srovnej Hora a Ott na uv. m., rozhodnutí 3510 6734 sb. n. s.

nosti se žalovaný podrobuje jinak nepřislušnému řádnému soudu státnímu a nastává preklusivní prorogace tohoto soudu (§ 104, odst. 3. c. ř. s., § 50, odst. 2. o. s. p.)⁶²⁾.

Pokud jde o otázku, zda v řízení před řádným soudem může být namítnuta kompenzace pohledávky, o jejímž rozhodnutí sporem existuje platná ústava rozhodčího soudu, tu sluší především uvážiti, že kompenzace nastává, jakmile se dvě kompensovatelné pohledávky střetnou⁶³⁾. Z toho plyne, že kompenzací pohledávek zanikla i pohledávka, o které by měl rozhodovati rozhodčí soud, a tím odpadlo také rozhodčí řízení o této pohledávce. Není proto žádné překážky, aby taková pohledávka nebyla uplatňována kompenzací ve sporu před řádným soudem. S těmito vývody nebudou ovšem souhlasiti stoupenci názoru, který tvrdí, že kompenzace nastává teprve namítnutím vzájemné pohledávky ve sporu⁶⁴⁾. Těm však stačí uvést, že k rozhodování o námitce kompenzace je příslušným i soud, který by jinak pro uplatňování vzájemně namítané pohledávky byl absolutně nepřislušným, a že proti kompenzací není přípustna námitka nepřislušnosti soudu pro rozhodování o vzájemně namítané pohledávce⁶⁵⁾. Jest proto kompenzace pohledávky, patřící před rozhodčí soud, namítaná před řádným soudem, přípustnou vždy.

⁶²⁾ Srovnej rozhodnutí 3878 sb. n. s.

⁶³⁾ Sedláček, Obligační právo I, str. 241.

⁶⁴⁾ Krainz-Pfaff-Ehrenzweig, System des österr. Privatrechts II (4. vyd.), Wien 1928, § 349 na str. 340 a násl., jakož i literatura tam uvedená.

⁶⁵⁾ T a m m e r, Schiedsvertrag und Kompensation, Jur. Blätter 1915, str. 39.

HLAVA TŘETÍ.

Ustavení rozhodčího soudu.

§ 18. Způsobilost k úřadu rozhodčímu.

Zákon výslovně nijak neupravuje způsobilost k úřadu rozhodčímu — s výjimkou § 576 c. ř. s., § 774, odst. 4., ve znění čl. III., č. 20 zák., č. 23/1928 Sb. z. a n. a § 593 osn. o vyloučení soudců z úřadu rozhodčího — ani neobsahuje pravidla podpůrná pro případ, že by smlouva o rozsudím neobsahovala žádných ustanovení neb jen ustanovení neúplná. Přes to platí určitá všeobecná pravidla.

1. Vyloučení stran.

Žádná ze stran nemůže býti zároveň rozhodcem. Překáží tomu především všeobecně platná zásada civilního procesu: *nemo iudex in re sua*, vyjádřená v § 20, č. 1 jur. nor., § 59, č. 1 o. s. p. a § 17, č. 1 osn. zák. o s. přísl. Tato ustanovení jsou citována též v hlavě o řízení rozhodčím v § 586 c. ř. s., § 774 o. s. p. a § 601 osn. Překáží tomu dále též některá ustanovení speciálně pro rozhodčí řízení platná. Tak zejména § 592, odst. 1. c. ř. s., § 782, odst. 3. o. s. p. a § 606, odst. 1. osn. o doručení rozhodčího výroku stranám, což předpokládá různost obou subjektů — rozhodce a stran — a jejich identitu vylučuje¹⁾. Stejně tak ustanovení §§ 580, 581, 583 c. ř. s., §§ 768 až 773, 776 o. s. p., §§ 595 až 597 osn. a jiná vycházejí z předpokladu, který je samozřejmý, že rozhodcem nikdy nemůže býti strana sporu.

2. Vyloučení soudcovských úředníků.

Civilní řád soudní obsahuje v § 578 ustanovení, kterého neměl občiansky súdny poriadok, totiž zákaz, podle něhož soudcovští úředníci, pokud jsou v soudcovské službě, nesmějí přimjouti jmenování za rozhodce. Předpis tento váže nejenom

¹⁾ Srovnej Ott, Soustavný úvod III, str. 287.

soudce k tomu, aby nepřijímali ustanovení rozhodcem, ale ve spojení s § 595, č. 3 c. ř. s. způsobuje jeho porušení dokonce bezúčinnost rozhodčího výroku. V zákoně ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. z. a n. byl článkem III., č. 20 doplněn § 774 o. s. p. stejným zákazem a také osnova ho přejala v § 593 osn. Důvodová zpráva odůvodňuje své stanovisko tím, že je dikto-
váno zájmy soudnictví.

Sankci pro případ porušení zmíněného zákazu obsahují ustanovení § 595, č. 3 c. ř. s., § 784, č. 2 o. s. p. a § 609, č. 3 osn., podle nichž je bezúčinným výrok rozhodčího soudu, jestliže při obsazení tohoto soudu bylo porušeno některé zákonné ustanovení.

Je-li jmenován hned ve smlouvě rozhodcem soudcovský úředník, jest takové ustanovení nedovoleným (§ 879 obč. zák.), nečiní však celou smlouvu neplatnou, jak má za to Ott²⁾, a strany mohou vždy ještě dodatečnou úmluvou osobu rozhodce změnit. To by v případě, že by celá smlouva byla neplatná, učiniti nemohly. Proto také bude se bezúčinnost výroku rozhodčího soudu, ve kterém byl zúčastněn proti zakazu § 578 c. ř. s. soudcovský úředník, opíratí vždy o čís. 3, § 595 c. ř. s., neboť se jedná o porušení zákonného ustanovení při obsazení soudu vždy, ať se to stalo při volbě rozhodců nebo hned ve smlouvě rozhodčí. Nelze tedy v tomto posledním případě bezúčinnost výroku opíratí o čís. 1, § 595 c. ř. s. (neplatnost smlouvy o rozsudím).

Z úřadu rozhodce jsou vyloučeni soudcovští úředníci jak samostatní, tak i pomocní (§ 1 zák. org. s.), pokud jsou v soudní službě. Nevztahuje se tedy tento zákaz na jiné úředníky soudní, zejména výkonné, na soudce na odpočinku neb na notáře, třebaš bývají soudními komisaři³⁾).

3. Pohlaví.

Podle dřívějšího stavu zákonodárství na území bývalého Rakouska nemohly býti rozsudími osoby ženské. Zásada tato plynula z ustanovení § 586 c. ř. s. a § 20 j. n., neboť důvody vyloučení soudce tam uvedené předpokládají vesměs osoby mužské⁴⁾. Ostatně i celá stavba rakouského zákonodárství

²⁾ Lib. cit., str. 288.

³⁾ Ott, tamtéž.

⁴⁾ Srovnej Ott, lib. cit., str. 287.

svědčila pro výklad zákona v ten smysl, že žena rozhodcem býti nemůže.

Nové interpretační pravidlo bylo dáno citovaným předpisům c. ř. s. ustanovením § 106, odst. 1. ústavní listiny, podle něhož se výsady pohlaví neuznávají. Ustanovení to je sice pouhou zásadou a pomůckou interpretační, mění však dosavadní výklad zákona úplně, neboť výslovné vyloučení žen z úřadu rozhodčího zákon nikde neobsahuje.

Naproti tomu v o. s. p. nelze ustanovení §§ 774, 59, 51, obdobná ustanovením § 586 c. ř. s. a § 20 jur. nor., vykládati stejným způsobem, jako tyto, že totiž ženy jsou z úřadu rozhodčího vyloučeny, třebaš cit. § 59 o. s. p. předpokládá také v důvodech vyloučení, jež uvádí, jen osoby mužské. Takovému výkladu překáží právě ustanovení § 774 o. s. p., podle něhož mohou býti stranami vyloučeny (odmítnuty) z úřadu zvoleného již rozhodčího soudce ženy. Z toho tedy plyne, že ženy mohou býti za rozhodce platně zvoleny a nejsou-li druhou stranou vyloučeny, stávají se řádným rozhodčím soudcem.

Pohlaví tedy pro způsobilost k úřadu rozhodčímu vůbec nerozhoduje. Pouze podle § 774 o. s. p. jest ženské pohlaví důvodem vyloučení, podle c. ř. s. jakož i podle osnovy pak nemá pohlaví vůbec žádného vlivu na způsobilost k ustanovení rozhodcem.

4. Svěprávnost.

Okolnost, má-li zvolený rozhodce svobodnou správu svého vlastního jmění, jest nerozhodnou pro jeho způsobilost k úřadu rozhodčímu. V tom směru neobsahuje zákon žádných ustanovení omezujících a platí tu proto obecná ustanovení občanského práva.

Rozhodcem může býti osoba nezletilá⁵⁾, osoba soudně prohlášená za marnotratnou, pod kuratelou stojící, úpadce i odsouzený k ztrátě práv občanských.

§ 774 o. s. p. a § 601 osn. poskytují stranám možnost odmítnouti rozhodce, není-li plnoletý neb vůbec svěprávný, stojí-li pod kuratelou, upadl-li do konkursu, byl-li odsouzen k ztrátě úřadu nebo práv politických (volebního práva). Usta-

⁵⁾ Ott, lib. cit. str. 287, to vyvozuje z § 1018 obč. zák., protože pokládá smlouvu s rozhodčím za částečný příkaz (srovnej § 13 tohoto spisu).

novení ta svědčí právě pro to, že uvedené vlastnosti jsou pouze důvodem pro odmítnutí rozhodce, nemají však vlivu na způsobilost k úřadu rozhodčímu⁶⁾.

5. Státní občanství a znalost jazyka stran.

Ježto rozhodce stranami určený není orgánem stálého státního aparátu soudního, nýbrž orgánem normotvorným pouze ad hoc k vydání konkrétní normy — rozhodčího nálezu — stanoveným, není podmínkou jeho ustanovení rozhodcem občanská příslušnost k státnímu svazku. Zákon nikde výslovně neustanovuje, že by cizinci byli z úřadu rozhodčího vyloučeni⁷⁾, platí tudíž zásada § 33 obč. zák., že cizinci mají stejná práva se státními občany, nevyhledává-li se k požívání těchto práv výslovně státního občanství.

Neznalost jazyka stran nemůže býti překážkou vykonávání úřadu rozhodce. V povšechných předpisech § 587 c. ř. s., § 776 o. s. p. a § 602 osn. není nikde předepsáno, že jednání před rozhodci musí býti ústní a bezprostřední. Zjištění věci a slyšení stran, jež je tu předepsáno, může se státi i jinak, než ústně a může býti též použito tlumočnicka.

Smlouva o rozsudím však může omeziti okruh osob, způsobilých k úřadu rozhodčímu, vyloučením osob neznalých určitého jazyka a nenáležejících do občanského svazku určitého státu.

6. Zvláštní znalosti.

Ve výběru osoby rozsudího zákon nikterak neváže strany na osoby, kvalifikované určitými znalostmi právníckými neb předmětu sporu se týkajícími. Rozsudím může býti kdokoliv. Vyžaduje se pouze od takové osoby normální schopnost jednání, aby se mohlo učiniti zadost formalitám pro řízení předepsaným. Neznalost předpisů však není důvodem vyloučení, pokud to není zvláště předepsáno.

⁶⁾ Přes to tvrdí Sp er l, Lehrbuch I, str. 787, že rozhodcem může býti jen osoba zletilá a svépřávná.

⁷⁾ Ustanovení zákona ze 4. ledna 1903, č. 10 ř. z., se vztahují jenom na členy rozhodčích soudů bursovních. Ostatně právě okolnost, že bylo třeba podmínku státní příslušnosti pro tyto rozhodčí soudce zvláště zákonem stanoviti, svědčí pro názor v textu hájený.

Výslovně však nutno vyloučiti osoby neznalé psaní⁸⁾, ježto nález musí býti rozhodcem sepsán a všemi podepsán (§§ 592, odst. 2., 595, č. 3 c. ř. s., § 782, odst. 2. o. s. p., § 606, odst. 3. osn.). Znamení ruky, byť i ověřené, místo podpisu nedostačuje, neboť soudní řády rozlišují podpis od jiného znamení ruky (§ 213, odst. 1. c. ř. s., § 317, č. 3 o. s. p., § 213, odst. 1. osn.).

Smlouvou však může býti ustanovena za podmínku povolání k úřadu rozhodce také odborná způsobilost, znalost oboru, do kterého předmět (v hospodářském smyslu) sporu náleží, znalost jazyků atd.

7. Tělesné vady.

Podle povahy věci a podle určitých zásad pro řízení rozhodčí platných, nemohou vykonávati úřad rozhodce osoby, jež jsou stíženy určitými tělesnými vadami.

Slepci, hluchí neznající čísti a němí neznající psátí jsou vyloučeni z úřadu rozhodčího, ježto podle ustanovení zákona z 25. července 1871, č. 76 ř. z., § 1 lit. e), a § 56 notářského řádu (č. 75/1871 ř. z.), mohou zříditi listiny o právních jednáních mezi živými jen ve formě notářského spisu. Nemohli by tedy platně samostatně sepsati a podepsati rozhodčí nález, pokud ostatně neznalost psaní je z úřadu rozhodčího již sama o sobě nevylučuje, jak právě pod čís. 6 uvedeno.

Citovaný zákon platí pouze v obvodu platnosti c. ř. s., kdežto podle § 774 o. s. p. a § 601, odst. 1. osn. mohou býti slepí, hluchí a němí pouze odmítnuti, nejsou proto tyto vady samy o sobě důvodem vyloučení z úřadu rozhodce.

Také podle civ. ř. s. mohou býti osoby hluché a němé, jež jsou stíženy pouze jednou z uvedených tělesných vad, platně ustanoveny za rozhodce, ježto zákonem není předepsáno ústní jednání se stranami, jež může býti písemné a také nález rozhodčí jest vydati písemně.

Duševní choroba není překážkou, pro kterou osoba jí stížená by nemohla býti rozhodcem. Zákon nikde výslovně duševně choré z úřadu rozhodčího nevylučuje a neuvádí také duševní chorobu jako důvod odmítnutí. Přesto nutno choromyslnost považovati aspoň za důvod odmítnutí rozhodce, neboť

⁸⁾ Ott lib. cit. str. 288, Hora, Čs. civilní právo proc. III, str. 232.

v utkvělé myšlence spatřovati sluší nedostatek soudnosti a tudíž nepředpojatosti⁹⁾.

8. Podmínky ústavou rozhodčího soudu stanovené.

Strany, uzavírajíce smlouvu o rozsudím, mohou, neurčí-li přímo určité osoby za rozhodce, omeziti libovolně okruh osob k úřadu rozhodčího povolanych. Stejně tak mohou býti stanoveny jiné zvláštní podmínky způsobilosti k úřadu rozhodčího v jednostranném zřízení rozhodčího soudu nebo ve statutech. Podmínky, jimiž má býti způsobilost takto vybraných osob vymezena, nesmí ovšem obsahovati podmínek nedovolených neb přičících se dobrým mravům (§§ 897, 698, 879 obč. zák.).

9. Způsobilost korporace.

Okruh osob povolanych k úřadu rozhodčímu není zákonem omezen na osoby fysické. Civilní řád soudní, občiansky súdny poriadok a osnova výslovně ani korporace k tomuto úřadu nepřipouští ani jich nevyklučují. V některých zákonech zvláštních pak nalézáme povolání určitých korporací za rozhodce¹⁰⁾.

Pokud ovšem se jedná o určité korporace veřejné nebo jinak zákonem zřízené a zastávající funkci úřadu státního neb veřejného, mohou tyto korporace býti ustanoveny za rozhodce jenom tam, kde to spadá do oboru jejich působnosti. Tak zejména nemůže býti ustanoven rozhodcem profesorský sbor právnické fakulty¹¹⁾, tím méně soud nebo nějaký úřad správní.

10. Odmítnutí rozhodce.

Rozhodce, který jest zcela způsobilým k úřadu rozhodčímu a byl platně ustanoven, může býti kteroukoliv stranou odmítnut, je-li k tomu některý ze zákonných důvodů (§ 586 c. ř. s., § 774 o. s. p., § 601 osn.). Tyto důvody jsou:

1. je-li rozhodce sám stranou anebo je-li k některé ze stran v poměru spoluoprávněného, spoluzavázaného neb postižníka

⁹⁾ Ott, lib. cit. str. 289.

¹⁰⁾ Srovnej na př. seznam takových korporací ve vl. nař. č. 30/1928 Sb. z. a n., jež fungují jako smírčí resp. rozhodčí orgán ve věcech nekalé soutěže.

¹¹⁾ Ott, lib. cit. str. 289.

(§ 20, č. 1 j. n., § 59, č. 1 o. s. p., § 17, č. 1 osn. zák. o s. přísl.);
přísl.):

2. jde-li o věc osoby, s kterou je rozhodce spojen svazkem manželským neb poměrem příbuzenským, v zákoně uvedeném (§ 20, č. 2 j. n., a § 17, č. 2 osn. zák. o s. přísl.; § 59, č. 2 o. s. p., jde ještě dále a podle něho stačí, když jsou uvedené osoby na sporu interesovány jako v odst. 1., tedy, jsou-li třeba jen v poměru spoluoprávněných, spoluzavázaných neb postižníků);

3. je-li rozhodce se stranou v poměru osvojitelském, pěstounském, schovaneckém, poručenském neb opatrovnickém (§ 20, č. 3 j. n., § 59, č. 3 o. s. p., § 17, č. 3 osn. zák. o s. přísl.):

4. jde-li o věc, v níž rozhodce zastupuje nebo zastupoval jednu ze stran (§ 20, č. 4 j. n., § 59, č. 4 o. s. p., § 17, č. 4 osn. zák. o s. přísl.);

5. jde-li o věc, v níž rozhodce je se zástupcem některé strany v poměru shora v odst. 2. a 3. uvedeném (platí jen podle § 59, č. 4 o. s. p., § 17, č. 4 osn. zák. o s. přísl., nikoliv podle c. ř. s., judikatura však rozšířila výklad § 20, č. 2 j. n. v tomtéž smyslu; rep. nál. 171);

6. zřízeno-li více rozhodčích stolic, pak lze ve vyšší stoličce odmítnouti rozhodce, který byl účasten na rozhodnutí stolice první (§ 20, č. 5 j. n., § 59, č. 6 o. s. p., § 17, č. 6 osn. zák. o s. přísl.);

7. dále lze rozhodce odmítnouti, je-li tu dostatečný důvod, podle něhož lze pochybovati o rozhodcově nepředpojatosti (§ 19, č. 2 j. n., § 61 o. s. p., § 16, č. 2 osn. zák. o s. přísl.); takovým důvodem může býti zejména duševní choroba¹²⁾;

8. byl-li neb má-li býti rozhodce slyšen v projednávané věci jako svědek nebo znalec (§ 59, č. 5 o. s. p., § 17, č. 5 osn. zák. o s. přísl. s., nikoliv podle c. ř. s.);

dále může býti rozhodce odmítnut podle § 774, odst. 1. o. s. p. a § 601, odst. 1. osn., nikoliv však podle c. ř. s., je-li:

9. ženou neb osobou neplnoletou,

10. osobou stojící pod kuratelou neb v konkursu se nalézající,

11. osolou slepou, hluchou neb němou,

¹²⁾ Srovnej O t t, Soust. úvod III, str. 289 a shora odst. 7. této stati.

12. odsouzen k ztrátě úřadu a politických práv (zbaven volebního práva) po dobu trvání této ztráty.

Kromě těchto důvodů v zákoně uvedených, jichž uplatňování se strany platně vzdáti nemohou (§ 599 c. ř. s., § 774 o. s. p., § 601 osn.), může býti ve smlouvě neb v jiné ústavě rozhodčího soudu stanoveno, že strany mohou též z jiných důvodů rozhodce odmítnouti, po případě i bez udání důvodů, ovšem za určitých podmínek (lze takto odmítnouti určitý počet rozhodců a pod.).

Přísně nutno vykládati pravidla o odmítání rozhodců, pokud se jedná o členy korporací, neboť člen může býti ve všech sporech, ve kterých je korporace stranou, odmítnut z důvodů shora pod čís. 1 uvedených. Pokud se však jedná o spory mezi spolkem a členem, tento důvod odpadá, neboť obě strany i rozhodce tu jednají vlastně v rámci korporace a členství jest jenom výrazem příslušnosti ke korporaci¹³⁾.

Odmítnutí možno uplatňovati jak v tom případě, že rozhodce podle smlouvy pojmenuje odpůrce strany odmítající, tak i v případě, že rozhodce byl oběma stranami jmenován společně již ve smlouvě nebo později podle smlouvy. Ba může strana odmítnouti i rozhodce, kterého sama jmenovala. Ovšem v případech, kdy odmítající strana sama nebo společně se stranou druhou rozhodce jmenovala, může ho pak odmítnouti jen tenkrát, když o důvodu odmítnutí zvěděla teprve po jmenování rozhodce (§ 586, odst. 2, č. ř. s., § 774, odst. 2. o. s. p., § 601, odst. 2. osn.).

Způsob, kterým strana uplatňuje své odmítací právo, je různý podle c. ř. s. a o. s. p.

Civilní řád soudní sice výslovně neupravuje postup řízení o odmítnutí rozsudího, avšak z ustanovení §§ 586 a 595, č. 4 c. ř. s. plyne, že o odmítnutí rozhoduje rozhodčí soud sám, pokud smlouva stran nic jiného neustanovila. Vyloučení odmítání však nelze (§ 598 c. ř. s.). Strana jest povinna uplatniti odmítnutí člena rozhodčího soudu, dříve než se pustí před tímto soudem

¹³⁾ Srovnej na př. rozhodnutí 2562 sb. n. s., podle něhož i člen vzájemně pojišťovacího spolku může zásadně býti členem smírčího soudu, ustanoveného pro spory mezi spolkem a jeho členem.

do jednání. Plyne to z odkazu § 586 c. ř. s. na příslušná ustanovení jurisdikční normy (§ 21)¹⁴⁾.

Rozhodčí soud není povinen výslovně o namítaném odmítnutí rozhodnouti, a rozhodne-li, není proti tomuto rozhodnutí samostatného opravného prostředku. Záleží vždy jenom na tom, jak se rozhodčí soud ve skutečnosti zachová. Uzná-li odmítnutí opodstatněným, je tím tato věc vyřízena a sejde případně s rozhodčího řízení vůbec (na př. § 583, č. 1 c. ř. s.). Jedná-li přes uplatňované odmítnutí dále a vynese-li nálezn, může dotyčná strana napadnouti rozhodčí výrok žalobou o bezúčinnost před řádným soudem podle § 595, č. 4 c. ř. s.

Podle obč. s. por. a podle osnovy rozhoduje o odmítnutí řádný soud ihned, jakmile strana odmítnutí uplatňuje (§ 774, odst. 3. o. s. p., § 601, odst. 3. osn.). Předpis zákona sice nevyklučuje tu možnost, že by strana odmítnutí oznámila rozhodčímu soudu a že by tento také o ní rozhodl. Připouští však buď proti rozhodnutí rozhodčího soudu anebo vůbec s pomínutím tohoto soudu přímé uplatňování odmítacích důvodů před řádným soudem. O odmítací žádosti rozhoduje řádný soud (určený v § 787 o. s. p. a v § 612 osn.) po předchozím ústním jednání a případném slyšení odmítaného rozhodce. Proti jeho rozhodnutí se připouští rekurs (§ 774, odst. 3. o. s. p.).

§ 19. Jmenování a volba rozhodců.

K ustavení rozhodčího soudu dochází teprve tenkrát, až je potřebí jeho výroku. Kdy to jest, určuje vůle stran. Je-li smlouva o rozsudím uzavřena ohledně sporu již nastalého, dojde zpravidla ihned k ustavení soudu, v ostatních případech teprve tehdy, až některá ze stran právně relevantním projevem vůle ustavení soudu rozhodčího vyvolá.

Zákon rozlišuje dvoji způsob ustanovení členů rozhodčího soudu: 1. jmenování rozhodce již ve smlouvě o rozhodčím soudě, a 2. ustanovení rozhodce podle ustanovení smlouvy neb podpůrných předpisů zákona¹⁵⁾. Podle toho se také děje různě ustavení

¹⁴⁾ O t t, Soust. úvod III, str. 290; H o r a, Čs. civilní právo procesní III, str. 232. Podle rozhodnutí 3070 sb. n. s. stačí, byl-li odmítnut rozhodce dříve, než rozhodčí soud rozhodl.

¹⁵⁾ Srovnej § 11, č. 1 tohoto spisu.

rozhodčího soudu. Engel¹⁶⁾ dělí rozhodčí smlouvy na hotové (gotowe), v kterých jsou již určité osoby individuálně za rozhodce určené, a nehotové (niegotowe), v nichž je jmenování rozhodců zůstaveno teprve příležitosti.

Také v jiných ústavách rozhodčího soudu vedle smlouvy mohou býti členové rozhodčího soudu individuálně určeni. Ne-ní-li tomu tak, platí podpůrná ustanovení zákona, podle nichž si rozhodce zvolí strany rozhodčího řízení. Zákon sice mluví v těchto ustanoveních jen o smlouvě, ustanovení ta však platí zcela stejně i pro rozhodčí soudy, jinak než smlouvou ustavené. Obsahuje-li ústava rozhodčího soudu vlastní podrobné předpisy pro jmenování rozsudích, platí ovšem především tyto.

§ 20. Ustanovení rozhodců „podle smlouvy“.

Má-li dojít k ustavení rozhodčího soudu ustanovením rozhodců podle smlouvy neb jiné ústavy rozhodčího soudu, činí tak osoba touto ústavou ke jmenování rozhodce povoláná. Touto osobou může býti především každá ze stran, může jí však býti též osoba třetí.

Na ustavení rozhodčího soudu mají zájem pouze strany. Proto zákon stanoví, že mohou svým projevem vůle — vyzváním — s určitými právními následky působiti na osobu k jmenování rozhodce povolánou, aby jmenování vykonala. Mají-li rozhodce jmenovati strany samy, musí strana vyzývající odpůrce k jmenování napřed sama také rozhodce jmenovati a jeho oznámení odpůrci spojití s výzvou (§ 581, odst. 2. c. ř. s., § 770, odst. 1. o. s. p., § 596, odst. 2. osn.).

Lhůta spojená s vyzváním může býti upravena smlouvou. Zákon sice v § 581 c. ř. s., § 770 o. s. p. a § 596 osn. stanoví, že lhůta výzvy činí 14, resp. 15 dnů, avšak ustanovení toto platí pouze v tom případě, kdy není jiného ustanovení smlouvy neb jiné ústavy rozhodčího soudu (§ 580 c. ř. s., § 768 o. s. p., § 595 osn.). K ustanovení o utvoření soudu náleží jistě též určení lhůty, pod jakou se činí vyzvání k jmenování rozhodce. Vyhrazuje tedy zákon i toto ustanovení kompetenci právního jednání stran a zákonné lhůty 14 a 15 dnů platí jen v případě neúplnosti ústavy rozhodčího soudu.

¹⁶⁾ O sądach polubownych, str. 19.

Civilní řád soudní a občiansky súdny poriadok obsahujú odlišná ustanovení pro náležitosti výzvy strany k odpůrci, aby jmenoval rozhodce. Podle obou zákonů musí toto vyzvání býtí doprovázeno jmenováním rozhodce, je-li toto také vyzývající straně uloženo. Podle § 581, odst. 2. c. ř. s., a také podle § 596, odst. 2. osn. stačí pouhé oznámení, poštou nebo notářem, kterou osobu vyzývající strana rozhodcem jmenovala. Naproti tomu § 770 o. s. p. nařizuje, že volební právo se vykoná tím způsobem, že jmenující strana oznámí odpůrci prostřednictvím veřejného notáře neb okresního soudu jméno, povolání a adresu zvoleného rozhodce, a přiloží osvědčení tohoto, že volbu přijímá. Tento způsob výkonu práva jmenovacího předpisuje zákon pro každý případ i pro stranu vyzývající i pro vyzvanou.

Podle § 581, odst. 4. c. ř. s. a § 596, odst. 4. osn., jest jmenování pro toho, kdo jmenoval, závazné, jakmile odpůrce nebo ta neb ona strana obdržela o tom zprávu.

Jsou-li na některé straně společníci v rozepři, vykonají jmenování rozhodce společně. Nemohou-li se shodnouti, rozhoduje většina hlasů a není-li jí, los (§ 768 o. s. p., § 595, odst. 1. osn.). Podle civilního řádu soudního, který nemá podobného ustanovení, by vzhledem k ustanovení § 13 c. ř. s. znamenala neshoda společníků v rozepři o jmenování rozhodce, že jmenování vykonáno nebylo (§ 582 c. ř. s.). K návrhu na jmenování rozhodce soudem by v takovém případě byli legitimováni oba společníci v rozepři a také jejich odpůrce.

Všechna uvedená pravidla zákona o ustanovení rozhodčího soudu jsou jen podpůrná a mohou býtí odchýlnou úpravou ústavy rozhodčího soudu vyloučena nebo pozměněna.

§ 769 o. s. p. předpisuje, že dohoda stran o zvolení rozhodců má býtí sepsána s přesným označením jmen, postavení neb zaměstnání a bytu zvolených rozhodců a připojeno písemné osvědčení těchto, že rozhodčí úřad přijímají. V nedodržení této formality dlužno spatřovati důvod bezúčinnosti rozhodčího nálezu podle § 784, č. 2 o. s. p., neboť by tak bylo porušeno nařízení zákona o utvoření rozhodčího soudu. C. ř. s. ani osnova podobného předpisu nemají.

V obou zákonech jest také různě řešena otázka, zda je přípustná další volba neb jmenování rozhodce stranou, když rozhodce podle smlouvy (nebo podle jiné ústavy rozhodčího soudu) z nějakého důvodu odpadne. § 771 o. s. p. a 596, odst. 1. osnovy

připouští provedení volby rozhodce znova. Naproti tomu § 581, odst. 1. c. ř. s. obsahuje obdobné ustanovení, avšak zároveň v § 583, č. 2 c. ř. s. se v takovém případě poskytuje stranám možnost navrhnouti soudní výrok, kterým se rozhodčí smlouva prohlašuje neplatnou. Ustanovení ta si do jisté míry odporují a nutno je vykládati tak, že teprve, když strana, která jmenovala odpadnuvšího rozhodce, k výzvě a ve lhůtě podle § 581 c. ř. s. neprovede novou volbu nebo jmenování, může druhá strana navrhnouti zrušení rozhodčí smlouvy výrokem soudu podle § 583, č. 2 c. ř. s.

Podle § 772, odst. 2. o. s. p. a § 597, odst. 1. osn. se má zachovati právě uvedený postup o novém jmenování rozhodce i v případě, že zvolený rozhodce byl platně odmítnut anebo odešel konati povinnosti svého úřadu. § 581, odst. 1. c. ř. s. uvádí tyto případy mezi důvody nového jmenování stranou, takže i tu platí stejný postup.

Co se týče počtu jmenovaných rozhodců, tu zákon předpisuje pro případ, že ústava rozhodčího soudu jinak neustanovuje, aby byli členové rozhodčího soudu tři (§ 580 c. ř. s., § 595 osn.), respektive dva (§ 768 o. s. p.). Každá strana jmenuje po jednom rozhodci a v případě, že mají býti rozhodci tři (§ 580 c. ř. s., § 595 osn.), zvolí si oba jmenování vrchního rozhodce (předsedu rozhodčího soudu) sami.

§ 21. Určení rozhodce výrokem soudu.

Nedojde-li k jmenování rozhodce podle příslušných předpisů ústavy rozhodčího soudu, provede za určitých podmínek jmenování k návrhu řádný soud. Příslušným k tomu je ten soud, který by podle obecných pravidel o příslušnosti byl příslušným k rozhodnutí sporu, kdyby zde nebylo ústavy rozhodčího soudu (§ 582 c. ř. s., § 787 o. s. p., § 612 osn.). Je-li příslušno soudů více, stává se příslušným ten soud, na který došel první návrh (§ 787, odst. 2. o. s. p., § 612, odst. 2. osn.). Osnova pamatuje též na případy, v nichž není dána příslušnost žádného z tuzemských řádných soudů. U sborových soudů o věci rozhoduje samosoudce (§ 584, odst. 1. c. ř. s., § 55 o. s. p. ve znění nov., § 612, odst. 1. osn.).

Soud rozhodne o návrhu podle zásad řízení sporného. Z toho plyne, že návrh musí býti podán v tolika vyhotoveních,

aby mohl býti každému účastníku doručen zároveň s obsílkou k ústnímu jednání o návrhu, které podle § 584 c. ř. s. jest závazně předepsáno, kdežto podle § 772 o. s. p. a § 597 osn. nikoliv. Návrh musí obsahovati jednak osvědčení podmínek, opodstatňujících zakročení řádného soudu, jednak návrh osoby, která za rozhodce má býti soudem jmenována. Po případném provedení důkazů rozhodne soud usnesením, proti kterému je podle § 548 o. s. p. připuštěn rekurs, podle § 582, odst. 2. c. ř. s., § 597, odst. 3. osn. je však proti věcnému vyřízení rekurs vyloučen, zůstává však zachován podle § 514 c. ř. s. a § 519 osn. pro případy, ve kterých soud návrh odmítne, nepustiv se do jeho věcného vyřízení¹⁷⁾. Advokátní zastoupení ani v řízení před sborovým soudem předepsáno není podle § 582 c. ř. s. a § 597 osn., je však nutné podle § 772 o. s. p. a to s ohledem na ustanovení § 96 o. s. p. V opravném řízení je ovšem zastoupení advokátem předepsáno vždy (§ 27 c. ř. s., § 96 o. s. p., § 25 osn.).

Návrh na jmenování rozhodce soudem lze podati v těchto případech:

1. nevykoná-li se volba rozhodce včas na výzvu a ve stanovené lhůtě (§ 582 c. ř. s., § 772 o. s. p., § 597 osn.);
2. nevykoná-li se nová volba rozhodce na novou výzvu, když dříve jmenovaný rozhodce byl odmítnut nebo jinak odpadl (§§ 581, 582 c. ř. s., § 772 o. s. p., § 597, odst. 1. osn);
3. odepřel-li jmenovaný rozhodce úřad přijmouti (§§ 581, 582 c. ř. s., § 772 o. s. p., § 597, odst. 1. osn.);
4. mají-li rozhodci zvoliti další členy rozhodčího soudu neb vrchního rozhodce (předsedu) a jejich volba nevede k výsledku (§§ 580, 582 c. ř. s., § 597, odst. 1. osn.).

K podání návrhu řádnému soudu jsou ve všech případech legitimovány strany, v případě 4. také členové rozhodčího soudu plátně již ustanovení a kteří jsou povoláni k volbě dalších rozhodců. Podle o. s. p. však rozhodci k návrhu legitimováni nejsou a nemohou tohoto oprávnění dosíci ani ustanovením rozhodčí smlouvy. Mohou pouze uvědomiti strany, že se neshodli (§ 781, odst. 2. o. s. p.).

Strana neb osoba třetí může býti povinna rozhodce jmenovati a nesplnění této povinnosti ji zavazuje k náhradě případné

¹⁷⁾ Srovnej také důvodovou zprávu, str. 546.

škody. Nemůže však býti na splnění této povinnosti žalována, nýbrž lze vždy jenom navrhnouti jmenování rozhodce soudem¹⁸⁾.

§ 22. Odmítnutí rozhodcovu.

Nikdo není povinen přijmouti ustanovení rozhodcem (§ 579 c. ř. s., § 773 o. s. p., § 594, odst. 1. osn.), leč by již pro předchozí nějaký závazek byl k tomu zavázán (na př. služební smlouvou o vykonávání funkce člena rozhodčího soudu). Povinnost k vykonávání úřadu rozhodčího soudce vzniká teprve přijetím tohoto úřadu¹⁹⁾.

Zákon však dovoluje rozhodci, aby odmítl konání rozhodčího úřadu i tehdy, kdy již úřad ten platně přijal, má-li k tomuto odmítnutí vážné důvody (§ 579 c. ř. s., § 773, odst. 2. o. s. p., § 594, odst. 1. osn.). Jaké důvody to budou, není nikde stanoveno, a bude vždy podle okolností případu posuzovati jejich závažnost. Nebude jistě pochyby o tom, že takovým závažným důvodem bude mimořádná obtížnost nebo spletitost případu, přetíženi rozhodce jinými spory neb vlastními naléhavými záležitostmi, nebo neposkytnou-li strany rozhodci dosti příležitosti k prostudování věci, odeprou-li mu k tomu jisté prostředky (na př. nesložili zálohu na znalce) nebo pomůcky, nebo jinak mu vykonávání rozhodčího úřadu stíží nebo učiní nepřijemným. Musely by tak ovšem učiniti obě strany, neboť chování jedné by ještě rozhodce nezbavovalo plnění povinnosti ke straně druhé. Za vážný důvod pro odmítnutí bude nutno považovati také okolnost, která by mohla býti důvodem odmítnutí rozhodce stranami, jestliže se tato okolnost stala rozhodci známou teprve po převzetí úřadu rozhodčího.

Jestliže rozhodce složí svůj úřad, nastává stejná situace, jako když odmítne úřad přijmouti. Byl-li rozhodce jmenován v ústavě rozhodčího soudu, pozbývá tato platnosti, byl-li ustanoven jinak, nastává potřeba nového ustavení rozhodčího soudu.

Stranám pak přísluší rozhodnutí, jak chtějí tuto situaci řešiti. Mohou především trvati na zachování rozhodčího řízení a rozhodce k vykonávání úřadu donucovati²⁰⁾. Rozhodce se

¹⁸⁾ Srovnej rozhodnutí 5890 sb. n. s.

¹⁹⁾ Srovnej § 13 tohoto spisu.

²⁰⁾ Srovnej § 13 tohoto spisu.

ovšem může proti tomu brániti s poukazem na své důvodné složení úřadu a rozhodne pak o tom soud (buď na žalobu strany proti rozhodci, nebo na námítky rozhodcovy proti uložení pokuty podle § 773 o. s. p. a § 594 osn.). Toto rozhodnutí soudu však nemá přímého vlivu na rozhodčí řízení, nýbrž jen nutí strany, aby situaci řešily jinak.

Strany totiž mohou buďto zříditi nového rozhodce anebo od rozhodčího řízení upustiti. Otázka tato je v procesních rádech řešena různým způsobem.

Podle §§ 581 a 583, č. 2 c. ř. s. mohou strany žádati jednak jmenování nového rozhodce, jednak zrušení ústavy rozhodčího soudu. Rozpor obou ustanovení řeší judikatura²¹⁾ tak, že strany mohou voliti mezi jmenováním nového rozsudiho a neplatností rozhodčí smlouvy. Rozhodla-li se jedna strana pro neplatnost, nemůže ani ona ani její odpůrce žádati za jmenování nového rozsudiho. Toto řešení je také správné, neboť v takovém případě, kdy každá ze stran se rozhodla pro jiný způsob, nutno vyhověti straně, která žádá radikálnější prostředek, totiž zrušení smlouvy a tím i celého rozhodčího řízení²²⁾.

Daleko přesnější ustanovení obsahují §§ 771 a 772 o. s. p. Tu musí odpůrce strany, která jmenovala rozhodce, složivšího úřad, nejprve podati novou výzvu (§ 770 o. s. p.) k volbě nového rozhodce. Teprve, nebylo-li výzvě vyhověno, nebo byl-li zvolen rozhodce, který je podle § 774 o. s. p. vyloučen nebo odepřel úřad převzítí neb vykonávati, může strana buď od smlouvy ustoupiti nebo navrhnouti jmenování nového rozhodce soudem.

Osnova převzala v § 597, odst. 1. způsob v o. s. p. ustanovený a může tu strana teprve po marné výzvě k novému jmenování buď od smlouvy ustoupiti nebo navrhnouti jmenování nového rozhodce řádnému soudu. Tím bylo umožněno stranám, aby mohly setrvati na smlouvě o rozsudím, i když vzniknou překážky v osobě rozhodce podle smlouvy jmenovaného. Tento pak nemůže prostým odepřením své povinnosti nebo protahováním řízení — jež by se mohlo díti v dorozumění se stranou,

²¹⁾ Rozhodnutí 5214 sb. n. s.

²²⁾ Viz také Engel, O sáдах, polubownych, str. 56 a Ott, Soustavný úvod III, str. 290.

již se stala rozhodčí smlouva nepohodlnou — způsobiti zrušení celé smlouvy a celého rozhodčího řízení²³⁾.

Ustanovení zákona, pokud mluví o rozhodci „podle smlouvy“ ustanoveném, platí stejně pro ty případy, ve kterých dochází k ustanovení rozhodce podle jiné ústavy rozhodčího soudu (§ 599, odst. 1. c. ř. s., § 788 o. s. p., § 613 odst. 1. osn.).

§ 23. Zánik ústavy rozhodčího soudu pro neustavení soudu.

Byl-li rozhodce pojmenován již ve smlouvě neb jiné ústavě rozhodčího soudu a strany po jeho odpadnutí neučinily nové písemné úmluvy, ústava rozhodčího soudu pozbývá platnosti. Písemnou úmluvu o jmenování nového rozhodce mohou strany učiniti také v tom případě, kdy není rozhodčí soud ustanoven smlouvou, nýbrž jednostranným právním jednáním nebo stanovami, pokud ovšem tato ústava podobnou úmluvu stran rozhodčího řízení nevyklučuje. Ale i v tom případě by strany mohly ujednat, že rozhodčí soud v novém sestavení má spor projednati a rozhodnouti podle ustanovení své ústavy, zřízené jednostranným právním jednáním nebo stanovami. Ale tato úmluva by musela vykazovati všechny náležitosti rozhodčí smlouvy, rozhodčí soud by pak byl ustaven na základě této smlouvy, nikoliv na základě jednostranného právního jednání neb stanov, ačkoliv ustanovení těchto by se formálně stala součástí rozhodčí smlouvy.

Nedojde-li po vyčerpání všech prostředků v ústavě rozhodčího soudu a v zákoně uvedených k ustavení soudu, jeho ústava zaniká. To se však může státi též dříve k návrhu stran výrokem soudu (§ 583 c. ř. s., § 598 osn.; § 775, č. 1 a 3 o. s. p. stanoví v těchto případech zánik smlouvy i bez zvláštního výroku soudu).

K takovému výroku je příslušným soud, který by jinak byl k projednání a rozhodnutí sporu příslušným (§§ 582, 583 c. ř. s., § 787 o. s. p., § 612 osn.) a který je také příslušným k jmenování rozhodců²⁴⁾. Tento soud projedná návrh podle zásad řízení sporného a rozhodne o něm usnesením, proti kterému je rekurs připuštěn (§§ 584, 514 c. ř. s., §§ 599, 519

²³⁾ Srovnej důvodovou zprávu k osnově, str. 539.

²⁴⁾ Srovnej § 21 tohoto spisu.

osn.). U sborového soudu přísluší věc provésti samosoudci (§ 584 c. ř. s., § 599 osn.), avšak zastoupení advokáty tu na rozdíl od řízení o jmenování rozhodců předepsáno jest, neboť zákon neuvádí pro to výjimky jako v § 582 c. ř. s. a § 597 osn.²⁵⁾.

Návrh na výrok o neplatnosti smlouvy může podati kterákoliv ze stran, ať již důvod neplatnosti zavinila sama nebo její odpůrce, neboť to zákon v § 583 c. ř. s. a v § 598 osn. nerozlišuje.

²⁵⁾ Tak také H o r a, Čs. civilní právo procesní III, str. 232

HLAVA ČTVRTÁ.

Řízení před rozhodčím soudem.

§ 24. Příslušnost a instanční poměr rozhodčích soudů.

Příslušnost rozhodčího soudu se řídí především ústavou rozhodčího soudu. V těch případech, kdy byla uzavřena smlouva rozhodčí neb jinak rozhodčí soud ustanoven jen za účelem rozhodnutí jediné právní rozepře, nebude pochybností o tom, že k projednání a rozsouzení věci jest příslušným výlučně jen ten rozhodce nebo ti rozhodci, kteří byli k tomu touto ústavou určeni ¹⁾).

Bedlivější úvahy již vyžadují takové případy, kdy byl ustanoven rozhodčí soud k rozhodnutí více právních rozepří, na př. všech rozepří pocházejících z určitého právního poměru, a kdo rozhodci nejsou v ústavě soudu pojmenováni. Tu nutno pokládati za příslušný ten rozhodčí soud, který na základě své ústavy nebo podle podpůrných ustanovení zákona bude ustaven, bez ohledu na to, které osoby ho utvoří.

Ústavou rozhodčího soudu může býti ustanoveno také více rozhodčích soudů. V takovém případě bude tato ústava obsahovati též pravidla o jejich příslušnosti. Kdyby jich nebylo, posuzovala by se tato příslušnost podle obecných pravidel zákonů o příslušnosti řádných soudů. V pochybnostech bude příslušným ten rozhodčí soud, u kterého žalobce podá žalobu (analogie § 66, odst. 2. jur. nor., § 19 o. s. p., § 60, odst. 2. osn. zák. o s. přísl.).

Konečně si všimneme těch případů, kde se jedná o smluvníka (na př. pojišťovnu), který má řadu úplně stejných úmluv o rozsudím s řadou osob (na př. pojistníků), a na základě toho má ustavenou celou řadu rozhodčích soudů. Než ani tu nebude pochybností, že k rozsouzení rozepře s určitým smluvníkem bude příslušným rozhodčí soud ustavený podle úmluvy právě s tímto smluvníkem uzavřené.

¹⁾ O příslušnosti rozhodčích soudů a contrario příslušnosti soudů řádných srovnej § 17 tohoto spisu.

Platí tudíž všeobecná zásada, že příslušnost rozhodčího soudu jest určena jeho ústavou tak, že jedině soud touto ústavou anebo podle ní ustavený jest příslušným k projednání a rozhodnutí právní rozepře v ní označené a mezi stranami, jež jsou smluvníky úmluvy o rozsudím neb jinak ústavou rozhodčího soudu určeny. Nutno proto vždy určití ústavu rozhodčího soudu, její předmět a strany.

Jiný rozhodčí soud, než takto svou ústavou individualisovaný, není k projednávání věci příslušným a ani se příslušným státi nemůže tím, že by se strany do jednání před ním pustily, nenamítajíce jeho nepřislušnost (t. zv. preklusivní prorogace), neboť porušení některého zákonného neb smluvního ustanovení pro obsazení rozhodčího soudu má v zápětí bezúčinnost rozhodčího výroku podle § 595, č. 3 c. ř. s., § 784 č. 2 o. s. p., § 609, č. 3 osn. Příslušnost takového rozhodčího soudu by mohla nastati jen na základě obapolné úmluvy stran (konsensuální prorogace) písemně učiněné, čili změnou úmluvy o rozsudím neb uzavřením nové takové úmluvy.

Jednoduchost případů rozhodci řešených a zásada důvěry, na které jest ustavení rozhodčího soudu budováno, vede nutně k tomu, že zpravidla bývá rozhodčí soud jen jedné stolice. Je však úplně možné, že bude jeho ústavou určena nějaká opravná stolice z nálezu rozhodčího soudu. Tato opravná stolice by musela býti rovněž rozhodčím soudem, plně vyhovujícím předpisům §§ 577—599 c. ř. s., §§ 767—788 o. s. p., §§ 592—613 osn. Prvý rozhodčí soud by stál vůči této vyšší stoličce v poměru podřadění a pokud by ústava rozhodčího soudu neměla odchýlných ustanovení, řídilo by se řízení stolice opravné úplně stejnými předpisy jako řízení v první stoličce. Projednání sporu hned ve stoličce druhé s pominutím stolice první by však zakládalo bezúčinnost rozhodčího výroku podle č. 3, § 595 c. ř. s., č. 2, § 784 o. s. p., č. 3, § 609 osn.

§ 25. Zahájení rozepře.

O zahájení rozepře před rozhodčím soudem nemá zákon zvláštních ustanovení. Teprve v osnově bylo na ně pamatováno. Proto nutno otázku, kdy je spor zahájen, řešiti v souvislosti s ostatními předpisy.

Především třeba rozlišovati dvě zásadně odlišné skupiny

případů, a to jednak případy, v nichž bylo ústavou přikázáno rozhodčímu soudu rozhodnutí jedné určité rozepře, jednak případy ostatní.

Byla-li uzavřena úmluva o rozsudím ohledně jedné rozepře a v úmluvě také pojmenování rozhodci, jest tato rozepře zahájena již samým uzavřením oné úmluvy, neboť byly tím splněny veškeré předpoklady, které zákon víže k zahájení rozepře (§ 232 c. ř. s., § 147 o. s. p.). Právní rozepře jest rozhodčí smlouvou dostatečně individualisována a to jak co do stran, tak i co do předmětu rozepře; lze pak pro případ srovnání s jinou rozepří přesně určit, jde-li o tytéž strany a tentýž nárok²⁾, čili o tentýž povinnostní vztah mezi nimi. Právní rozepře jest takto podřízena soudnímu projednání a rozhodnutí („res in iudicium deducta est“³⁾).

Tomu ovšem tak není v případě, že ústavou rozhodčího soudu nejsou rozhodci určeni, neboť není pak ani jisto, zda dojde k ustavení rozhodčího soudu. Nelze proto mluvit vůbec o tom, že by spor byl na rozhodčí soud vznesen.

Ve všech ostatních případech, kdy tedy nejsou rozhodci ústavou rozhodčího soudu individuálně určeni, nebo kde teprve podle této ústavy mají býti určeni, nebo kde se jedná o rozhodčí soud určený pro více právních rozepří z téhož nebo z několika právních poměrů mezi stranami, nastane zahájení rozepře teprve tím okamžikem, kdy se vyzvané straně stane známým obsah žaloby, podané stranou vyzývající (iniciativní). To plyne z ustanovení § 232 c. ř. s. a § 147 o. s. p. Nejde tu zase o nic jiného, než o přesnou procesní individualisaci právní rozepře⁴⁾ co do stran a předmětů řízení, při čemž předmět jest individualisován obsahem žádání a jeho důvodem.

Osnova řeší otázku, kdy počínají soukromoprávní účinky podání žaloby, podle vzoru § 220 něm. obč. zák. v ustanovení § 602, odst. 5. osn. tak, že tyto účinky se pojí, není-li rozhodčí soud ještě ustaven, již k prvnímu úkonu strany o rozhodčí řízení usilující, jímž má býti ustavení rozhodčího soudu způsobeno. Osnova tu správně rozlišuje případy, ve kterých je roz-

²⁾ Srovnej Hora, Čs. civilní právo procesní II, str. 170.

³⁾ Srovnej Goldschmidt, Zivilprozeßrecht, str. 125.

⁴⁾ Srovnej též pojem individualisace právní rozepře v § 10, odst. 4., tohoto spisu a Procházka, Žalobní důvod, str. 89 a násl.

hodčí soud již ve své ústavě ustaven, od případů ostatních. V této druhé skupině však neliší případy, kdy je rozhodčí soud ustanoven k rozhodnutí jednoho sporu a kdy je povolán rozhodnouti sporů více. Pro případy posléze jmenované předpisy osnovy nevystačí. Vždyť v návrhu na ustavení soudu nemusí vždy býti udán též předmět sporu, totiž obsah žalobního žádání.

Podle platných procesních řádů stane se obsah žaloby vyzvané straně znám zpravidla při doručení vyzvání k jmenování rozhodců ve smyslu § 581 c. ř. s. a § 770 o. s. p. Jsou-li rozhodci jmenováni již ve smlouvě, stane se tak doručením obsílky ke slyšení stran rozhodčím soudem (§ 587 c. ř. s., § 776 o. s. p.). je-li v této obsílce též udáno, o jaký spor, jaké plnění a čím odůvodněné, zde běží. Není-li právní rozepře v takové obsílce náležitě individualisována, jest pokládati rozepři za zahájení teprve tehdy, kdy byl vyzvané straně při ústním jednání předmět sporu oznámen. To nutno vyvozovati z ustanovení druhého odstavce § 232 c. ř. s. a čtvrtého odstavce § 147 o. s. p.

K zahájení rozepře před rozsudím není — pokud ústava rozhodčího soudu jinak neustanovuje — zásadně třeba formální žaloby jako v řízení před řádným soudem. Stačí jakákoliv, třeba i ústní, žádost strany vyzývající adresovaná rozsudímu, aby o rozepři bylo rozhodnuto. Tato žádost nemusí vykazovati žádnou ze zvláštních náležitostí § 226 c. ř. s., § 129 o. s. p. a § 226 osn. předepsaných. Přes to však musí strany aspoň během řízení přednésti určitou žádost, aby rozhodčí soud o ní se mohl usnésti. Žádost ta, stejně jako podle ní vyneseny výrok rozhodčí, musí vzhledem k § 7 ex. ř. obsahovati přesné označení druhu a rozsahu žádaného plnění.

Zahájením rozepře před rozhodčím soudem se nemění nic na poměru věci k řádnému soudu. Zejména nepůsobí toto zahájení litispendenci, ke které by musel soud přihlížeti z moci úřední. Zahájení téhož sporu před řádným soudem brání ovšem i nadále *exceptio compromissi*⁵⁾. Pokud ale jde o účinky soukromého práva, tu nastávají podáním žaloby u rozhodčího soudu (způsobem shora zmíněným) stejně jako podáním žaloby u řádného soudu (na př. přetržení promlčení⁶⁾).

⁵⁾ O t. Soustavný úvod III, str. 286; srovnej též § 17 tohoto spisu.

⁶⁾ Srovnej rozhodnutí 8983 sb. n. s.

§ 26. Kompensace.

Velice závažnou jest otázka, lze-li v řízení před rozhodčím soudem namítati zánik zažalované pohledávky kompensací.

Judikatura vychází ze stanoviska, že rozhodčí soud má přísně vymezenou kompetenci svou ústavou a že rozhodnutí o vzájemně započtené pohledávce by bylo vykročením z mezí úkolu rozhodčího soudu⁷⁾. Tento názor jest jen důsledkem názoru, že kompensace nastává teprve vznesením vzájemné pohledávky ve sporu, který však není správným⁸⁾. Podle tohoto názoru hájí též *H a n a u s e k*⁹⁾ mínění, že před rozhodčím soudem nelze namítati k započtení pohledávku, která podle ústavy rozhodčího soudu nenáleží do kompetence tohoto soudu.

Kompensace však nastává, jakmile se dvě kompensovatelné pohledávky střetnou¹⁰⁾. Je tedy kompensace důvodem zániku pohledávky (stejně jako jiné, na př. zaplacení) a je-li rozhodčí soud příslušným k rozhodování o zažalované pohledávce, je příslušným také k rozhodování o jejím zániku kompensací¹¹⁾.

Podle judikatury působí kompensace ve sporu litispendenci k započtení namítané vzájemné pohledávky¹²⁾. Ale ani podle tohoto názoru nepůsobí námitka kompensace před rozhodčím soudem litispendenci vzájemné pohledávky, která by bránila zažalování této pohledávky před řádným soudem, neboť ani zahájení sporu o hlavní nárok před rozhodčím soudem nemá takového účinku¹³⁾. Bylo-li však rozhodčím soudem o vzájemné pohledávce rozhodnuto, je rozhodnutí o ní účastno právní moci rozhodčího nálezu¹⁴⁾.

7) Srovnej rozhodnutí 6841 sb. n. s. a *Eisinger*, *Jur. Zeit.* 1932, str. 61.

8) Srovnej *S e d l á č e k*, *Obligační právo I*, str. 241; dále pak § 17 tohoto spisu.

9) *Schiedsvertrag und Schiedsgericht*, str. 46.

10) *S e d l á č e k* na uv. m.

11) Tak také *T r a m m e r*, *Schiedsvertrag und Kompensation*, *Jur. Blätter* 1915, str. 39; *O t t*, *Soustavný úvod III*, str. 307.

12) Plenární rozhodnutí 7905 sb. n. s.

13) Srovnej § 25 tohoto spisu.

14) Viz § 39 tohoto spisu.

§ 27. Strany.

Stranami řízení před rozsudími mohou býti jen ty, které uzavřely smlouvu o rozsudím nebo byly jinou ústavou rozhodčího soudu jako strany řízení určeny. O tom, že musí míti způsobilost býti stranou a způsobilost procesní, bylo pojednáno v kapitole o smlouvě rozhodčí¹⁵⁾. Zásady ty platí všeobecně pro strany rozhodčího řízení, ať už byl rozhodčí soud ustaven smlouvou nebo jinak. Co se týče postulační způsobilosti stran, t. j. způsobilosti srozumitelně před soudem projednávat, platí všeobecné zásady civilního řízení soudního.

Také v řízení rozhodčím je možné společenství v rozepři, ale jedině na př. tak, že smlouvu o rozsudím uzavřelo na jedné neb obou stranách více osob, které pak také společně žalují nebo jsou žalovány. Jinak nutno stále míti na paměti, že řízení rozhodčí je výlučně omezeno na strany ústavou rozhodčího soudu určené. Není proto ani možné, aby nějaká třetí osoba zažalovala společně obě strany o plnění, které mezi těmito je sporno (hlavní intervence podle § 16 c. ř. s., §§ 82, 83 o. s. p., § 14 osn.).

Jedině v takových případech, kde uzavřelo smlouvou o rozsudím více osob než dvě — a takové případy budou v dnešním hospodářském životě v době rozmachu různých zájmových organisací časté —, může více osob žalovati nebo býti žalováno, aniž musí při tom tyto osoby tvořiti zároveň jedinou smluvní stranu při předchozí smlouvě o rozsudím. Zejména to bude možné při rozhodčích soudech statutárních. Za těchto podmínek je pak také vedlejší nebo hlavní intervence možná.

Také opovědění rozepře s účinky v § 21 c. ř. s., §§ 89—91 o. s. p. a § 19 osn. naznačenými je v řízení rozhodčím možné jedině vůči takové osobě třetí, která jest buď spolusmluvníkem rozhodčí smlouvy anebo podle ústavy rozhodčího soudu může také jako strana před tímto soudem žalovati a býti žalována.

Nic ovšem nebrání tomu, aby také jiným osobám byly opovězeny spory před rozhodčím soudem zahájené. Opovědění těmto osobám však již nebude míti vůči nim účinnosti práva občanského, neboť nejsou-li ony osoby účastníky rozhodčího řízení, nemůže se vydaný rozhodčí nález nikdy na ně vztahovati, nemohou do sporu jako strana nebo její intervenient

¹⁵⁾ § 10, č. 5 tohoto spisu.

vstoupiti a tudíž ani zahájení rozhodčího řízení nemůže být pro ně právní rozepří ve smyslu civilního řízení soudního.

Stranám musí být dopřáno právní slyšení¹⁶⁾. Není-li tudíž možno stranu obeslati proto, že jest její pobyt neznámý, nemůže se rozhodčí řízení provésti. Osnova ustanovuje v § 602, odst. 3., že v takovém případě obešle stranu k žádosti rozhodčího soudu řádný soud veřejnou vyhláškou a ustanoví jí opatrovníka.

§ 28. Zastoupení stran.

Také před rozhodčím soudem se strany mohou dáti zastupovati. Zástupci za strany vystupující musí mít jen obecnou způsobilost postulační, totiž způsobilost před rozhodčím soudem srozumitelně se vyjádřiti, neboť není zvláštních ustanovení.

Pokud není ústavou rozhodčího soudu nic jiného předepsáno, mohou strany zastupovati advokáti, zastoupení advokátem však předepsáno není. Přípustnost advokátního zastoupení zdůrazňují ještě zvláště § 776, odst. 2. o. s. p. a § 602, odst. 1. osn. Ustanovení to jest nadbytečné¹⁷⁾. Mohlo by se sice odůvodniti tou okolností, že v některých rozhodčích řízeních zákonem upravených (na př. před rozhodčími soudy hornickými a j.) je zastupování advokáty vyloučeno, avšak okolnost ta svědčí zase jenom pro to, že advokáti mohou podle advokátního řádu zastupovati strany všude tam, kde výslovně se neřádá osobní účasti stran, nebo kde není zastoupení advokáty výslovně vyloučeno.

Nedostatek zmocnění zástupce strany nezakládá sám o sobě žádný z důvodů bezúčinnosti rozhodčího výroku podle § 595 c. ř. s., § 784 o. s. p., § 609 osn. s výjimkou, že by šlo o nedostatek zákonného zastoupení. Proti důsledkům neoprávněného zastupování v rozhodčím řízení jsou strany chráněny pouze tím, že nedostatek právního slyšení strany odůvodňuje bezúčinnost rozhodčího výroku podle § 595, č. 2 c. ř. s., § 784, č. 4 o. s. p., § 609, č. 2 osn.

V případě, že by strana sice byla ve smyslu § 587 c. ř. s. slyšena, ale celé rozhodčí řízení by bylo provedeno s nezmocněným zástupcem a vydaný pak nález byl doručen straně, ne-

¹⁶⁾ Srovnej § 30 tohoto spisu.

¹⁷⁾ Srovnej také důvodovou zprávu k osnově, str. 546.

může ho tato proto napadnouti žalobou pro žádný z důvodů bezúčinnosti v § 595 c. ř. s. uvedených. Jest to velká vada rakouského c. ř. s. a nelze ji odstraniti ani pomocí jiných právních prostředků. Je jisto, že takový nález je zmatečným ve smyslu §§ 477, č. 5 a 529, č. 2 c. ř. s. Poněvadž ale řízení bylo se stranou provedeno (v opačném případě by byl dán důvod bezúčinnosti nálezu podle § 595, č. 2 c. ř. s. pro nedostatek právního slyšení), nemůže se jednati o nález absolutně vůči straně neúčinný, který by proti ní nebyl vykonatelný (§ 7 ex. ř.), nýbrž jenom o nález zmatečný. Tato zmatečnost však nemůže býti důvodem bezúčinnosti výroku, neboť tyto důvody jsou v § 595 c. ř. s. taxativně vypočteny¹⁸⁾.

Naproti tomu podle ustanovení §§ 784, č. 8 a 563, č. 5 o. s. p. jest důvodem bezúčinnosti rozhodčího výroku také ta okolnost, že jménem některé strany vystupovala v řízení třetí osoba bez zmocnění.

Osnova, sledujíc při úpravě důvodů bezúčinnosti rozhodčího výroku v § 609 a při úpravě žalob o zmatečnost a obnovu v §§ 533, 534, vzor rakouského c. ř. s., trpí s ním stejnou vadou.

§ 29. Náklady sporu a poplatky.

Zásadně není rozhodčí soud oprávněn vynésti nález nejen ve věci samé, ale také v otázce útrat sporu. Zákon nemá v tomto směru žádného ustanovení a předpisy §§ 40—55 c. ř. s., §§ 424—435 o. s. p. a §§ 39—54 osn. pro rozhodčí řízení neplatí. Otázka náhrady útrat je vlastně otázkou náhrady škody, způsobené provedením sporu (§ 1295, odst. 2. obč. zák.)¹⁹⁾ a tudíž předmětem sporu — třebaš akcesorickým — o němž rozhodčí soud má rozhodovati. Musí tudíž k tomu býti rozhodčí soud svou ústavou povolán, nebo jinak by překročil meze své kompetence (§ 595, č. 5 c. ř. s., § 784 č. 5 o. s. p., § 609, č. 5 osn.)²⁰⁾. Opačný názor, pokud vyvozuje příslušnost rozhodčího

¹⁸⁾ Srovnej také hlavu pátou tohoto spisu.

¹⁹⁾ Srovnej k tomu Sedláček, Obligační právo III, str. 29.

²⁰⁾ Tak také literatura: Engel, O sáдах polubownych, str. 73; Ott, Soustavný úvod III, str. 301; Hora, Čs. civilní právo procesní III, str. 234; Šťastný, Náklady v soudním řízení civ. I, str. 18; Sperl. Lehrbuch der bürg. Rechtspflege I, str. 807. Srovnej také rozhodnutí 7521 sb. n. s. a Eisinger, Zur Rechtsstellung des Schiedsrichtertums, Juristen-Zeitung 1929, str. 20.

soudu také pro příslušenství nároku hlavního z § 54, odst. 2. jur. nor.²¹⁾ není správný, neboť ustanovení to platí pro řešení předmětné příslušnosti různých soudů řádných, nikoliv snad pro rozšiřování příslušnosti soudů rozhodčích na úkor soudů řádných.

Než při posuzování otázky, zda ústava rozhodčího soudu připouští též rozhodování o útratách, není třeba přísného výkladu ustanovení této ústavy. V případech, ve kterých je rozhodčí soud povolán všeobecně k rozhodování sporů z určitého právního poměru, je tím také povolán k rozhodování otázky útrat v těchto sporech. Ale i jinde, kde ústava rozhodčího soudu výslovně neomezuje příslušnost rozhodčího soudu jenom na rozhodnutí o hlavním nároku, a kde to její obecnější pojetí připouští²²⁾, možno vztáhnouti kompetenci rozhodčího soudu též na výrok o útratách. Při rozhodčí smlouvě se bude v této otázce jednati o výklad písemného projevu vůle stran ve smyslu § 914 obč. zák.

V otázce, podle jakých zásad mají rozhodci o útratách rozhodnouti, budou rozhodující v první řadě předpisy ústavy rozhodčího soudu a pak volné uvážení rozhodců (§ 587 c. ř. s., § 776 o. s. p., § 602 osn.), kteří se při tom mohou řídití obecnými předpisy civilního řízení soudního, na něž však vázání nejsou²³⁾.

Pokud jde o soudní náklady při rozhodování řádného soudu (na př. při jmenování členů rozhodčího soudu) nebo při úkonech právní pomoci řádným soudem, rozhodne o nich řádný soud podle zásad § 40 c. ř. s., § 424 o. s. p. a § 39 osn.²⁴⁾. Toto rozhodnutí se ovšem stane jenom k návrhu a pokud byla uložena nebo přirčena náhrada takových nákladů straně nebo byly tyto jen svou výší ustanoveny, může ještě vždy rozhodčí soud — ovšem v mezích své příslušnosti — rozhodnouti o tom, kdo tyto náklady má konečně uhraditi.

O své odměně mohou členové rozhodčího soudu rozhodovati jen tenkrát, jsou-li k tomu ústavou soudu nebo zákonem

²¹⁾ Rozhodnutí 8409 sb. n. s.

²²⁾ Na př. doložka, že rozhodčí soud má postupovati podle předpisů c. ř. s. (O t t, Soustavný úvod III, str. 301).

²³⁾ Srovnej také Š t a s t n ý, Náklady I, str. 18.

²⁴⁾ Srovnej Š t a s t n ý, tamtéž.

povolání. C. ř. s. nemá žádných ustanovení a tudíž v pochybnostech nemůže rozhodčím soudem vůbec tato odměna býti stanovena ²⁵⁾).

Naproti tomu o. s. p. a po jeho vzoru i osnova upravily tuto otázku tak, že, není-li určena odměna členům rozhodčího soudu jinak, určí ji rozhodčí soud usnesením, proti němuž je přípustný zvláštní rekurs (§ 776, odst. 4. o. s. p., § 602, odst. 6. osn.). V tomto usnesení může zajisté rozhodčí soud také uložití jedné neb oběma stranám povinnost k vyplacení této odměny ²⁶⁾).

Státní poplatky jsou v rozhodčím řízení předepsány jenom pro rozhodčí nález, jak byly upraveny nejnověji čl. VIII zákona ze dne 16. července 1931, č. 120 Sb. z. a n. a jejich sazba uveřejněna vyhláškou ministerstva financí č. 151/1931 Sb. z. a n. (saz. I., pol. 7 a 8). Podle toho podléhají rozhodčí rozhodnutí (nálezy, rozsudky, usnesení) v každé rozhodčí stolici všeobecným poplatkům za soudní rozhodnutí podle položky 6, lit. A., jde-li o rozhodnutí v hlavní věci. Polovice těchto poplatků je předepsána za taková rozhodnutí, jimiž rozhodčí soud odmítá žalobu pro nepřípustnost pořadu práva, pro nepřislušnost rozhodčího soudu, pro zahájení nebo pravoplatné rozsouzení sporu, pro procesní nezpůsobilost jedné ze sporných stran nebo pro nedostatek oprávnění osoby, která zakročuje jako zástupce. Pro smíry před rozhodčím soudem uzavřené platí poplatkové předpisy, platné pro smíry uzavřené před řádným soudem (poznámka 5 k saz. pol. 8).

Poplatek z rozhodčího výroku se zapravuje toliko jednou, i když je několik vyhotovení (pozn. 2 k saz. pol. 7). Vyhotovení, která se vydávají stranám toliko na jejich vlastní žádost, podrobena jsou poplatku za duplikáty podle saz. pol. 4 a).

Pro podání rozhodčímu soudu a pro zápisy o jednání před tímto soudem nejsou předepsány žádné poplatky. V důsledku toho nepodléhají ani listiny před rozhodčím soudem předložené přílohovému poplatku ve smyslu saz. pol. 3.

²⁵⁾ Tak také rozhodnutí 4674 sb. n. s.

²⁶⁾ O opravných prostředcích k řádnému soudu viz hlavu pátou tohoto spisu.

§ 30. Slyšení stran.

Zákon předpisuje závazně rozhodčímu soudu, že musí slyšet strany. Tento předpis nemůže být ústavou rozhodčího soudu změněn²⁷⁾. Plyne to jednak z toho, že zákon stanovil pro nezachování tohoto předpisu sankci neplatnosti rozhodčího výroku (§ 595, č. 2 c. ř. s., § 784, č. 6 o. s. p., § 602, č. 2 osn.), jednak z předpisu zákona toto slyšení nařizujících. § 587 c. ř. s. (a podobně i § 602 osn.) stanoví v pravidlech řízení především slyšení stran a pak teprve v dalším stanoví pro pravidla řízení volné uvážení rozhodců, „není-li smlouvou jinak nařízeno“. Tento dodatek se tudíž na slyšení stran nevztahuje. Podobně pak § 776 o. s. p. stanoví, že rozhodčí soud určí podle volného uvážení způsob řízení, pokud se strany jinak nedohodly, a v š a k (tedy v každém případě) je povinen slyšet strany neb aspoň jim poskytnouti příležitost k přednesu.

Slyšení strany však — pokud ústava rozhodčího soudu je blíže neupravuje — nemusí být ústní a bezprostřední, nýbrž stačí, když straně se poskytne možnost písemného výkladu věci²⁸⁾. K tomuto písemnému výkladu musí však být vyzvána strana, nikoliv snad pouze její zástupce.

Stačí, když rozhodčí soud straně pouze poskytne příležitost k vyjádření, ať už obesláním k ústnímu jednání a udělením slova při něm, nebo výzvou k písemnému vyjádření v určité lhůtě. Nepoužije-li strana toho, nevadí to dalšímu průběhu rozhodčího řízení (§ 582, odst. 2. c. ř. s., § 776, odst. 1. o. s. p., § 602, odst. 2. osn.).

§ 31. Zjištění stavu věci.

Stejně tak jako slyšení stran jest závazně rozhodčímu soudu předepsáno také, aby si osvojil znalost věci, o které má rozhodovati. Plyne to z výkladu § 587 c. ř. s. v tomto směru stejného, jako v předchozím paragrafu uvedený výklad závaz-

²⁷⁾ Engel, O sáдах polubownych. str. 59, praví, že § 587 c. ř. s. tu vyjadřuje závazné pravidlo: nemo debet inauditus damnari.

²⁸⁾ Srovnej také Ott. Soustavný úvod III, str. 297; Hora, Čs. civ. právo procesní III, str. 233; Pollak, System II, str. 779; Sperl, Lehrbuch der bürg. Rechtspflege I. str. 792.

nosti slyšení stran. Jinak ale neobsahuje c. ř. s. pro porušení tohoto pravidla žádné sankce²⁹⁾.

O. s. p. sice neukládá rozhodcům výslovně zjištění stavu věci, ale nařizuje jim v § 782, odst. 1., aby rozsudek svůj odůvodnili, a to pod sankcí neplatnosti (§ 784, č. 5 o. s. p.). To ovšem předpokládá znalost věci.

Osnova spojila obojí úpravu a předeepsala rozhodčímu soudu jednak povinnost zjistiti stav věci (§ 602, odst. 1. osn.), jednak též povinnost odůvodniti nález (§ 606, odst. 2. a § 609, č. 5 osn.).

Pokud se skutkového nalézání týče, není rozhodčí soud nijak vázán pravidly řízení, ledaže by je obsahovala jeho ústava. Může se proto spokojiti jakýmikoliv důkazy, nesmí však vzít za prokázaný skutkový stav proto, že se některá strana obmeškala. To plyne z ustanovení § 587 c. ř. s., § 776 o. s. p. a § 602 osn.³⁰⁾.

Rozhodčí soud smí vyslechnouti strany, svědky a znalce, pokud se tyto osoby k nim dobrovolně dostaví. Nesmí však nikoho bráti do přísahy, nesmí také ukládati žádných pořádkových trestů, pokut nebo jiných prostředků donucovacích (§ 588 c. ř. s., § 777 o. s. p., § 603 osn.). Kdyby rozhodčí soud vzal nějakou osobu do přísahy, byla by taková přísaha s hlediska právního řádu zcela irrelevantní. Nečinila by také rozhodčí řízení zmatečným, neboť na nezachování zákazu přísahy není žádné sankce³¹⁾. Křivé svědectví před rozhodčím soudem také nezakládá skutkovou podstatu zločinu křivého svědectví před soudem, nýbrž pouze skutkovou podstatu podvodu, a je proto zločinem teprve při kvalifikované výši škody, jinak pouze přestupkem³²⁾.

²⁹⁾ Tak také Ott, Soustavný úvod III, str. 298.

³⁰⁾ Srovnej také Hora, Čs. civilní právo procesní III, str. 233; Ott, Soustavný úvod III, str. 298. O způsobu uvažování důkazů srovnej zejména Štajgr, Důkazní břemeno v civilním soudním sporu, Praha 1931, str. 52 a násl.

³¹⁾ Stejně Engel, O sádech polubownych, str. 63; Ott, Soustavný úvod III, str. 298.

³²⁾ Srovnej Herbst, Handbuch des allg. öst. Strafrechtes I, Wien 1882, str. 419; Engel na uv. m.

§ 32. Dožádání řádného soudu.

Ježto rozhodčí soud není součástí státního aparátu soudního, nemá — jak bylo již v předchozím § zmíněno — donucovacích prostředků k provedení svých nařízení. Je proto zákonem upravena právní pomoc řádných soudů soudům rozhodčím (§ 589 c. ř. s., § 778 o. s. p., § 604 osn.).

Náležitosti dožádání rozhodčího soudu na soud řádný jsou tyto:

1. dožádání musí pocházeti přímo od rozhodčího soudu (arg.: „k žádosti rozhodců“ v § 589 c. ř. s., a § 604, odst. 1. osn., „rozhodčí soud... obrátí sa“ v § 778 o. s. p.), nikoliv snad od stran³³⁾;

2. dožádaný úkon musí býti podle zákona přípustný (§ 589, odst. 2. c. ř. s. a § 604 osn. to stanoví výslovně, ačkoliv je přirozeno, že dožádání po zákonu nepřípustnému soud vyhověti nemůže);

3. dožádaný úkon musí býti odůvodněn ústavou rozhodčího soudu, z níž také rozhodčí soud čerpá svou legitimaci k podání dožádání;

4. rozhodčí soud sám nemůže dožádaný úkon provést; tu stačí na osvědčení této okolnosti jen uvést na př., že osoba, o jejíž výslech se žádá se na obsílku k rozhodčímu soudu nedostavila, a pod.;

5. dožádání je podati příslušnému soudu, kterým jest okresní soud, v jehož obvodě úkon má býti proveden (§ 589, odst. 1. c. ř. s., § 778 o. s. p., § 604, odst. 1. osn.).

Dožádaný soud vyřídí dožádání v mezích své pravomoci a podle předpisů pro řízení před ním předepsaných. Přísluší mu pak učiniti všechna taková opatření, která při dožádání mezi řádnými soudy přísluší soudu procesnímu. Dožádaný soud použije donucovacích prostředků také jenom při své vlastní činnosti. Nemůže na př. pokutovati osobu proto, že se nedostavila k výslechu před rozhodčím soudem, nýbrž teprve proto, že se nedostavila k výslechu před tímto soudem řádným.

Řádný soud je povinen poskytnouti právní pomoc i tehdy, když je o ni požádán rozhodčím soudem z obvodu působnosti druhého procesního řádu (civ. řádu soud. neb obč. soud. por.),

³³⁾ Engel, O sáďach polubownych, str. 64; Ott, Soustavný úvod III, str. 299.

vyhovuje-li dožádání předpisům procesního řádu na rozhodčí soud se vztahujícího. Dožádaný soud však postupuje vždy podle svého procesního řádu. Pravidla tato plynou z ustanovení čl. XIV. zákona ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. z. a n. Ustanovení čl. XV. cit. zákona tu však neplatí, neboť žádati o provedení dožádaného úkonu podle procesních předpisů své oblasti mohou jenom řádné soudy. Rozhodčí soud může pouze žádati o zachování zvláštních formalit jeho ústavou předepsaných, pokud ovšem tyto neodporují procesnímu řádu dožádaného soudu.

Pokud by se jednalo o dožádání soudu cizozemským soudem rozhodčím, tu by byly rozhodny úmluvy státní s dotyčným státem uzavřené, jak je tomu všeobecně při poskytování právní pomoci v poměru mezinárodním³⁴). Tu sluší upozorniti na to, že v mezinárodních úmluvách se státy zavazují k vzájemnému poskytování právní pomoci úřadům (srovnej na př. úmluvy s Polskem č. 5/26, Itálií č. 127/26, Rumunskem č. 171/26 a Velkou Británií č. 70/26 Sb. z. a n.), mezi které nelze řaditi rozhodčí soudy, které nejsou součástí státního úředního aparátu. Teprve zvláštní mezinárodní úmluvy, připravované v poslední době, se zabývají výslovně poskytováním právní pomoci také soukromým rozhodčím soudům³⁵).

Pro odepření právní pomoci je přípustna dohlédací stížnost, kterou jest podati přímo vrchnímu soudu, do jehož obvodu patří dožádaný okresní soud (čl. XIII. uv. zák. k jur. nor., § 40 jur. nor., § 17 o. s. p.). Podle osnovy (čl. XXIV. uvoz. zák. a § 40 zák. o s. přísl.) musí soud, chce-li právní pomoc odepřítí, nejprve to oznámiti ministru spravedlnosti, jehož prohlášením je pak vázán a není proti případnému odmítnutí dožádání tímto postupem žádného opravného prostředku. K stížnosti je legitimován zase jen rozhodčí soud, což plyne jednak z doslovu zákona, jednak již z toho, že rozhodčí soud je legitimován k dožádání a jemu také bylo toto dožádání odepřeno.

§ 33. Zápis o jednání.

§ 776, odst. 3. o. s. p. a § 602, odst. 4. osn. předpisují, že o jednání před rozhodčím soudem musí býti sepsán protokol.

³⁴) Srovnej H o r a, Čs. civilní právo procesní I (3. vyd.), str. 97; V á ž n ý, O ústrojí a příslušnosti soudů, str. 92.

³⁵) Srovnej o tom H o r o v o pojednání v Právniku 1929, str. 291.

C. ř. s. nemá podobného ustanovení, může však sepsání protokolu i zde býti předepsáno ústavou rozhodčího soudu, anebo i bez tohoto předpisu rozhodčím soudem na základě jeho volného uvážení o postupu řízení (§ 587 c. ř. s.) sepsán.

Než ani ustanovení o. s. p. a osnovy o protokolu nejsou nezměnitelná ústavou rozhodčího soudu a i jinak není na jejich nedodržení sankce. Nesepsání protokolu nelze pokládati za porušení zákona ve smyslu § 784, č. 2 o. s. p., nebo § 609, č. 3 osn., neboť ustanovení toto výslovně uvádí pouze nařízení zákona o utvoření rozhodčího soudu, anebo o jeho rozhodování. Sepsání protokolu nepatří ani mezi tu, ani mezi onu skupinu pravidel o řízení. Kromě toho § 776 o. s. p. a § 602 osn. stanoví širší pole působnosti při stanovení pravidel řízení smlouvě stran, pokud se týče ústavě rozhodčího soudu, a nařizuje pouze slyšení stran a vyšetření stavu věci. Ostatní pravidla řízení v těchto ustanoveních obsažená jsou jen podpůrná, pokud ústava rozhodčího soudu jinak neustanoví.

Obsah protokolu zákonem nijak sice předepsán není, bude ale jistě třeba v něm vyznačiti všechny podstatné formalities řízení. Protokol bude také důležitým důkazním prostředkem v případném sporu o bezúčinnost rozhodčího nálezu. V tom právě tkví jeho význam a nedostatek protokolu tam, kde jest zákonem nebo smlouvou předepsán, bude jistě velice důležitou okolností pro uvážení soudu. Při nerozhodných důkazech a při nedostatku předepsaného protokolu uvěří jistě soud spíše tvrzení, že určitá formalita zachována nebyla, než opačnému. Protokol sám však bude soud hodnotiti vždy podle volného uvážení jako listinu soukromou (§ 294 c. ř. s., § 317 o. s. p., § 294 osn.), neboť průkazní moc protokolu soudního (§ 215 c. ř. s., §§ 249, 315 o. s. p., § 215 osn.) protokol rozhodčího soudu nikdy nemá.

§ 34. Smír.

Pro smír před rozhodčím soudem uzavřený platí táž pravidla jako pro smír před řádným soudem (§§ 204 až 206 c. ř. s., § 231 o. s. p., §§ 204 až 206 osn.). Přípustnost a platnost smíru před rozhodčím soudem nutno pro obor c. ř. s. vyvozovati z ustanovení § 1, č. 16 ex. ř. V o. s. p. je stanovena přímo v § 783. Osnova upravila blíže smír před rozhodčím soudem v § 608, odst. 3.

Smír musí býti v každém případě sepsán, neboť má-li býti exekučním titulem, musí býti listinou. Tam, kde jest předepsán pro rozhodčí řízení protokol, musí býti smír sepsán ve formě protokolu. Podepsán od stran — pokud to není zvláště ustanoveno — býti nemusí, vyžaduje se však podpisu všech rozhodců (analog. § 592 c. ř. s., výslovný předpis § 782, odst. 2. o. s. p., a §§ 608, odst. 3., 606. odst. 2. osn.).

O bezúčinnost smíru před rozsudím lze žalovati stejně jako o bezúčinnost smíru soudního. Zvláštní žalobu z toho důvodu, že smír se stal před rozsudími, zákon nepřipouští. Plyne to z toho, že upravil jedině žalobu pro bezúčinnost rozhodčího výroku (§ 595 c. ř. s., § 784 o. s. p.). Případné formální vady, které by způsobily neplatnost smíru, může povinný vždy ještě uplatnit v rekursu proti povolení exekuce, neboť již z návrhu na toto povolení musí býti zachováni všech potřebných náležitostí zřejmo³⁶⁾.

Teprve osnova upravila v § 609. odst. 2. také žalobu pro bezúčinnost smíru před rozhodčím soudem, a to tehdy, je-li smír nesrozumitelný, odporuje-li nezměnitelným předpisům hmotného práva, zavázala-li se strana k činu nepřipustnému nebo zákonem nedovolenému, anebo jsou-li tu podmínky obnovy.

§ 35. Usnášení a hlasování o nálezů.

Rozhodčí soud je sice — stejně jako každý soud — nezávislý a není dovoleno nějak na něj působiti. Avšak v jednom směru je nutna výjimka, a to taková, která by zaručila, že rozhodčí soud nebude odpírati neb oddalovati vnesení nálezů. V tomto směru je každý soud služebně podřízen správě spravedlnosti, aby byl zaručen nerušený chod řízení a co nejrychlejší vnesení rozsudku. U soudů rozhodčích bylo ovšem — při jejich naprosté nezávislosti na státním aparátu soudním — nutno vše upravit jinak.

C. ř. s. neposkytuje v tomto směru stranám jiného prostředku, než návrh řádnému soudu, aby ústava rozhodčího soudu byla prohlášena za neplatnou (§ 583, č. 2 c. ř. s.). Naproti tomu podle § 780 o. s. p. může sice také kterákoliv ze stran navrhnouti, aby řádný soud stanovil lhůtu pro vnesení nálezů, po

³⁶⁾ Srovnej hlavu šestou tohoto spisu.

jejímž marném uplynutí pozbude ústava rozhodčího soudu platnosti. Kromě toho však může kterákoliv strana podle § 773 o. s. p. navrhnouti, aby rozsudí byl peněžitými pokutami řádným soudem donucován k vynesení nálezu. Osnova převzala v §§ 602, odst. 7., 594, odst. 3. a 4. úpravu obdobnou ustanovením §§ 773, 780 o. s. p.

Pro usnášení a hlasování rozhodčího soudu jsou směrodatny především předpisy ústavy tohoto soudu. Není-li jich, usnáší se rozhodčí soud prostou většinou hlasů (§ 590 c. ř. s., § 781, odst. 1. o. s. p., § 605, odst. 1. osn.). Hlasování se může díti při poradě všech členů rozhodčího soudu, může se však také státi písemně nebo tak, že někteří členové hlasují v poradě, nepřítomní písemně a pod. Předpisy civilních řádů o zmatečnosti takového usnesení v řízení rozhodčím neplatí, ledaže by ústava rozhodčího soudu předepsala současnou přítomnost všech členů rozhodčího soudu.

Nedosáhne-li se potřebné většiny hlasů, jsou rozhodci povinni to oznámiti stranám (§ 591, odst. 1. c. ř. s., § 781, odst. 2. o. s. p., § 605, odst. 2. osn.). Budou-li rozhodčí soud tvořiti jen dva členové, bude třeba k dosažení většiny hlasů jednomyslnosti. V takovém pak případě může každá ze stran — není-li ústavou rozhodčího soudu nic jiného předepsáno — u řádného soudu navrhnouti, aby ústava rozhodčího soudu byla prohlášena za bezúčinnou (§ 591, odst. 2. c. ř. s., § 775, č. 2 o. s. p., § 605, odst. 3. osn.)³⁷⁾.

Rozhodčí soud je na svůj výrok vázán, jakmile byl podepsán prvopis výroku a také všechna vyhotovení pro strany³⁸⁾ všemi členy rozhodčího soudu³⁹⁾.

§ 36. Výrok rozhodčí.

Usnesení rozhodčího soudu musí všechna býti sepsána a od všech členů rozhodčího soudu podepsána. Tyto náležitosti jsou předepsány pod neplatností (§§ 592, odst. 2., 595, č. 3 c. ř. s., §§ 782, odst. 2., 784, č. 6 o. s. p.). Kromě toho má býti nález rozhodčího soudu opatřen datem

³⁷⁾ Srovnej též § 14. odst. 3. tohoto spisu.

³⁸⁾ Srovnej § 36 tohoto spisu.

³⁹⁾ Srovnej rozhodnutí 7263 sb. n. s.

usnesení (§ 592, odst. 2. c. ř. s., § 782, odst. 2. o. s. p.). Pro nedodržení této formality však není sankce (§ 595, č. 3 c. ř. s., § 784, č. 6 o. s. p.). § 782, odst. 1. o. s. p. nařizuje ještě dále, aby rozsudek rozhodčího soudu byl odůvodněn, nemá-li ústava rozhodčího soudu jiných ustanovení. Je-li takto odůvodnění nálezu předepsáno, je pro jeho zachování stanovena sankce neplatnosti výroku (§ 784, č. 5 o. s. p.). Civilní řád soudní podobných ustanovení nemá. Z materiálů zákona také vyplývá, že původně mělo podobné ustanovení do c. ř. s. býti zařazeno, že však bylo od toho upuštěno. Společná zpráva permanentní komise panské sněmovny a permanentního výboru poslanecké sněmovny uvádí, že bylo vypuštěno ustanovení odst. 1. § 630 vl. návrhu c. ř. s., a § 591 osnovy perm. výboru o tom, že výrok rozhodčí má býti odůvodněn, ježto přý toto ustanovení jest zbytečné a není žádnou zárukou správnosti výroku⁴⁰⁾.

Osnova předpisuje v § 606, že prvopis rozhodčího výroku jakož i všechna usnesení rozhodčího soudu včetně dožádání řádnému soudu musí býti opatřena údajem, kdy a kde se usnesení stalo, a musí býti podepsána všemi rozhodci. Zanedbání tohoto předpisu však nestihá sankcí neplatnosti výroku. Čini tak v úvaze, že by velmi snadno mohl se státi rozhodčí nález bezúčinným, kdyby jediný rozhodce odepřel svůj podpis, ať z jakéhokoliv důvodu, nebo i zcela bezdůvodně. Proto byla však do osnovy pojata úplně nová ustanovení o odepření podpisu rozhodce va (§ 611 osn.)⁴¹⁾. Jestliže některý z rozhodců odepře výrok nebo jiné listiny podepsati, jsou ostatní rozhodci povinni oznámiti tuto okolnost doporučeným dopisem stranám. Každá ze stran je pak oprávněna podati do 15 dnů u řádného soudu návrh, aby odpor rozhodcův byl prohlášen za bezúčinný. Soud po vyšetření věci podle zásad řízení nesporného a po případném ústním jednání vysloví usnesením, proti němuž lze podati rekurs (§ 519 osn.), zda odpor rozhodce je důvodný, či bezdůvodný. Za důvod odporu by bylo lze uznati jen porušení zásad řízení neb zvláštních ustanovení ústavy rozhodčího soudu nebo zákona, nikoliv — jak osnova příkladmo uvádí — přehlasování rozhodce nebo jeho odlišný právní názor.

⁴⁰⁾ Materialien zu den neuen österr. Civilproceßgesetzen, Wien 1897, sv. II, str. 330.

⁴¹⁾ Srovnej důvodovou zprávu k osnově, str. 542.

Usnesení soudu o bezdůvodnosti odporu nahrazuje podpis rozhodce, opačné usnesení má v zápětí neplatnost ústavy rozhodčího soudu pro daný případ. Odpíral-li rozhodce svůj podpis bezdůvodně, stihnou ho následky § 594, odst. 3. (pokuta), a odst. 4. (náhrada škody stranám) osnovy.

Rozhodčí soud je povinen doručiti stranám písemné vyhotovení svého nálezu (§ 592 c. ř. s., § 782 o. s. p., § 606 osn.). Toto vyhotovení musí vykazovati tyto náležitosti:

1. musí obsahovati celý rozhodčí nález jako v prvopise i s případným odůvodněním;
2. musí býti podepsáno všemi rozhodci;
3. má uvéstí též datum, případně i místo usnesení.

Doručení rozhodčího výroku stranám musí býti vykázáno. Může se to státi tak, že rozhodčí soud sám při vyhlášení nálezu tento stranám doručí a doručení si dá potvrditi na originále nálezu nebo v protokole (§ 592, odst. 1. c. ř. s., § 606, odst. 1. osn., § 782, odst. 3. o. s. p.), po případě ho stranám doručí poštou nebo notářem.

§ 37. Opravné řízení rozhodčí.

Ústava rozhodčího soudu může stanoviti, že proti nálezu rozhodčího soudu jsou přípustny opravné prostředky k nějaké vyšší rozhodčí stolicí. Muselo by však jíti vždy zase o rozhodčí soud, vyhovující podmínkám §§ 577—599 c. ř. s., §§ 767—788 o. s. p. a §§ 592—613 osn. Nebylo by na př. přípustné ustanovení, že proti výroku rozhodčího soudu se lze odvolati k řádnému soudu nebo jinému úřadu. Takové ustanovení by mařilo celý význam a také platnost ústavy rozhodčího soudu, neboť by nálezy rozhodčího soudu nebyly pravoplatné. Soud nebo jiný úřad jako vyšší rozhodčí soud fungovati nemůže, neboť k tomu není způsobilým⁴²⁾. Ostatně by nemělo rozhodčí řízení smyslu, kdyby pak věc musel znova projednati řádný soud první stolice, neboť vyšší stolicí jako opravnou instancí strany zříditi nemohou již také z toho důvodu, že by se takové odvolání muselo pokládati za první procesní úkon, kterým se strana na řádný soud obrací a nebyla by možna nějaká pro-

⁴²⁾ Viz § 18, odst. 9. tohoto spisu. Srovnej také Ott, Soustavný úvod III, str. 303.

rogace vyšší stolice, jež jest v civilním řízení soudním vůbec vyloučena ⁴³⁾).

Pro řízení před odvolacím rozhodčím soudem platí především předpisy ústavy rozhodčího soudu. Ale ani tu by nesměla býti pozměněna taková ustanovení rozhodčího řízení, která zákon změnit nedovoluje ani v rozhodčím řízení první stolice. Není-li zvláštních předpisů o odvolacím řízení, platí předpisy platné pro stolicí první.

Nález odvolacího rozhodčího soudu musí býti stejně vyhotoven a stranám doručen jako výrok stolice první. Teprve proti konečnému výroku poslední instance je přípustna žaloba o bezúčinnost rozhodčího výroku. Dokud není rozhodčí výrok pravoplatný, je stále rozhodčí řízení v chodu a může býti k návrhu strany ústava rozhodčího soudu prohlášena za bezúčinnou, jsou-li pro to podmínky v řízení před vyšší rozhodčí stolicí, i když snad již nižší rozhodčí stolice svůj výrok vydala. Jinak ovšem z důvodů v § 595 c. ř. s., § 784 o. s. p. a § 609 osn. uvedených lze zbaviti platnosti výrok nejvyšší rozhodčí stolice, trpí-li nález nižší stolice neb řízení před ní některou z vad v těchto ustanoveních uvedenou.

§ 38. Uložení spisů.

Veškeré spisy rozhodčího soudu jsou listiny stranám společné (§§ 593, 304 c. ř. s., §§ 782, odst. 4., 325 o. s. p., §§ 607, 303 osn.). Jejich uložení se řídí především ústavou rozhodčího soudu. Nemá-li tato žádných ustanovení, nebo zemře-li osoba k uschování spisů určená, předpisuje zákon buď, že o uložení spisů mají rozhodnouti rozhodci a v pochybnostech mají spisy býti uloženy u notáře okresu, v němž rozhodčí soud měl své sídlo (§ 593 c. ř. s., § 607 osn.), nebo že se mají uložit u řádného soudu (§ 782 o. s. p.). Posléze citované ustanovení předpisuje, že původní rozsudek nebo smír musí rozhodčí soud uložit vždy u řádného soudu, který také zařídí případné doručení vyhotovení stranám, jestliže to rozhodčí soud sám nezařídil.

⁴³⁾ Ott, Soustavný úvod I, str. 69; Hora, Čs. civilní právo procesní I (3. vyd.), str. 124; V á ž n ý, O ústrojí a příslušnosti soudů, str. 85.

§ 39. Právní moc rozhodčího nálezu.

Konečný nálezn nejvyšší stolice rozhodčího soudu má mezi stranami účinek pravoplatného rozsudku řádného soudu (§ 594, odst. 1. c. ř. s., § 783 o. s. p., § 608, odst. 1. osn.). Tím jest pro obor čl. práva jasně rozřešena otázka, zda rozhodčí výrok působí rem iudicata⁴⁴). Jest proto každý soud povinen hleděti z moci úřední a v každém období rozepře k tomu, že věc byla rozhodčím soudem pravoplatně rozhodnuta (§ 240 c. ř. s., § 411 o. s. p., § 240, odst. 4. osn.).

Právní moc rozsudku rozhodčího soudu se může vztahovati jenom na strany rozhodčího řízení, nikoliv na osoby třetí, které nejsou účastny tohoto řízení, i kdyby jinak se rozhodčí výrok dotýkal jejich právní sféry⁴⁵).

Nálezn rozhodčího soudu je pravoplatný hned, jakmile byl vydán konečný nálezn nejvyšší nebo jediné rozhodčí stolice. Běh případné lhůty k žalobě o bezúčinnost tohoto výroku nemá na jeho právní moc žádného vlivu⁴⁶). Řízení o bezúčinnost rozhodčího výroku není žádným řízením opravným, nýbrž samostatným civilním procesem⁴⁷).

Rozhodci jsou povinni potvrditi stranám na vyhotovení nálezu jeho pravomoc (že není proti němu opravného prostředku k vyšší rozhodčí stolici) a vykonatelnost⁴⁸).

⁴⁴) Tak také Hora, Čs. civilní právo procesní III, str. 234, Ott, Soustavný úvod III, str. 303; Sperl, Lehrbuch der bürg. Rechtspflege I, str. 806; Pollak, System des öst. Z. P. R. (2. vyd.) II, str. 781; Hellwig, System II, str. 122; Glasson-Tissier, Précis théorique et pratique de procédure civile II, str. 930; také judikatura: Gl. U. N. F. 5507; naproti tomu Hayum, Der Schiedsvertrag, str. 95, hájí názor, že i pravoplatný rozhodčí výrok zakládá vždy jen „exceptio compromissi“.

⁴⁵) Srovnej Ott, Soustavný úvod III, str. 303; o subjektivní hranici právní moci srovnej: Grňa, Prejudicialita v civilním řízení, Brno 1930, str. 54 a násl.

⁴⁶) Srovnej Sperl, Lehrbuch I, str. 805.

⁴⁷) Srovnej dále hlavu pátou tohoto spisu.

⁴⁸) Srovnej hlavu šestou tohoto spisu.

HLAVA PÁTÁ.

Náprava rozhodčího výroku řádným soudem.

§ 40. Poměr řízení před řádným soudem k řízení rozhodčímu.

Je-li po provedeném rozhodčím řízení vydán rozhodci nálezný, může býti tento nálezný napaden žalobou u řádného soudu. Již z těch okolností, že nutno podati novou žalobu s docela jiným žádáním, nežli byla žaloba v rozhodčím řízení, a že také strany v řízení před soudem řádným nemusí míti tutěž roli procesní, jakou měly před soudem rozhodčím, vidíme, že se tu nejedná snad o nějaké řízení opravné, nýbrž o řízení docela nové, o novou právní rozepru.

Rozhodčí řízení jsme označili jako děj normotvorný a typ procesu civilního¹⁾. Vydáním normy, která byla navržena, je toto řízení také skončeno a je také skončen normotvorný proces, kterým tato norma byla vytvořena. Řízení před řádným soudem má za účel vydání jiné normy, kterou by rozhodčí výrok byl zrušen. Nemůže ho však — jak by tomu bylo v případě, že by šlo o řízení opravné — změnit, ba ani rozhodčí soud nemůže po zrušení svého výroku řádným soudem vydati výrok nový.

Viděli jsme však již v předchozích výkladech, že řádný soud vystupuje v řízení rozhodčím též v jiných funkcích. Tak zejména spolupůsobí při ustavení rozhodčího soudu, vysloví v určitých případech zánik jeho ústavy, a j. To však vykonává v oboru své činnosti k návrhu stran, aniž by zase vystupoval jako opravná stolice a měnil usnesení neb opatření rozhodčího soudu. K rozhodování o platnosti své ústavy není rozhodčí soud nikdy příslušným.

V jediném případě vystupuje výjimečně řádný soud jako opravná stolice a může měnit rozhodnutí rozhodčího soudu. Děje se tak v otázce určení odměn rozhodců²⁾.

¹⁾ Viz § 6 tohoto spisu.

²⁾ Viz § 42 tohoto spisu.

Zvláštním případem je řešení kompetenčních konfliktů, při nichž však zase nevystupuje řádný soud jako stolice opravná, nýbrž jako orgán rozhodčímu soudu rovnocenný³⁾.

§ 41. Spory o příslušnost mezi soudem řádným a rozhodčím.

Při vymezení právní povahy rozhodčího řízení⁴⁾ jsme zařadili jak sporné řízení před řádným soudem, tak i řízení rozhodčí do skupiny procesu civilního, při čemž kompetence obou je upravena tak, že řádnému soudu státnímu přísluší kompetenční kompetence čili kompetenční výsost. Toto hledisko nám bude vodítkem též při výkladech o řešení sporů o příslušnost mezi oběma zmíněnými druhy normotvorných orgánů.

Spor o příslušnost mezi dvěma orgány může vzniknouti buď tak, že oba tyto orgány se pokládají za příslušny (positivní kompetenční konflikt), anebo oba odmítají věc s poukazem na příslušnost orgánu druhého (negativní kompetenční konflikt).

Positivní kompetenční konflikt mezi soudem řádným a soudem rozhodčím není třeba zvláště řešiti. Pravoplatným zamítnutím námitky nepřislušnosti z důvodu rozhodčí smlouvy neb jiné ústavy rozhodčího soudu se stává řádný soud pro rozhodnutí sporu jedině příslušným a jakýkoliv výrok rozhodčího soudu v této otázce je zcela irrelevantní⁵⁾.

Také při řešení negativních kompetenčních konfliktů přísluší kompetenční výsost soudu státnímu. Článkem V. zákona ze dne 8. července 1930, č. 130 Sb. z. a n. (a stejně tak i čl. XXXII. uv. zák. k osn. zák. o s. přísl.) bylo však toto řešení upraveno tak, že není tu rozhodujícím již pravoplatné rozhodnutí řádného soudu, nýbrž k návrhu kterékoliv strany rozhodne vrchní nebo nejvyšší soud, který z obou dovolaných soudů — rozhodčího a řádného — je k projednání sporu příslušným. Vrchní soud je k takovému vyřešení sporné příslušnosti povolán tehdy, mají-li oba soudy, rozhodčí a řádný, své sídlo v jeho obvodě. Mají-li svá sídla v obvodech různých vrchních soudů, rozhodne spor o příslušnost nejvyšší soud.

Strany však mohou řešiti negativní kompetenční konflikt tím způsobem, že kterákoliv z nich může navrhnouti u řádného

³⁾ Srovnej dále § 41 tohoto spisu.

⁴⁾ § 6 tohoto spisu.

⁵⁾ Srovnej také § 17 tohoto spisu.

soudu prohlášení ústavy rozhodčího soudu pro daný spor za bezúčinnou, neboť usnesení rozhodčího soudu o jeho nepříslušnosti lze pokládati také za odepření provedení rozhodčího řízení ve smyslu § 583 c. ř. s., § 775 o. s. p. a § 598 osn.⁶⁾. Tuto cestu budou pak strany museti nastoupiti vždy tam, kde rozhodčí soud se nepodrobí výroku vrchního neb nejvyššího soudu o své příslušnosti a ani disciplinárními prostředky⁷⁾ se nedá donutiti k pojednání věci.

§ 42. Rekurs v otázce odměn rozhodců.

Otázka odměny členů rozhodčího soudu je věci zvláštní smlouvy rozhodců se stranami⁸⁾. § 776, odst. 4. o. s. p. a § 602, odst. 6. osn. mají ustanovení pro případ, že takové úmluvy není. Civ. řád soudní neobsahuje v tom směru žádných ustanovení.

V uvedeném případě určí rozhodčí soud odměnu svých členů zvláštním usnesením, které musí vyhovovati všem náležitostem, předepsaným pro rozhodčí nález a musí ho také řádně doručiti stranám.

Proti tomuto usnesení si mohou stěžovati obě strany proti výši stanovené odměny, kromě toho strana, které byla uložena povinnost k úhradě těchto odměn, byla-li taková povinnost usnesením vyslovena, proti uložení této povinnosti. Zákon tu recurs nijak neomezuje a nutno ho tedy připustiti proti celému obsahu usnesení.

Rekursní lhůta je osmidenní (§ 552 o. s. p.), respektive patnáctidenní (§ 526 osn.). Jinak platí pro recurs a řízení o něm příslušná ustanovení toho kterého procesního řádu, neboť se jedná o řízení před řádným soudem.

Příslušnost rekursního soudu je dána fikcí, jako by o věci v prvé stolici rozhodl soud příslušný k rozhodnutí hlavního sporu, na který se vztahuje ústava rozhodčího soudu. Je proto příslušným rekursním soudem soud, který by jinak o rekursech z usnesení tohoto soudu rozhodoval (§§ 787, 776, 550 o. s. p., §§ 606, 602 osn.).

⁶⁾ Srovnej § 14, odst. 3., č. 2 tohoto spisu.

⁷⁾ Viz § 13 tohoto spisu.

⁸⁾ Srovnej § 13 tohoto spisu.

§ 43. Žaloba o bezúčinnost rozhodčího výroku.

Zákon stanoví určité důvody, které způsobují bezúčinnost rozhodčího výroku. Podle § 784 o. s. p. a § 609 osn. nutno se domáhati žalobou tohoto prohlášení rozhodčího výroku bezúčinným. Podle § 595 c. ř. s. je však možno na bezúčinnost rozhodčího výroku buď žalovati, nebo uplatniti ji námitkou. Plyne to již z dikce zákona, a to z výslovného poukazu na žalobu v § 784 o. s. p. a v § 609 osn.⁹⁾, proti kterému stojí pouhé důvody bezúčinnosti v § 595 c. ř. s. vypočtené a dikce § 596 c. ř. s.: „žaluje-li se...“, jež připouští též jiná uplatnění důvodů bezúčinnosti. Ostatně také podle materialii zákona byl původní § 633 vl. osnovy (nynější § 595 c. ř. s.) změněn tak, že na místo úvodní věty: „Der Schiedsspruch ist über Klage aufzubeheben“, byla dána věta: „Der Schiedsspruch ist wirkungslos“; v důsledku toho také změněna marginální rubrika: „Aufhebung des Schiedsspruches“ v „Unwirksamkeit des Sch.“, a to vše za tím účelem, aby bylo umožněno také uplatnění bezúčinnosti rozhodčího výroku námitkou¹⁰⁾.

Různá tato úprava má dalekosáhlé důsledky, neboť pro žalobu o bezúčinnost jsou stanoveny určité lhůty, po jejichž uplynutí jest žaloba vyloučena, kdežto námitky lze vždy ještě uplatniti.

Žaloba o bezúčinnost rozhodčího výroku jest žalobou určovací. Nemusí však vykazovati všechny zvláštní náležitosti, předepsané v § 228 c. ř. s., § 130 o. s. p. a § 228 osn., musí ovšem vykazovati všeobecné náležitosti žalobní podle § 226 c. ř. s., § 129 o. s. p. a § 226 osn. Předmětem sporu tu bude povinnostní vztah stran, ustálený rozhodčím výrokem¹¹⁾ a žalobce nemusí osvědčovati svůj právní zájem na určení, neboť žaloba tato je přímo zákonem upravena.

Důvody, o které lze žalobu o bezúčinnost rozhodčího výroku opíratí, lze rozdělití v několik skupin. Především jsou to důvody, z kterých lze žalovati na obnovu řízení (§ 595, č. 8 c. ř. s., § 784, č. 8 o. s. p., § 609, č. 8 osn.). V těchto případech platí předpisy, platné pro žalobu o obnovu, včetně lhůty pro tuto

⁹⁾ Srovnej také důvodovou zprávu k osnově, str. 547.

¹⁰⁾ Srovnej Materialien zu den öst. Civilproceßgesetzen I, Wien 1897. str. 806 a 1001.

¹¹⁾ Srovnej Gerlich, Žaloby určovací, Právník 1932, str. 179—180.

žalobu. Výjimku však tvoří o. s. p., který v § 785 zkracuje lhůtu jinak podle § 567 šestiměsíční pro žalobu o obnovu platnou na 90 dnů.

Ostatní důvody bezúčinnosti rozhodčího výroku jsou vesměs důvody speciálně pro rozhodčí řízení platné a můžeme je rozdělit ve tři další skupiny: vadnost ústavy rozhodčího soudu¹²⁾, zmatečnost rozhodčího řízení¹³⁾ a rozpor rozhodčího výroku s právním řádem¹⁴⁾.

Důvody bezúčinnosti rozhodčího výroku jsou v zákoně uvedeny výčetmo. Nelze proto uznati na tuto bezúčinnost z nějakého jiného důvodu¹⁵⁾.

Civilní řád soudní, ponechav také uplatnění bezúčinnosti rozhodčího výroku námitkou, mohl stanoviti pro žalobu ze všech těchto důvodů jednotnou lhůtu tří měsíců. Naproti tomu o. s. p. a osnova liší mezi důvody, které musí býti žalobou ve lhůtě 90 dnů, resp. tří měsíců uplatněny, a důvody, které nejsou vázány žádnou lhůtou. Tak důvody, opodstatňující rozpor rozhodčího výroku se zákonem nejsou vesměs lhůtou vázány, naproti tomu důvody formální zmatečnosti řízení téměř všechny. Vypočtení důvodů lhůtou vázaných jest uvedeno v § 785 o. s. p. a § 610 osn.

Lhůta se počítá od doručení výroku¹⁶⁾, ledaže se strana o důvodu bezúčinnosti dověděla později. Pak se počítá lhůta ode dne získané vědomosti o tomto důvodu (§ 596, odst. 2. c. ř. s., § 785 o. s. p., § 610 osn.).

Pro žalobu o bezúčinnost rozhodčího výroku jest příslušným soud, který by jinak byl pro rozhodnutí sporu příslušným, kdyby nebylo ústavy rozhodčího soudu (§§ 596, odst. 1., 582, odst. 1. c. ř. s., § 787 o. s. p., § 612 osn.).

Ježto je podle § 595 c. ř. s. přípustno uplatňování bezúčinnosti rozhodčího výroku námitkou nebo žalobou určovací, je za

¹²⁾ Viz dále § 44 tohoto spisu.

¹³⁾ Viz dále § 45 tohoto spisu.

¹⁴⁾ Viz dále § 46 tohoto spisu.

¹⁵⁾ Srovnej Ott, Soustavný úvod III, str. 306; Hora, Čs. civilní právo procesní III, str. 235; Sperl, Lehrbuch der bürg. Rechtspflege I. str. 810.

¹⁶⁾ Srovnej § 36 tohoto spisu.

podmínek § 236 c. ř. s. přípustným také mezitímní návrh určovací o této otázce¹⁷⁾.

Žalobou o bezúčinnost lze napadnouti nejen rozhodčí výrok celý, nýbrž i jeho část, na př. jenom rozhodnutí o útratách. To může býti napadeno nejenom pro nedostatek delegace rozhodčího soudu pro rozhodnutí o útratách vůbec¹⁸⁾, nýbrž také pro svou věcnou nesprávnost nebo co do výše útrat, ovšem jenom pro vady předpisů o řízení rozhodčím¹⁹⁾.

§ 44. Vadnost ústavy rozhodčího soudu.

Pro nedostatky ústavy rozhodčího soudu jest bezúčinným rozhodčí výrok:

1. není-li platné ústavy rozhodčího soudu vůbec, anebo pozbyla-li tato před vynesením rozhodčího nálezu platnosti (§ 595, č. 1 c. ř. s., § 784 o. s. p., § 609, č. 1 osn.); lhůta k uplatnění tohoto důvodu žalobou je podle § 596, odst. 2. c. ř. s. tříměsíční, podle o. s. p. a osnovy žádná; v žalobě lze tvrditi buď neexistenci neb původní neplatnost ústavy rozhodčího soudu²⁰⁾, anebo okolnost, že pozbyla své platnosti během rozhodčího řízení úmluvou stran nebo z nějakého důvodu v ústavě soudu neb v zákoně stanoveného²¹⁾; zánikem ústavy zaniká rozhodčí soud úplně a nemůže pak platně učiniti naprosto žádná opatření; nemůže tedy zejména rozhodnouti o útratách zmařeného rozhodčího řízení²²⁾, leda by snad byl k tomu nově uzavřenou rozhodčí smlouvou stran povolán;

2. nevztahuje-li se delegace, daná rozhodcům ústavou rozhodčího soudu, na obsah rozhodčího výroku; zákon tu mluví o překročení mezi úkolu rozhodčího soudu, resp. žádosti stran (§ 595, č. 5 c. ř. s., § 784, č. 5 o. s. p., § 609, č. 5 osn.); ustanovení obou procesních řádů se tu liší v tom, že c. ř. s. mluví o překročení „mezi úkolu rozhodčího soudu“, kdežto o. s. p. o překročení „žádosti stran“, ale obě ustanovení upravují shodně meze delegace rozhodců jako orgánů normotvorných.

¹⁷⁾ Tak také Neumann, Kommentar zur Z. P. O. (4. vyd.), str. 1494.

¹⁸⁾ Srovnej dále § 44, odst. 2. tohoto spisu.

¹⁹⁾ Srovnej rozhodnutí 217 úr. sb. n. s.

²⁰⁾ Srovnej zejména §§ 9, 10, 14, 15, 16 tohoto spisu.

²¹⁾ Srovnej na př. §§ 23, 35 tohoto spisu.

²²⁾ Srovnej rozhodnutí 217 úr. sb. n. s.

„Žádost stran“ v § 784, č. 5 o. s. p. nutno vykládati jako žádost obou stran ve smlouvě neb jiné ústavě rozhodčího soudu, aby rozhodčí soud o jejich určitém sporu rozhodl. Pro tento výklad svědčí právě použití množného čísla, týká se to žádosti obou stran řízení, po případě i osob třetích na vzniku ústavy rozhodčího soudu účastněných²⁵⁾. Proto nelze toto ustanovení vykládati snad tak, že by znamenalo pouhé omezení rozhodčího řízení na žádost, petit strany (jedné), teprve v řízení rozhodčím jako žalobní žádání vznesené. Takový výklad by mohl vésti k tomu, že by žalovaný se nijak nemohl brániti tomu, kdyby žalobce nepřípustným způsobem zažaloval před rozhodčím soudem nárok, před tento soud nepatřící, a kdyby rozhodčí soud o tomto nároku rozhodl. Žaloba o bezúčinnost rozhodčího výroku z tohoto důvodu je vázána vesměs lhůtou tříměsíční (§ 596, odst. 2. c. ř. s., § 610 osn.), resp. 90 dnů (§ 785 o. s. p.).

§ 45. Formální vady rozhodčího řízení.

Porušení formálních předpisů rozhodčího řízení může zakládati bezúčinnost rozhodčího výroku:

A. z důvodů, které činí rozhodčí výrok zmatečným tak, že jejich uplatňování žalobou není v § 785 o. s. p. a § 610 osn. vázáno žádnou lhůtou, takže může býti žaloba podána kdykoliv: podle § 596 c. ř. s. platí sice i pro žalobu z těchto důvodů lhůta tříměsíční, zůstává však zachována námitka; takováto zmatečnost — která je tedy v každém případě nezhojitelnou — může nastati v těchto bodech:

1. obsazení rozhodčího soudu (§ 595, č. 3 c. ř. s., § 784, č. 2 o. s. p., § 609, č. 3 osn.); počet členů rozhodčího soudu, kteří mají hlasovati o nálezu, musí býti přesně zachován; rozhodců nesmí býti ani více ani méně, než jest ústavou rozhodčího soudu nebo podpůrně zákonem předepsáno²⁴⁾; také při ustanovení osob²⁵⁾ a při formálním postupu jejich ustanovení²⁶⁾ musí býti zachovány všechny předpisy ústavy rozhodčího soudu a zákona; tak zejména v § 769 o. s. p. předpsané sepsání

²⁴⁾ Srovnej rozhodnutí 3046 sb. n. s.

²⁵⁾ Srovnej §§ 15 a 16 tohoto spisu.

²⁶⁾ Srovnej § 18 tohoto spisu.

²⁶⁾ Srovnej §§ 19 až 21 tohoto spisu.

provedené volby a přijetí členů rozhodčího soudu²⁷⁾ musí býti zachováno, nebo jinak je nález takto ustaveného rozhodčího soudu neplatný²⁸⁾;

2. usnášení rozhodčího soudu (§ 595, č. 3 c. ř. s., § 784, č. 2 o. s. p., § 609, č. 3 osn.); rozhodčí soud je povinen při svém usnášení zachovati veškeré formální předpisy jeho ústavou nebo zákonem předepsané²⁹⁾;

3. sepsání a vyhotovení nálezů (§ 595, č. 3 c. ř. s., § 784, č. 6 o. s. p.); formální předpisy zákona pro sepsání, vyhotovení a hlavně podepsání rozhodčího výroku³⁰⁾ jsou pro rozhodčí soud závazné a jejich nezachování má v zápětí bezúčinnost rozhodčího výroku; podle osnovy nepůsobí nedostatek podpisu některého rozhodce na nález jeho bezúčinnost, a je postaráno jinak o odstranění tohoto nedostatku³¹⁾;

B. z důvodů, které mohou sice odůvodniti žalobu o bezúčinnost rozhodčího výroku, jichž uplatňování je však vázáno podle § 785 o. s. p. devadesátidenní a podle § 610 osnovy tříměsíční lhůtou, po jejímž uplynutí je žaloba vyloučena; § 596 c. ř. s. stanoví tříměsíční lhůtu pro žalobu také, ale zachovává i pro uplatňování těchto nedostatků výroku námítky; možno proto říci, že se tu jedná o zmatečnost podle o. s. p. a osnovy zhojitelné, kdežto podle c. ř. s. jsou všechny zmatečnosti v § 595, č. 1 až 7 uvedené nezhojitelné; formální vady této druhé skupiny mohou nastati v těchto bodech:

1. slyšení stran (§ 595, č. 2 c. ř. s., § 784, č. 4 o. s. p., § 609, č. 2 osn.); každá ze stran musí býti před rozhodčím soudem slyšena³²⁾; stačí, je-li jí poskytnuta možnost, aby před rozhodčím soudem přednesla, co pokládá za vhodné k obhájení svých práv³³⁾, nepůsobí však zmatečnost na př. porušení předpisu o způsobu obsílky k tomuto slyšení³⁴⁾, působilo by ji ale použití jiného způsobu slyšení, na př. pouhá výzva k písemnému vyjádření, ačkoliv by bylo předepsáno ústní jednání;

²⁷⁾ Viz § 20 tohoto spisu.

²⁸⁾ Srovnej rozhodnutí 69 úr. sb. n. s.

²⁹⁾ Srovnej § 35 tohoto spisu.

³⁰⁾ Srovnej § 36 tohoto spisu.

³¹⁾ Viz § 36 tohoto spisu.

³²⁾ Srovnej § 30 tohoto spisu.

³³⁾ Rozhodnutí 6841 sb. n. s.

³⁴⁾ Srovnej rozhodnutí 2249 sb. n. s.

2. zákonné zastoupení strany (§ 595, č. 2 c. ř. s., § 609, č. 2 osn.) musí býti zachováno³⁵⁾ a jeho nedostatek způsobuje bezúčinnost rozhodčího výroku; je zajímavo, že osnova uplatňování také tohoto důvodu bezúčinnosti vázala lhůtou, po jejímž uplynutí je vyloučeno;

3. odmítnutí rozhodce (§ 595, č. 4 c. ř. s., § 784, č. 3 o. s. p., § 609, č. 4 osn.); účastnil-li se na usnesení o nálezů rozhodce, kterého strana s úspěchem odmítla anebo v jehož odmítnutí jí bylo nějak zabráněno³⁶⁾, může tento důvod uplatnit po skončení řízení jako důvod bezúčinnosti rozhodčího výroku;

4. odůvodnění nálezů (§ 784, č. 5 o. s. p., § 609, č. 5 osn.); je-li odůvodnění nálezů předepsáno³⁷⁾, zakládá porušení tohoto předpisu bezúčinnost rozhodčího výroku; stačí však jakékoliv odůvodnění, nesprávné odůvodnění bezúčinnost výroku nepůsobí; podle § 595 c. ř. s. nelze nedostatek odůvodnění jako bezúčinnost nálezů vytýkati³⁸⁾.

§ 46. Rozpor rozhodčího výroku s právním řádem.

Nález rozhodčího soudu musí býti tak srozumitelný, aby bylo lze z něho seznati, které osobě jaká povinnost je uložena a v čí prospěch³⁹⁾. Je-li výrok nesrozumitelný, nelze ho vykonati a může býti napaden žalobou o bezúčinnost (§ 784, č. 7 o. s. p., § 609, č. 6 osn.). Stejně tak může býti napaden žalobou o bezúčinnost, odporuje-li nezměnitelným předpisům hmotného práva nebo odsoudil-li stranu k plnění zakázanému nebo nedovolenému (§ 595, č. 6, 7 c. ř. s., § 784, č. 7 o. s. p., § 609, č. 6, 7 osn.).

Žaloba o bezúčinnost z těchto důvodů není podle o. s. p. a osnovy vázána žádnou lhůtou, podle § 596 c. ř. s. nutno i z těchto důvodů žalovati ve lhůtě tří měsíců, po jejímž uplynutí lze je uplatnit pouze námitkou.

³⁵⁾ Srovnej §§ 27 a 28 tohoto spisu.

³⁶⁾ Srovnej § 22 tohoto spisu.

³⁷⁾ Srovnej § 36 tohoto spisu.

³⁸⁾ Srovnej rozhodnutí 2966 sb. n. s.

³⁹⁾ Srovnej dále § 48 tohoto spisu.

HLAVA ŠESTÁ.

Výkon rozhodčího výroku.

§ 47. Povšechný rozhled.

Otázka exekuční vykonatelnosti rozhodčího výroku je zásadní důležitosti, neboť na ní závisí význam celého rozhodčího řízení.

Podle dřívějších předpisů mohly strany zmocniti rozhodčí soud též k povolení exekuce (resoluce ze dne 31. října 1785, č. 489 sb. z. s., která byla zrušena článkem II. uv. zák. k ex. ř.). Nynější zákonodárství prikázalo povolení a výkon exekuce na základě rozhodčího výroku výlučně jenom do příslušnosti řádných soudů státních.

Přípustné je pouze vedení exekuce uhrazovací, nikoliv však exekuce zajišťovací. Pro obor rak. ex. ř. proto, že v §§ 370, 371 jsou exekuční tituly, na základě nichž lze zajišťovací exekuci povolit, uvedeny taxative, a není mezi nimi rozhodčí nález uveden¹⁾, pro obor slov. ex. zák. proto, že také tento zákon připouští v § 1 na základě rozhodčího nálezu jako vykonatelné listiny jenom exekuci uspokojovací. Není proto správným názor Engländer²⁾, který podle analogie § 370 ex. ř. připouští zabezpečovací exekuci, není-li rozhodčí výrok pravomocným nebo plnění splatným. Prozatímní opatření může býti řádným soudem povoleno za trvání exekučního řízení (§§ 378, 387, 402 ex. ř.³⁾, anebo i dříve, jsou-li dány všeobecné podmínky. V tomto případě je k povolení prozatímního opatření příslušným podle § 387, odst. 2. ex. ř. obecný soud povinného⁴⁾.

¹⁾ Tak také Ott, Soustavný úvod III. str. 305; Neumann-Lichtblau, Kommentar zur Ex. O., Wien 1929, str. 1130; rozhodnutí Gl. U. 3174, 7745.

²⁾ O sáдах polubownych, str. 171.

³⁾ Srovnej Ott, Soustavný úvod III, str. 305.

⁴⁾ Srovnej Neumann-Lichtblau. Kommentar zur Ex. O., str. 1233.

§ 48. Exekuční titul.

Podle § 1, č. 16 ex. ř. rak. a podle § 1, čís. 7 lit. e) ex. zák. slov. ve znění čl. V. čís. 1 zákona ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. z. a n., jsou exekučními tituly jednak pravoplatná rozhodnutí rozhodčích soudů, jednak smíry před rozhodčími soudy uzavřené. Obojí musí vykazovati veškeré náležitosti pro exekuční tituly všeobecně předepsané.

Exekučním titulem může býti především jen listina (§ 1 ex. ř. rak., § 1 ex. zák. slov.)⁵⁾. Může proto za exekuční titul sloužiti jenom řádné písemné vyhotovení rozhodčího výroku anebo smíru před rozhodčím soudem uzavřené. Rozhodčí výrok musí býti vykonatelným a jeho vykonatelnost musí býti na něm potvrzena⁶⁾, a to všemi členy rozhodčího soudu⁷⁾.

Potvrzení o vykonatelnosti musí pocházeti od rozhodců, neboť tak výslovně předpisuje § 54, odst. 2. ex. ř. rak., a v tomto předpisu to zákon také nařizuje. Není proto správným názor Englv⁸⁾, že potvrzení pravomoci výroku nemusí pocházeti od rozhodců, nýbrž jen od nich pocházeti má, a nechtějí-li rozhodci potvrzení vykonatelnosti vydati, že lze vykonatelnost výroku dokázati též jinak. To právě podle doslovu zákona není přípustno.

Listinná forma a pravomoc jsou formálními náležitostmi exekučního titulu.

Obsahové náležitosti⁹⁾ rozhodčího výroku neb smíru jako titulu exekučního jsou podle § 7 ex. ř. rak. a § 13 ex. zák. slov. tyto:

1. přesná individualisace osob povinného a oprávněného;
2. přesné stanovení předmětu, způsobu, rozsahu a doby povinného plnění;
3. možnost vynucení tohoto plnění.

§ 49. Příslušný soud.

Ježto k povolení i k výkonu exekuce na základě rozhodčích nálezů a smírů jsou povolány výlučně řádné soudy státní.

⁵⁾ Srovnej Hora, Soustava exek. práva, str. 13.

⁶⁾ Viz § 39 tohoto spisu.

⁷⁾ Srovnej rozhodnutí 407 sb. n. s.

⁸⁾ O sáдах polubownych, str. 163.

⁹⁾ Srovnej Hora, lib. cit., str. 21.

bude soudem exekuci povolujícím podle § 4, č. 6, a § 17 ex. ř. rak. soud exekuční. Má-li býti exekuce vykonána v cizině, je k povolení příslušný obecný soud povinného, a není-li takový soud v tuzemsku, pak okresní soud, v jehož obvodu byl rozhodčí výrok vydán nebo smír uzavřen (§ 5 ex. ř. rak.)¹⁰⁾. Podle § 787 o. s. p. je k nařízení exekuce povolán řádný soud, který by jinak — kdyby nebylo ústavy rozhodčího soudu — byl pro spor příslušný, a u kterého je rozhodčí soud povinen podle § 782, odst. 4. o. s. p., uložití originál exekučního titulu¹¹⁾. Takto určená příslušnost soudní pro povolení exekuce na základě rozhodčích nálezů a smírů zůstala nedotčena článkem V. zákona ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. z. a n., kterým byla příslušnost exekučního soudu pro obor ex. zák. slov. nově upravena.

Podle §§ 35, 36 ex. ř. rak. je exekuční soud příslušný také pro žaloby opoziční a impugnační, tedy pro žaloby, kterými se uplatňují námitky proti nároku nebo proti povolení exekuce na základě skutečností, nastalých po vzniku exekučního titulu a po povolení exekuce. Takovou žalobou však není nikdy žaloba o bezúčinnost rozhodčího výroku, i když by byla podána po povolení exekuce. K této žalobě je příslušným vždy soud v §§ 596, 582 c. ř. s. uvedený¹²⁾, a soud exekuční může jenom povolit odklad exekuce na osvědčení, že žaloba byla podána (§ 42, č. 2 ex. ř. rak.).

Exekuční soud je také příslušným pro žalobu o nepřípustnost exekuce podle čl. XXIX. a XXX. uv. zák. k ex. ř. rak.¹³⁾.

§ 50. Povolení exekuce.

Návrh na povolení exekuce na základě rozhodčího výroku nebo smíru musí vykazovati podle § 54 ex. ř. rak. a §§ 6, 8 ex. zák. slov. tyto náležitosti¹⁴⁾:

1. přesné označení stran, vymáhajícího věřitele a dlužníka, jež musí odpovídati povinnosti a legitimaci k vymáhání této povinnosti, jak je určena exekučním titulem;

¹⁰⁾ Srovnej Ott, Soustavný úvod III. str. 305.

¹¹⁾ Srovnej § 38 tohoto spisu.

¹²⁾ Srovnej § 43 tohoto spisu.

¹³⁾ Srovnej § 51 tohoto spisu.

¹⁴⁾ Srovnej také Hora, Soustava exek. práva. str. 59 a násl.

2. údaje odůvodňující příslušnost soudu¹⁵⁾;
3. přesné označení povinného plnění, jakož i označení exekučních prostředků, kterými má být vynuceno;
4. řádně vyhotovený exekuční titul¹⁶⁾, který nutno předložit v originále nebo aspoň ve vyhotovení s doložkou vykonatelnosti, podepsaný všemi rozhodci: v případě § 787 o. s. p. stačí poukaz na originál u soudu uložený; podle čl. V, čís. 3 novely č. 23/1928 nutno předložit také opis rozhodčího nálezu nebo smíru, který soud z úřední povinnosti ověří a ve svých spisech ponechá;
5. uplynutí lhůty k plnění v exekučním titulu stanovené;
6. ústavu rozhodčího soudu, případně i protokol o řízení před rozhodčím soudem, jež nutno předložit, aby povolující soud mohl posoudit okolnosti pro usnesení o povolení exekuce závažné (§ 54, odst. 2. ex. ř. rak., § 8 ex. zák. slov.).

Soud povolí exekuci usnesením zpravidla bez předchozího slyšení stran (§ 3 ex. ř. rak., § 10 ex. zák. slov.). Soud však, má-li pochybnosti, může vyzvat jednu nebo obě strany k vyjádření, provéstí ústní jednání a potřebná šetření. Pro povolení exekuce platí všeobecná pravidla.

Podle znění § 595 c. ř. s. — „rozhodčí výrok jest bezúčinný“ — musí soud při povolení exekuce zkoumat na základě pomůcek, které má po ruce, zda snad tu není dán některý z důvodů bezúčinnosti rozhodčího výroku, v kterémžto případě by musel návrh na povolení exekuce zamítnouti¹⁷⁾. Není ovšem povinen konati za tím účelem zvláštní šetření, a také vymáhající věřitel není povinen všechny okolnosti v § 595 c. ř. s. uvedené dokazovati. Povinný však může buď při svém výsledku podle

¹⁵⁾ Viz § 49 tohoto spisu.

¹⁶⁾ Viz § 48 tohoto spisu.

¹⁷⁾ Tak také Engel, O sáclach polubownych, str. 164; Ott, Soustavný úvod III, str. 304—305; Eisinger, Schiedsprozeßrechtliche Fragen. Jur. Zeitung 1932, str. 9. nesouhlasí s názorem Ottovým a uznává, že jenom na některé důvody bezúčinnosti může soud vzít zřetel z úřední povinnosti. Vyslovuje se také proti požadavku, aby rozhodčí smlouva byla přiložena k exekuční žádosti. Máme však za to, že jedině na základě ústavy rozhodčího soudu může soud posoudit přípustnost povolení exekuce. Je-li žádost takto doložena, musí ovšem soud podle celého jejího obsahu rozhodnouti. Nemusí však přihlížeti z moci úřední ke všem důvodům bezúčinnosti nálezu, jak dále v textu vyloženo.

§ 54 ex. ř. rak. — byl-li soudem nařízen — nebo až v rekursu proti povolení exekuce uplatňovati, že rozhodčí výrok nebo smír je bezúčinný.

To vše odpadá podle o. s. p. a osnovy, kde lze bezúčinnost uplatniti jedině žalobou, jejíž podání může býti jen důvodem odložení exekuce.

§ 51. Zrušení exekuce.

Exekuce vedená na základě rozhodčího výroku nebo smíru může býti zrušena z důvodů všeobecně pro zrušení exekuce předepsaných. Dalšími zvláštními důvody pak jsou: vyslovení bezúčinnosti rozhodčího výroku řádným soudem¹⁸⁾ a zrušení exekuce podle čl. XXIX. a XXX. uv. zák. k ex. ř. rak.

Zvláštní ustanovení čl. XXIX. a XXX. uvoz. zák. k ex. ř. rak. platí jedině pro exekuci vedenou na základě rozhodčího výroku, nikoliv smíru. Tato exekuce může býti k žádosti povinného zrušena z těchto důvodů:

1. je-li základem nároku diferenční obchod, který sluší pokládati za hru nebo sázku,

2. jestliže při uzavření rozhodčí smlouvy byl na povinného vykonán nátlak v tom směru, že šlo o kartel, podle něhož látky, nástroje a jiné pomůcky pro živnostenskou výrobu potřebné mohou býti v tuzemsku zeizeny jedině pod tou podmínkou, že se kupec podrobí pro spory z tohoto obchodu rozhodčímu soudu.

Uplatňování důvodu v odst. 1. uvedeného se povinný vzdáti nemůže, uplatňování důvodu druhého se může povinný platně vzdáti teprve za řízení rozhodčího (čl. XXX. cit. zák.).

Žádost o zrušení exekuce z důvodů právě uvedených může povinný podati buď v rekursu proti povolení exekuce, nebo na základě rozsudku o nepřipustnosti exekuce, který bude vydán o jeho žalobě. K projednání tohoto sporu je příslušným soud exekuční¹⁹⁾, avšak žalobní petit musí zníti na nepřipustnost, nikoliv na zrušení exekuce. Rozsudkem vysloví soud v řízení sporném nepřipustnost exekuce, kdežto o jejím zrušení rozhodne v řízení exekučním z moci úřední, nebo k návrhu teprve na zá-

¹⁸⁾ Viz § 43 tohoto spisu.

¹⁹⁾ Viz § 49 tohoto spisu.

kladě tohoto rozsudku, neboť rozhodnutí o zrušení exekuce nepatří na pořad práva²⁰⁾).

§ 52. Nález cizozemského rozhodčího soudu.

Pro vedení exekuce na základě cizozemských exekučních titulů je především třeba v z á j e m n o s t i zaručené mezistátními smlouvami a spočívající v tom, že právní řád státu, z kterého exekuční titul pochází, uznává a vykonává také exekuční tituly státu, který v daném případě má exekuci povolit a vykonati (§ 79 ex. ř. rak., čl. IX. § 1 zák. č. 23/1928 Sb. z. a n.).

Vzájemnost ve vykonávání exekučních titulů vede k tomu, že exekuční titul musí vykazovati náležitosti obou dotyčných právních řádů. Právního řádu státu, ve kterém vznikl, proto, že musí býti především platnou normou tohoto právního řádu, aby mohl na základě delegační normy druhého právního řádu se státi platnou normou i v tomto právním řádě. Ale musí vyhovovati předpisům také tohoto právního řádu, neboť jenom tak bude v něm za platnou normu uznán.

Exekuční řady proto obsahují zvláštní ustanovení, podle nichž nutno přípustnost cizozemského exekučního titulu posuzovati (§ 81 ex. ř. rak., čl. IX. § 2 zák. č. 23/1928). Pokud pak se jedná o výroky rozhodčí a smíry před rozsudími uzavřené, tu vedle důvodů nepřípustnosti exekučního titulu právě uvedených platí též zvláštní důvody tuzemským právním řádem předepsané (§ 595 c. ř. s., § 784 o. s. p.)²¹⁾.

Má-li proto býti povolena exekuce na základě nálezu cizozemského rozhodčího soudu, musí tento nález vyhovovati nejen předpisům právního řádu, v jehož oblasti vznikl, ale také předpisům právního řádu našeho. Obsahová souvislost právních řádů, dosud platných na území bývalého Rakouska, toto řešení velice usnadňuje pro vzájemný poměr právních řádů tak zvaných nástupných států²²⁾. Jinak ovšem musí rozhodčí výroky vykazovati náležitosti naším právním řádem předepsané, i když právním řádem jejich státu předepsány nejsou. To se týká na

²⁰⁾ Srovnej Gerlich, Žaloby určovací, Právník 1932, str. 185.

²¹⁾ Srovnej též Eisinger, Schiedsprozeßrechtliche Fragen. Jur. Zeitung 1932, str. 10.

²²⁾ Srovnej na př. o vykonatelnosti rozhodčích výroků z republiky rakouské rozhodnutí 1355 sb. n. s.

př. požadavku písemnosti ústavy rozhodčího soudu v poměru k právnímu řádu říšskoněmeckému, který ho nepředpisuje²³⁾).

Při své vykonatelnosti v poměru mezinárodním má rozhodčí nález jako exekuční titul postavení zvláště obtížné pro přísné formální předpisy a jejich právě zmínčnou různou úpravu v různých právních řádech. Bývá proto na rozhodčí nálezy v mezistátních smlouvách zvláště pamatováno. Proto bylo článkem 39 smlouvy s Jugoslavií čís. 146/1924 Sb. z. a n. ustanoveno, že rozhodčí nálezy a smíry, mají-li býti vykonány v druhém státě, musí býti opatřeny potvrzením příslušného soudu své stolice, v jehož obvodu měl sídlo rozhodčí soud v době vydání nálezu nebo uzavření smíru, a to jednak doložkou, že nepodléhají dalšímu opravnému prostředku s odkládacím účinkem, jednak doložkou, že jejich vyhotovení odpovídá právnímu řádu státu, v němž vznikly.

§ 53. Mezinárodní vykonatelnost rozhodčích nálezů.

Velký rozmach průmyslových a obchodních styků v poměru mezinárodním v době poválečné a s ním ruku v ruce kráčeující rozmach průmyslových a obchodních organizací mezinárodních přinesl s sebou také rozvoj rozhodčího soudnictví, organisovaného mezinárodně. Při tom ovšem hraje hlavní roli otázka, lze-li rozhodčí nález takto mezinárodně organisovaného rozhodčího soudu vykonati soudní exekucí v kterémkoliv zeúčastněných států.

Podle nynějšího stavu zákonodárství je takový výkon přípustným jedině za podmínek stanovených právním řádem dotyčného státu, ve kterém se má exekuce vykonati²⁴⁾. Je proto nutno upravití tuto otázku zvláštní mezinárodní smlouvou, ve které by byly odstraněny rozpory ve formálních předpisech, jichž zachování nebo nezachování podmiňuje platnost rozhodčího nálezu jednou v tom, jindy v onom státě.

Úkolu toho podjala se Společnost národů a připravila mezinárodní úmluvu ve dvou ženevských protokolech: 1. ze dne 24. září 1923 o rozhodčích doložkách (Protocole relatif aux

²³⁾ Srovnej rozhodnutí 7471, 7753, 11.140 sb. n. s.

²⁴⁾ Srovnej předchozí § 52 tohoto spisu.

clauses d'arbitrage)²⁵⁾, který byl podepsán 27 státy, k nimž přistoupily později ještě další²⁶⁾; 2. ze dne 26. září 1927 o konvenci za účelem exekuce cizozemských rozhodčích výroků (Convention pour l'exécution des sentences arbitrales étrangères)²⁷⁾, podepsanou 8 signatárními a později dalšími státy²⁸⁾. Oba protokoly podepsalo také Československo.

Hlavní zásady, které byly protokolem a konvencí pro vykonatelnost rozhodčích nálezů stanoveny, jsou rozděleny ve dvě skupiny²⁹⁾. První z nich stanoví všeobecné podmínky, za kterých lze vůbec exekuci povolit (článek 1., odst. 1. konvence). Jsou to tyto podmínky:

1. rozhodčí nález byl vydán na základě rozhodčí smlouvy nebo doložky ve smyslu protokolu ze dne 24. září 1923; to znamená, že jde o strany, které jsou podrobeny státní moci různých států, nikoliv státu jediného;

2. rozhodčí nález byl vydán na území některého ze smluvních států konvence; nemusí to však býti stát některé ze stran;

3. obě strany musí býti podrobeny moci některého ze států, uzavřevších konvenci.

Vedle všeobecných podmínek přípustnosti exekuce rozhodčích nálezů stanoví konvence zvláštní podmínky pro povolení exekuce. Tyto dělí ve dvě skupiny. Především jsou to tyto podmínky, které musí splniti již návrh na povolení exekuce (článek 1., odst. 2. lit. a)–e) konvence):

²⁵⁾ Srovnej Horovo pojednání: Mezinárodní vykonatelnost rozhodčích nálezů, v Právniku 1929, str. 289 a násl., kde uveřejněn výtah tohoto i dále v textu uvedeného protokolu z 26. září 1927. Plný text protokolu z 24. září 1923 uveřejněn v Nussbaumově Internat. Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen I, str. 215 a násl. Ve Sbírce zákonů a nařízení vyhlášen pod č. 191 ex 1931.

²⁶⁾ Viz Nussbaum, Internat. Jahrbuch I, str. 215, II, str. 237, III, str. 301, kde uvedeny též postupné ratifikace.

²⁷⁾ Uveřejněna i s materialiiemi v Nussbaum, Internat. Jahrbuch II, str. 237 a násl., ve Sbírce zákonů a nařízení vyhlášena pod č. 192 ex 1931.

²⁸⁾ Viz Nussbaum, Internat. Jahrbuch II, str. 237, III, str. 301, kde uvedeny též postupné ratifikace.

²⁹⁾ Srovnej Hora. Mezinárodní vykonatelnost rozhodčích nálezů, Právnik 1929, str. 296 a násl.

1. rozhodčí smlouva nebo doložka jsou platné podle právního řádu, který se má na ně aplikovati; otázku, který právní řád to bude, ponechává konvence neřešenu, a budou tu proto rozhodovati zásady t. zv. mezinárodního práva soukromého;

2. obsah rozhodčího výroku (l'objet de la sentence) je přípustný podle zákonů státu, na jehož území má býti vykonán;

3. výrok byl vydán rozhodčím soudem, ustanoveným rozhodčí smlouvou nebo doložkou, anebo ustanoveným souhlasnou vůlí stran a podle procesních pravidel rozhodčího řízení, které jest aplikovati, to jest podle právního řádu, na jehož území se rozhodčí řízení koná;

4. rozhodčí nález je konečným (définitive) ve státě, v němž byl vydán; nemá však za takový býti uznán, je-li proti němu přípustný odpor, odvolání nebo kasační stížnost — pokud podle zákonů dotyčného státu tyto opravné prostředky existují — nebo je-li prokázáno, že bylo zahájeno řízení za účelem zjištění neplatnosti nálezu; pro obor právního řádu československého lze podotknouti, že tento výše zmíněných zvláštních opravných prostředků nezná, jediné žalobu o bezúčinnost rozhodčího výroku, není-li však tato podána, je rozhodčí nález „définitive“ v hořejším smyslu;

5. uznání rozhodčího nálezu nebo jeho výkon neodporují právnímu řádu, na jehož území má býti nález vykonán.

Druhou skupinu zvláštních podmínek tvoří tyto podmínky, na základě kterých soud — zví-li o nich buď hned ze žádosti o povolení exekuce, neb z námitek dlužníkových — návrh na povolení exekuce zamítne, anebo povolenou již exekuci zruší (článek 2. konvence):

1. rozhodčí nález byl zrušen ve státě, ve kterém byl vydán;

2. strana, proti které byl nález vydán, nebyla v pravý čas uvědoměna o rozhodčím řízení, a to takovým způsobem, aby mohla řádně uplatniti své prostředky, a v případě, že je nesvéprávná, nebyla řádně zastoupena;

3. rozhodčí nález vykročil z mezí delegace, dané mu rozhodčí smlouvou nebo doložkou; pokud by nálezem nebyl celý předmět rozhodčího řízení vyčerpán, je ponecháno úvaze soudu, má-li též na základě takového částečného rozhodčího výroku býti povolena exekuce.

Článek 3. konvence upravuje podmínky zamítnutí návrhu

na povolení exekuce a její případný odklad. V případech, ve kterých dlužník tvrdí, že je tu některý z důvodů čl. 1. lit. a) — neplatnost rozhodčí smlouvy — c) — neplatnost ustavení soudu nebo řízení, čl. 2. lit. b) — nedostatek obeslání strany neb zákonného zastoupení — c) vykročení z mezí rozhodčího nálezu —, může soud exekuci odložit a dlužníkovi poskytnouti lhůtu, ve které má zmíněné důvody v řádném řízení uplatnit.

Náležitosti exekuční žádosti jsou předepsány právním řádem státu, ve kterém se o exekuci žádá³⁰⁾. Článek 4 konvence všeobecně předpisuje, že vymáhající věřitel musí předložit:

1. originál rozhodčího nálezu nebo takový jeho opis, který podle právního řádu, na jehož území byl vydán, vyhovuje podmínkám, stanoveným pro jeho autentičnost;
2. osvědčení o tom, že nález je konečný (définitive), jak shora bylo vyloženo;
3. případné doklady na osvědčení zvláštních podmínek, shora rozebraných, pokud je toho třeba.

Podle článku 5. může se vymáhající věřitel dovolávat ustanovení smlouvy meziúčastněnými státy, příznivějších rozhodčímu řízení, byla-li taková mezistátní smlouva uzavřena. V takovém případě ustanovení konvence neplatí.

Konvence se vztahuje na všechny rozhodčí nálezy, které byly vydány v době, kdy nabyly platnosti protokol ze dne 24. září 1923 (článek 6 konvence). To se řídí podle doby, kdy jednotlivé státy protokol ten podepsaly a ratifikovaly.

Pro obor československého právního řádu nutno zejména upozornit na to, že konvence se vztahuje jenom na rozhodčí soudy, ustavené smlouvou nebo smluvní klausulí o rozhodčím řízení, nikoliv však na rozhodčí soudy jinak ustavené³¹⁾.

³⁰⁾ Srovnej §§ 50, 52 tohoto spisu.

³¹⁾ Srovnej hlavu druhou tohoto spisu.

Literatura.

- Altenrath J., Grundlage und Wirkung des Schiedsspruches. Berlin 1907.
- Arens F., Arbitri (Schiedsrichter) und Arbitratoren (Schiedsmänner) nach heutigem Reichsrecht. Mainz 1911.
- Ascarelli. Das Schiedsgerichtsverfahren nach italienischem Recht. Internat. Jahrbuch (Nussbaum) I.
- Baumbach A., Das privatrechtliche Schiedsgerichtsverfahren. Systematischer Kommentar, Berlin 1931.
- Bley, Die Zulässigkeit des Schiedsurteilsverfahrens. Zeitschr. f. d. Zivilprozeßrecht, 1925.
- Boor H. O., Zur Lehre vom Schiedsspruch in der freiwilligen Gerichtsbarkeit. Zugleich ein Beitrag zum Testamentsvollstreckungsrecht). Judicium I, Hamburg 1929.
- Brandl V., Glossarium illustrans boh.-mor. hist. fontes. Brno 1876.
- Brodersen T., Bedeutet es eine Unzulässigkeit des Verfahrens (§ 1041 Z. P. O.), wenn sich das Schiedsgericht im Schiedsspruch über unverzichtbare gesetzliche Vorschriften hinweggesetzt hat (§ 1042, II, Z. P. O.)? Kiel 1928.
- Bušek V., Cirkevní soudnictví ve věcech civilních v říši římské v I. až V. století po Kr. Bratislava 1925.
- Canstein, Lehrbuch des österr. Civilprozeßrechtes, Berlin 1893.
- Cleef F., Die letztwillige Schiedsgerichtsklausel. Borna-Leipzig 1914.
- Cohn-Linde, Die Vollstreckbarerklärung von Schiedssprüchen und schiedsrichterlichen Vergleichen. Berlin 1931.
- Dove H., Der Ausbau des schiedsrichterlichen Verfahrens. Mitteilungen der Industrie- und Handels-Kammer zu Berlin, XXVIII, 1930.
- Ehrenzweig viz Krainz.
- Eisinger D., Zur Rechtsstellung des Schiedsrichtertums, Juristen-Zeitung 1929.
- Schiedsprozeßrechtliche Fragen. tamtéž 1932.
- Engel K., O sądach polubownych. W obec nowych ustaw procesowych. Lwów 1896.
- Entwurf einer Zivilprozeßordnung. Berlin 1931.
- Fabinyi F., Schiedsgerichte nach ungarischem Recht. Internat. Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelssachen, III. Berlin 1931.
- Fajnor Vl.-Zátorecký A., Zásadné rozhodnutia býv. uh. Kúrie (do 28./X. 1918) a Najvyššieho súdu Československej republiky (do r. 1926) vo veciach občianskych z oboru práva súkromého, platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Bratislava 1927.

- Florschütz-Schulze-Görlitz, Die Schiedsmannordnung vom 29. März 1879. Berlin 1922.
- Frank, Richter als Schiedsrichter? Deutsche Richterzeitung. Leipzig 1932.
- Fritsche A. Das schiedsrichterliche Verfahren. Borna-Leipzig 1908.
- Gerlich K., K právní povaze řízení rozhodčího. Časopis pro práv. a stát. vědu 1929.
- Řízení smírčí a rozhodčí v civilním řízení soudním. Tamtéž 1931.
- Žaloby určovací. Právník 1932.
- Glasson-Tissier, Précis théorique et pratique de procédure civile, II. Paris 1908.
- Glystras G., Schiedsgerichtsorganisation und kaufmännische Schiedsgerichte in kaufmännischen Verbänden. Zürich-Wetzikon 1916.
- Goldmann, Kündigung des Schiedsvertrages aus einem wichtigen Grunde. Zeitschr. f. d. Zivilprozeßrecht, 1926.
- Goldschmidt J., Prozeß als Rechtslage. Berlin 1925.
- Zivilprozeßrecht. Berlin 1929.
- Görlitz viz Florschütz.
- Grňa J., Prejudicialita v civilním řízení. Brno 1930.
- Hanausek G., Schiedsvertrag und Schiedsgericht nach österreichischem Recht. Wien 1914.
- Börsenschiedsgerichte ve Festschrift Klein, též zvláštní otisk ve Vídni 1914.
- Hayum S., Der Schiedsvertrag. Tübingen 1892.
- Heilberg A., Schiedsvertrag, Schiedsgericht und schiedsrichterliches Verfahren. Leipzig 1929.
- Hellwig K., System des deutschen Zivilprozeßrechts. Leipzig 1912.
- Herbst, Handbuch des allg. öst. Strafrechtes, I. Wien 1882.
- Hermann E., Die Schiedsgerichtsordnungen des deutschen Landesproduktenhandels. Leipzig 1930.
- Hermes H., Der Schiedsspruch und seine Entkräftung nach der Zivilprozeßordnung. Marburg 1920.
- Heyrovský L., Římský civilní proces. Bratislava 1925.
- Heyrovský-Sommer-Vážný, Dějiny a systém soukromého práva římského, I., 7. vyd. Bratislava 1929.
- Hora V., Československé civilní právo procesní. I (3. vyd.), Praha 1931; II (2. vyd.), Praha 1928; III (2. vyd.), Praha 1929.
- Soustava exekučního práva. Praha 1930.
- Mezinárodní vykonatelnost rozhodčích nálezů. Právník 1929.
- Internationales Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen viz Nussbaum.
- Jacobson A. Die Rechtskraft von Schiedssprüchen. Borna-Leipzig 1914.
- Kallab J., Úvod ve studium metod právnických. Brno. I 1920, II 1921.
- K pojmu „právního řízení“. Právník 1929.
- Kapras J., Právní dějiny zemí koruny české, I—II. Praha 1913.
- Kelsen H., Základy obecné teorie státní. Brno 1926.

- Kisch W., Die Unterwerfung unter das Börsenschiedsgericht. Rheinische Zeitschrift für Zivil- und Prozeßrecht 1909.
- Die rechtliche Bedeutung des Schiedsgutachtens in Versicherungssachen. Tamtéž 1917/1918.
- Kleemann L., Das schiedsrichterliche Verfahren nach dem neuen Zivilprozeßrecht. Halle-Saale 1926.
- Koltze C., Wird im schiedsrichterlichen Verfahren nach dem 10. Buche der Z. P. O. der erhobene Anspruch im Sinne der §§ 235 und 239 Z. P. O. rechtshängig? Göttingen 1890.
- Krainz J.-Pfaff L.-Ehrenzweig A., System des österreichischen allgemeinen Privatrechts. 2. vyd., II. Wien 1928.
- Kraus, Der ausländische Schiedsspruch. Deutsche Wirtschafts-Zeitung, XXVI, 1929.
- Krause H., Die geschichtliche Entwicklung des Schiedsgerichtswesens in Deutschland. Berlin 1930.
- Die ständigen Schiedsgerichte im Entwurf der neuen Zivilprozeßordnung. Rechtswissenschaftliche Beiträge zum 25 jährigen Bestehen der Handels-Hochschule Berlin. 1931.
- Lewis O., Erzwungenes und gewillkürtes Schiedsurteil. Zeitschr. f. d. Zivilprozeßrecht, 1925.
- Lichtblau viz Neumann.
- Linde viz Cohn.
- Lindheim A., Das Schiedsgericht im modernen Civilprocesse. 3. Aufl. Wien 1894.
- Littauer R., Schiedsgerichtsbarkeit und materielles Recht. Zeitschr. f. deutsch. Zivilprozeß. 1929/1930.
- Machens B., Der Schiedsrichtervertrag. Hildesheim 1920.
- Materialien zu den österr. Civilprocessgesetzen, I—II. Wien 1897.
- Matthiass B., Die Entwicklung des römischen Schiedsgerichts. Festschrift zum 50 jährigen Doktorjubiläum von Bernhard Windscheid. Rostock 1888.
- Mayer, Die Vereinbarung schiedsrichterlicher Rechtsentscheidung nach früherem und jetzigem Recht. 1880.
- Merkl A., Obecné právo správní (přeložil V. Chytil). I. Brno 1931.
- Mussfeld viz Reimer.
- Neubauer Z., Sociální pojištění po stránce procesní. Brno 1927.
- Neumann G., Kommentar zu den Zivilprozeßgesetzen. 4. vyd. Wien 1927/1928.
- Neumann G.-Lichtblau L., Kommentar zur Exekutionsordnung, I. II. Wien 1928—1929.
- Neutze O., Die rechtliche Stellung des Schiedsrichters. Frankfurt a./Oder 1909.
- Nord W., Das Wesen des schiedsrichterlichen Amtes und des Schiedspruchs. Berlin 1929.
- Nussbaum A., Probleme des internationalen Schiedsgerichtswesens. Internat. Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelssachen. I. Berlin 1926.

- Nussbaum A., Internationales Jahrbuch für Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelssachen. Berlin, I 1926, II 1928, III 1931.
- Oppenheimer F., Schiedsgerichtsbarkeit in England. Zeitschr. f. d. Zivilprozeßrecht, 1926.
- Oertmann, Ein Beitrag zur Frage der Prozeßunfähigkeit geschäftsbeschränkter Personen. Judicium I. Hamburg 1928/1929.
- Ott E., Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Praha. I 1897, II 1898, III 1901.
- Beiträge zur Receptions-Geschichte des Römisch-Canonischen Processes in den böhmischen Ländern. Leipzig 1879.
 - Kirchliche Gerichtsbarkeit (Separatabdruck aus dem „Österr. Staatswörterbuche“, herausgegeben von Dr. E. Michler und Dr. J. Ulbrich). Wien 1895.
 - Zur Lehre von den besonderen Verfahrensarten nach der neuen Zivilprozeßordnung. Wien 1903.
- Peterka O., Rechtsgeschichte der böhmischen Länder. Reichenberg. I 1923, II 1928.
- Ffaff viz Krainz.
- Pollak R., System des österr. Zivilprozeßrechtes. Wien, I 1930, II 1931, III 1932.
- Prager F., Schiedsrecht. München 1931.
- Procházka A., Základy práva intertemporálního. Brno 1928.
- Příspěvek k nové konstrukci civilního sporného procesu. Vědecká ročenka práv. fakulty. Brno 1931.
 - Základy právního procesu v pojetí normologické teorie. Právník 1932.
 - Žalobní důvod. Studie k normativní konstrukci civilního sporného procesu. Praha-Brno 1932.
- Puchta W., Das Institut der Schiedsrichter nach seinem heutigen Gebrauche und seiner Brauchbarkeit für Abkürzung und Verminderung der Processe. Erlangen 1823.
- Reimer E. - Mussfeld R., Die kaufmännischen Schiedsgerichte Deutschlands. Berlin 1931.
- Reinbeck E., Zur Frage der Unabänderlichkeit von Schiedssprüchen. Zeitschrift für deutschen Zivilprozeß 1927.
- Rheinstein M., Die Vollstreckung ausländischer Schiedssprüche in Deutschland. Zeitschrift für ausländisches u. internationales Privatrecht, E. Rabel, V. Berlin u. Leipzig 1921.
- Rosenblatt, Zum Capitel von den Schiedsrichtern in der neuen Zivilprozeßordnung, v Allg. österr. Gerichts-Zeitung, roč. 1902.
- Rosenfeld K., Die Entwicklung des schiedsrichterlichen Verfahrens. Breslau 1927.
- Runge K., Der Schiedsgerichtsgedanke in Recht und Wirtschaft. Einführung in Wesen und Aufgaben der Schiedsgerichtsbarkeit. Berlin 1926.
- Sedláček J., Obligační právo. Brno. I 1924, II 1926, III 1929.
- Občanské právo československé. Brno 1931.

- Seuffert L., Kommentar zur Z. P. O., II. Teil, 11. Aufl., München 1911.
- Schrutka, Grundriß des (österr.) Zivilprozeßrechts, Leipzig 1909.
- Schultze viz Florschütz.
- Schuster, Österreichisches Civilprocessrecht. Wien 1896.
- Sommer viz Heyrovský.
- Sperl H., Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege I. Wien, I 1925. II 1928. III 1930.
- Systematischer Grundriß der Rechtsquellen, Literatur und Praxis des österr. Zivilprozeß- und Exekutionsrechtes, Wien 1903.
- Staff A., Das Schiedsgerichtsverfahren nach dem heutigen deutschen Recht, Berlin 1926.
- Štajgr F., Důkazní břemeno v civilním soudním sporu, Praha 1931.
- Šťastný M., Náklady v soudním řízení civilním, I. Praha 1930.
- Tissier viz Glasson.
- Trammer J., Schiedsvertrag und Kompensation. Jur. Blätter 1915.
- Trops F., Grenzen der Privatgerichtsbarkeit. Ein Beitrag zur Schiedsgerichtsfrage. Zeitschrift für d. Zivilprozeß. Bd. 52. 1927.
- Vážný F., O ústrojí a příslušnosti soudů, Brno 1926.
- Vážný J. viz Heyrovský.
- Všehrd V., O právích země české knihy devatery. (Vydal dr. H. Jireček.) Praha 1874.
- Wadlinger W., Die Zwangsvollstreckung ausländischer Schiedssprüche nach der Reichscivilprocessordnung. München 1896.
- Wach, Handbuch des deutschen Civilprocessrechts, Lipsko 1885.
- Weiss E., Schiedsgerichte in der tschechoslowakischen Republik. Int. Jahrbuch f. Schiedsgerichtswesen in Zivil- und Handelssachen. I. Berlin 1926.
- Weizsäcker C., Das römische Schiedsrichteramt. Tübingen 1879.
- Wehli, Schiedsgerichte und Schiedssprüche. Gerichts-Zeitung 1919.
- Weyr F., Základy filosofie právní, Brno 1920.
- Soustava čs. práva státního. Praha 1924.
- K pojmu „právního řízení“. Vědecká ročenka práv. fak., VII. Brno 1928.
- Studie k pojmu „exekuce“. Tamtéž, 1929.
- Poznámky k nauce o orgánech. Tamtéž, 1930.
- Správní řád. Brno 1930.
- Wiesner G., Über die Wirkungen des (inländischen) Schiedsspruches nach der Z. P. O. Borna-Leipzig 1906.
- Zátůrecký A. viz Fajnor.

Nejdůležitější zkratky.

- c. ř. s. = civilní řád soudní z 1. srpna 1895, č. 113 ř. z.
ex. ř. rak. = exekuční řád ze dne 27. května 1896, č. 79 ř. z.
ex. zák. slov. = zákon o exekučnom pokračovaní, čl. zák. LX: 1881.
Gl. U. — Gl. U. N. F. = Glaser Unger (Neue Folge), Sammlung von zivil-
rechtlichen Entscheidungen des Obersten Gerichtshofes.
j. n. — jur. nor. = jurisdikční norma z 1. srpna 1895, č. 111 ř. z.
osn. = návrh (osnova) civilního řádu soudního, vydalo ministerstvo pro
sjednocení zákonů a organisace správy (1931?).
osn. zák. o s. přísl. = návrh (osnova) zákon o soudní příslušnosti, vyd.
totéž ministerstvo.
o. s. p. = občiansky súdny poriadok, čl. zák. I: 1911.
rep. nál. = repertorium nálezů.
ř. z. = říšský zákoník rakouský.
sb. n. s. (civ.) = úřední sbírka rozhodnutí nejvyššího soudu ve věcech
civilních, pořádaná II. pres. n. s. dr. F. Vážným.
Sb. z. a n. = Sbírka zákonů a nařízení státu československého.
sb. z. s. = sbírka zákonů soudních (býv. rak.).
úr. sb. n. s. = úradná sbierka rozhodnutí najv. súdu vo veciach občian-
skych z právnej oblasti Slovenska a Podk. Rusi.
uv. zák. = uvozovací zákon.

Obsah.

	Strana
Předmluva	5
Hlava první.	
Povšechné problémy.	
§ 1. Úvod	7
§ 2. Přehled historického vývoje řízení rozhodčího	8
(Právo římské. Právo řecké. Právo církevní. Právo germánské. Právo české. Recepce. Moderní rozvoj v poměru mezinárodním.)	
§ 3. Některé základní pojmy právní vědy	12
(Norma. Povinnost. Právní řád. Normotvorný proces. Orgán normotvorný. Subjekt povinnosti.)	
§ 4. Civilní řízení soudní a dosavadní nauka	14
(Teorie o nároku na právní ochranu: Rechtsschutzanspruch. Teorie Goldschmidtova: Prozeß als Rechtslage. Česká věda procesní: Ott, Hora, Vážný.)	
§ 5. Civilní proces v pojetí teorie normativní	20
(Weyrův děj normotvorný. Sedláčkova delegace norem. Kelsenovo pojetí soudcovského nalézání práva. Merklovo rozlišení soudnictví a správy. Procházkovo určení civilního procesu podle jeho obsahu, úpravy a produktu.)	
§ 6. Právní povaha rozhodčího řízení	24
(Konstrukce právního řádu. Předpisy procesní a hmotněprávní. Civilní proces soudní jest procesem normotvorným. Subjekty řízení. Žaloba. Orgánem normotvorným jest soudce. Požadavek spravedlnosti. Poslání a postavení soudů. Názory literatury o smlouvě o rozsudím a řízení rozhodčím. Rozhodčí řízení je proces normotvorný a je typem procesu civilního. V širším smyslu lze sem zahrnouti též předpisy o vzniku smlouvy o rozsudím a řízení za příčinou zrušení rozhodčího výroku neb rozhodčí smlouvy.)	
§ 7. Řízení rozhodčí a řízení smírčí	43
(Názory literatury. Pojem „právní rozepře“. Právní norma. Oba druhy řízení se liší ve výsledcích: v řízení rozhodčím je to norma, v řízení smírčím empirický úsudek.)	
§ 8. Hlavní typy rozhodčích soudů podle civilního řádu soudního	46
(Rozhodčí soud může býti ustaven na základě smlouvy, posledního pořízení neb stanov.)	

Ústava rozhodčího soudu.

- § 9. Smlouva o rozhodčím soudě 48
(Je smlouvou obligační. Podmínkou platnosti jsou však též zvláštní náležitosti. Smlouvy kolektivní.)
- § 10. Náležitosti smlouvy 49
(1. Pisemnost. 2. Smluvní projev. 3. Dispozice stran předmětem sporu. 4. Individualisace právní rozepře. 5. Způsobilost stran. 6. Zastoupení. 7. Právní nástupnictví. 8. Místní působnost právních řádů.)
- § 11. Obsah smlouvy 59
(1. Jmenování rozhodců. 2. Pravidla řízení. 3. Hlasování rozhodců. 4. Náklady sporu. 5. Odměna rozhodců. 6. Odůvodnění nálezu. 7. Uložení spisů. 8. Stanovení lhůty.)
- § 12. Povinnosti smluvních stran 63
(1. Podrobení rozhodčímu soudu. 2. Spolupůsobení k ustavení soudu. 3. Jednání před rozhodčím soudem. 4. Provedení nálezu.)
- § 13. Poměr rozsudiho k stranám 64
(Smlouva s rozhodcem — receptum arbitri. Její právní povaha. Názozy literatury. Judikatura říšského soudu něm. Smlouva s rozhodci je smíšeným typem smlouvy pracovní se znaky hlavně smlouvy o dílo jakož i některými znaky smlouvy služební. Povinnosti stran. Vynutitelnost povinnosti rozsudiho. Legitimace stran k žalobě na rozsudiho. Disciplinární ustanovení procesní. Úplatnost a bezúplatnost smlouvy s rozhodcem. Jeho ručení.)
- § 14. Ukončení a zánik smlouvy 69
(1. Splnění smlouvy. 2. Odpadnutí formální náležitosti. 3. Výrok soudu.)
- § 15. Jednostranné zřízení rozhodčího soudu 71
(Poslední porízení. Příslušnost soudu rozhodčího a pozůstalostního. Individualisace právní rozepře. Pisemnost. Dispozice stran předmětem sporu. Spory o platnost testamentu. Obsah rozhodčí doložky. Jiné jednostranné zřízení rozhodčího soudu. Poměr rozhodce ke stranám.)
- § 16. Statutární rozhodčí soudy 74
(Pro rozhodčí soudy zvláště zřízené ustanovení procesních řádů neplatí. Ty, pro které platí, musí vykazovati zvláštní náležitosti, zvláště pisemnost a disposici stran předmětem sporu. Poměr rozsudiho k stranám. Rozhodčí soudy spolkové. Jejich příslušnost pro členy spolku, pro spory správní a soukromé (majetkové). Náležitosti při sporech majetkových. Právní povaha rozhodčích soudů spolkových v literatuře a judikatuře. Smírčí komise ve věcech nekalé soutěže, rozhodčí komise ve věcech peněžních a bankovních.)

- § 17. Procesní důsledky ústavy rozhodčího soudu 78
 (Platné zřízení rozhodčího soudu zakládá nepřislušnost řádného soudu státního. Není-li tato namítána včas, nastává preklusivní prorogace. Připustnost kompenzace pohledávky, o níž přísluší rozhodovati rozhodčímu soudu, před řádným soudem.)

Hlava třetí.

Ustavení rozhodčího soudu.

- § 18. Způsobilost k úřadu rozhodčímu 80
 (1. Vyloučení stran. 2. Vyloučení soudcovských úředníků. 3. Pohlaví. 4. Svěprávnost. 5. Státní občanství a znalost jazyka stran. 6. Zvláštní znalosti. 7. Tělesné vady. 8. Podmínky ústavou rozhodčího soudu stanovené. 9. Způsobilost korporace. 10. Odmítnutí rozhodce.)
- § 19. Jmenování a volba rozhodců 88
 (Jmenování rozhodce ve smlouvě a podle smlouvy neb jiné ústavy rozhodčího soudu.)
- § 20. Ustanovení rozhodců „podle smlouvy“ 89
 (Výzva k jmenování rozhodce. Lhůty a následky výzvy. Závaznost vykonané volby neb jmenování. Volba provedená společníky v rozepři. Náležitosti volby. Opětování volby. Počet členů rozhodčího soudu.)
- § 21. Určení rozhodce výrokem soudu 91
 (Příslušnost a složení řádného soudu. Řízení a opravné prostředky. Případy jmenování rozhodce soudem. Legitimace k návrhu.)
- § 22. Odmítnutí rozhodcevo 93
 (Povinnost k převzetí úřadu rozhodčího. Důvody pro složení úřadu. Řešení situace tím vzniklé: vymáhání povinnosti rozhodce, ustanovení nového rozhodce, návrh na zrušení ústavy rozhodčího soudu. Úprava v c. ř. s., o. s. p. a osnově. Platnost předpisů zákona pro všechny druhy ústav rozhodčího soudu.)
- § 23. Zánik ústavy rozhodčího soudu pro neustavení soudu 95
 (Případy odpadnutí rozhodce jmenovaného v ústavě rozhodčího soudu. Jiné případy. Výrok soudu. Příslušnost řádného soudu. řízení před ním a opravné prostředky. Legitimace k návrhu.)

Hlava čtvrtá.

Řízení před rozhodčím soudem.

- § 24. Příslušnost a instanční poměr rozhodčích soudů 97
 (Rozhodčí soud, zřízený pro jeden nebo více sporů. Zřízení více rozhodčích soudů. Více rozhodčích soudů jednoho

smluvníka. Rozhoduje vždy ústava rozhodčího soudu. Vyloučena preklusivní prorogace. Náležitosti zřízení odvolacího rozhodčího soudu.)

- § 25. Zahájení rozepře 98
 (Nedostatek zákonné úpravy. Osnova. Třídění případů ve skupiny. Uzavřením smlouvy pro rozhodnutí jednoho sporu individuálně určenými rozhodci je spor zahájen. V ostatních případech až později. Není třeba formální žaloby. Zahájení rozepře před rozhodčím soudem nepůsobí litispenci. Účinky soukromého práva.)
- § 26. Kompensace 101
 (Přípustnost kompensace a příslušnost rozhodčího soudu i pro vzájemnou pohledávku. Otázka litispence.)
- § 27. Strany 102
 (Určení stran ústavou rozhodčího soudu. Jejich způsobilost. Společenství v rozepři. Vedlejší intervence. Hlavní intervence. Opovědění rozepře.)
- § 28. Zastoupení stran 103
 (Způsobilost zástupců. Zastoupení advokáty. Nedostatek zmocnění zástupce strany a jeho následky.)
- § 29. Náklady sporu a poplatky 104
 (Příslušnost rozhodčího soudu k výroku o útratách. Zásady pro ustanovení útrat. Náklady řízení u řádného soudu. Určení odměny rozhodců. Státní poplatky v rozhodčím řízení.)
- § 30. Slyšení stran 107
 (Závaznost předpisů o slyšení stran. Způsob slyšení. Nečinnost strany.)
- § 31. Zjištění stavu věci 107
 (Závaznost předpisů. Různá úprava v c. ř. s., o. s. p. a osnově. Pravidla důkazního řízení. Zmeškání strany. Zákaz přísahy v rozhodčím řízení. Křivé svědectví.)
- § 32. Dožádání řádného soudu 109
 (Právní pomoc řádných soudů soudům rozhodčím. Náležitosti dožádání. Řízení u řádného soudu. Opravné prostředky proti odeprání právní pomoci.)
- § 33. Zápis o jednání 110
 (Různá úprava c. ř. s., o. s. p. a osnovy. Nesepsání protokolu nezakládá bezúčinnost rozhodčího výroku. Obsah protokolu. Jeho význam a účinnost.)
- § 34. Smír 111
 (Přípustnost a platnost smíru před rozhodčím soudem. Jeho náležitosti. Bezúčinnost smíru.)

- § 35. Usnášení a hlasování o nálezu 112
 (Důsledky oddalování rozhodnutí rozhodčího soudu a prostředky k nápravě. Pravidla hlasování. Zmařené hlasování a jeho důsledky.)
- § 36. Výrok rozhodčí 113
 (Náležitosti usnesení. Odůvodnění nálezů. Odepření podpisu rozhodcem. Náležitosti písemného vyhotovení a jeho doručení stranám.)
- § 37. Opravné řízení rozhodčí 115
 (Náležitosti opravné stolice rozhodčí. Pravidla řízení. Trvání rozhodčího řízení. Bezúčinnost výroků jednotlivých stolic.)
- § 38. Uložení spisů 116
 (Spisy rozhodčího soudu jsou listiny stranám společné. Pravidla pro jejich uschování.)
- § 39. Právní moc rozhodčího nálezů 117
 (Res judicata. Právní moc jen mezi stranami rozhodčího řízení. Vliv lhůty k žalobě o bezúčinnost výroku. Potvrzení pravomoci.)

Hlava pátá.

Náprava rozhodčího výroku řádným soudem.

- § 40. Poměr řízení před řádným soudem k řízení rozhodčím 118
 (Řízení před řádným soudem není řízením opravným. Výjimka; určení odměn rozhodců. Řešení kompetenčních konfliktů.)
- § 41. Spory o příslušnost mezi soudem řádným a rozhodčím 119
 (Kompetenční výsost státního soudu. Positivní kompetenční konflikty. Řešení negativních kompetenčních konfliktů.)
- § 42. Rekurs v otázce odměn rozhodců 120
 (Usnesení rozhodčího soudu. Legitimace k rekursu. Rekursní lhůta. Náležitosti rekursu a řízení o něm. Příslušnost rekursního soudu.)
- § 43. Žaloba o bezúčinnost rozhodčího výroku 121
 (Žaloba nebo námitka. Různá úprava v c. ř. s., o. s. p. a osnově. Její důsledky. Žaloba o bezúčinnost jako žaloba určovací. Důvody bezúčinnosti a jejich rozdělení. Lhůty pro žalobu. Mezitímní návrh určovací. Příslušnost soudní.)
- § 44. Vadnost ústavy rozhodčího soudu 123
 (Nedostatek platné ústavy. Nedostatek delegace rozhodcům ústavou dané. Lhůta pro žalobu.)

- § 45. Formální vady rozhodčího řízení 124
 (A. Nezhoditelné zmatečnosti při 1. obsazení rozhodčího soudu, 2. jeho usnášení, 3. sepsání a vyhotovení nálezu. B. Zmatečnosti zhojitelné (podle o. s. p. a osnovy, nikoliv podle c. ř. s.) při 1. slyšení stran, 2. zákonném zastoupení strany, 3. odmítnutí rozhodce, 4. odůvodnění nálezu.)
- § 46. Rozpor rozhodčího výroku s právním řádem 126
 (Srozumitelnost výroku. Rozpor s předpisy hmotného práva. Odsouzení k plnění nedovolenému nebo zakázanému.)

Hlava šestá.

Výkon rozhodčího výroku.

- § 47. Povšechný rozhled 127
 (Příslušnost řádného soudu k povolení a výkonu exekuce. Přípustnost exekuce uhrazovací, zajišťovací a prozatimního opatření.)
- § 48. Exekuční titul 128
 (Rozhodčí rozhodnutí a smíry. Náležitosti formální a obsahové.)
- § 49. Příslušný soud 128
 (Soud exekuci povolující a soud exekuční. Příslušnost pro žaloby o nepřipustnost exekuce.)
- § 50. Povolení exekuce 129
 (Náležitosti návrhu na povolení exekuce. Řízení před vydáním povolujícího usnesení. Zkoumání „bezúčinnosti“ výroku.)
- § 51. Zrušení exekuce 131
 (Všeobecné a zvláštní důvody pro zrušení. Zvláštní žaloby pro nepřipustnost exekuce.)
- § 52. Nález cizozemského rozhodčího soudu 132
 (Mezistátní vzájemnost ve vykonávání exekučních titulů. Její důsledky. Rozhodčí nález musí vykazovati náležitosti podle obou právních řádů. Mezinárodní smlouvy.)
- § 53. Mezinárodní vykonatelnost rozhodčích nálezů 133
 (Rozhodčí řízení v poměru mezinárodním. Ženevské protokoly Společnosti národů z roku 1923 a 1927. Všeobecné podmínky přípustnosti exekuce podle konvence. Zvláštní podmínky pro povolení exekuce. Hlavní zásady řízení. Náležitosti exekuční žádosti. Časové meze konvence. Její platnost pro smlouvy, nikoliv jiné ústavy rozhodčího soudu.)
- Literatura 137
 Nejdůležitější zkratky 142
 Obsah 143